

Årsrapport 2015

Fylkesmannen i Finnmark

Innhold

I - Fylkesmannens beretning	Side 3
II - Introduksjon til embetets hovedtall	Side 6
III - Årets aktiviteter og resultater	Side 9
IV - Styring og kontroll i embetet	Side 27
V - Vurdering av framtidsutsikter	Side 28

I - Fylkesmannens beretning

Fylkesmannen i Finnmark

I. Fylkesmannens beretning

De viktigste oppgavene for Fylkesmannen er å sikre gode kommunale tjenester, ivareta rettssikkerheten for innbyggerne og bidra positivt i løsningen av saker som er viktige for utviklingen i fylket generelt. Dette har preget oppgaveløsningen hos Fylkesmannen i Finnmark også i 2015. I tillegg er det brukt mye ressurser for å sikre gode kommunestrukturprosesser og samordne arbeidet regionalt og mot kommunene i håndteringen av det store antallet flyktninger som kom via Russland.

Oppdragene utøves hovedsakelig gjennom veiledning og rådgivning, tilsyn og klagesaksbehandling ut fra en rekke rettighetsbaserte lovverk og gjennom utallige møter på leder- og fagnivå med kommunene, ulike tema- og fagkonferanser og direkte henvendelser både fra kommunene og enkeltpersoner.

Gjennom klagesaksbehandling og tilsyn avdekkes fortsatt feilbehandling som kommunene pålegges å rette opp. Størst svikt synes likevel fortsatt å være knyttet til manglende styringsmessig oppfølging av kommunenes mange ansvarsområder og manglende evne til egenkontroll. Dette svekker kommunenes muligheter til å oppdage svikt og sette i verk korrigerende tiltak. I klagesaksbehandlingen har vi også det siste året erfart manglende begrunnelser for vedtak.

Vi opplever fortsatt økning i antall klagesaker. Det tar i noen tilfeller, og av ulike grunner, for lang tid å få lukket meldte avvik i forbindelse med tilsyn. Vi vil vurdere om manglende lukking over tid skal ivaretas gjennom nye tilsyn. Kommunene sliter med svak økonomi og betydelig turnover både i ledelses- og fagstillinger som påvirker både oppgaveløsningen generelt og gamle saker spesielt. Det er likevel vår oppfatning at tilsyn, klagesaksbehandling og aktiv veiledning bidrar til å heve kompetansenivået i kommunene og sikre at tjenestemottakerne får de tjenestene de har rett på.

Finnmarks barn og unge er fylkets viktigste ressurs for å opprettholde levedyktige lokalsamfunn, utnytte nye muligheter og bygge fremtiden. Arbeidsmarkedet for ungdom uten utdanning er fortsatt tilstede i Finnmark, men reduseres gradvis. Det må være vårt mål at all ungdom får fagbrev eller tar studieforberedende videregående skole. Fagbrev/fagutdanning har altfor lav status i Finnmark, men vi har bruk for dem for fremtiden.

Fylkesmannen har også i 2015 hatt spesiell fokus på barn og unge både i løpende saksbehandling, gjennom institusjonstilsyn og i en aktiv dialog med kommunene og skolene. Vi har videreført Sjumilssteget som et viktig tverrsektorielt satsingsfelt både i embetet og i kommunene og gitt skjønnsmidler til tiltak i forbindelse med oppfølging av kommunenes kartlegging av hvordan de oppfyller FN's Barnekonvensjon. Vi gjennomførte vi en stor barn- og ungekonferanse for tredje gang i år, denne gang med fokus på rett til å bli hørt. Konferansen hadde brei deltakelse fra alle kommunene, berørte fagmiljø og organisasjoner.

Finnmark var i 2015 fortsatt preget av rimelig høy aktivitet og positiv utvikling på de fleste samfunnsområder. Arbeidsmarkedet var påvirket av noen større nedleggelse, men ledigheten lå mot slutten av året fortsatt ned mot landssnittet, som er lavt sett hen til de strukturelle utfordringer fylket har. Vi opplevde også fortsatt positiv befolkningsutvikling gjennom hele året, om enn noe dempet sammenlignet med de foregående år.

Fylkesmannen er engasjement i alle nevnte områder i nært samarbeid med sentrale myndigheter, Fylkeskommunen, KS, regionale statlige etater, forsvaret og lokale aktører.

Fra Fylkesmannen har vi også siste år søkt å utvise engasjement for dialog og samarbeide med russiske regionale myndigheter, både gjennom oppfølging av samarbeidet på barnevernområdet og gjennom en nylig revidert samarbeidsavtale med Murmansk. Vi har invitert Arkhangelsk til samhandling og utfører oppdrag gitt av våre felles atom- og miljøkommisjoner. På sistnevnte områder videreføres et godt samarbeide med positive bidrag til miljøet i nord som resultat, mens engasjementet innenfor de bilaterale samarbeidsområdene oppleves svekket. En medvirkende årsak kan være endringen i de geopolitiske forholdene. Vi vil i 2016 gjøre nye bilaterale henvendelser til våre samarbeidspartner for å få framdrift i arbeidet, i tråd med sentrale ønsker om videreføring av regionalt samarbeide.

En av Fylkesmannens viktige oppgaver har vært å initiere, koordinere og følge opp kommunale prosesser for å få vurdert og avklart mulige kommunesammenslåinger til større og mer robuste enheter som grunnlag for bedre tjenesteyting. Vi fulgte opp arbeidet i 2015 med utarbeiding av analyser av styrker og svakheter i tjenesteytingen i samtlige kommuner, som grunnlag for kommunenes egen vurdering (0-alternativet). Dette ble fulgt opp med

møter med enkeltkommuner, regionale samlinger og kommunekonferanser sammen med KS, med fokus på videre utredninger og nabopratt om mulige sammenslåinger.

Kommunene var klart avventende fram mot valget, men alle med unntak av én kommune har gjennom høsten tatt del i bilaterale og/eller regionale utredninger om styrker og svakheter ved ulike sammenslåinger. Manglende avklaringer av hvordan samisk språk og kultur vil kunne påvirkes av endringer i kommunestrukturen, er fortsatt en utfordring i prosessen.

En sterkt økning i antallet flyktninger fra Russland over Storskog grensepasseringssted fra september skapte store utfordringer for mange sentrale, regionale og kommunale myndigheter. Også for vårt embete skapte dette tiltakende utfordringer og engasjement med konsekvenser for oppgaveløsningen på andre viktige områder, særlig helse- og beredskapsområdet. Vårt engasjement omfattet først og fremst samordning av håndteringen mellom ulike ansvarlige myndigheter og bistand til kommunene knyttet til konsekvensene av regionale og sentrale beslutninger om hasteetableringer av avlastningsmottak. Vi hadde egen representant tilstede i Kirkenes og delvis UDI i Narvik i 2,5 måned.

Vi har økt fokus på kommunalt selvstyre i vår forvaltning. Dette er medvirkende til at vi siste året bare har fremmet en innsigelse til kommunale planer.

Fylkesmannens bevilgning for 2015 var på 58,1 millioner kroner, en realreduksjon på ca. 0,5 millioner. I tildelingsbrevet er Fylkesmannen pålagt å utøve oppdraget innenfor tilgjengelige bevilgninger. Det var i 2015 et lite mindreforbruk på 310 000,-, omtrent på samme nivå som året før. Dette innebærer at den samlede ressursbruken var i tråd med bevilgningen.

Summen av oppdragene sammen med klart økte kostnader knyttet til utøvelse av oppdragene, har også i 2015 gjort det nødvendig å nedprioritere noen oppgaver for å sikre akseptabel saksbehandlingstid innenfor de høyest prioriterte områdene. Dette ble det redegjort for i embetets virksomhetsplan og meddelt de viktigste oppdragsgivere skriftlig eller i styringsmøter, og er nærmere omtalt i kapittel 3.

Når det gjelder gjennomførte tilsyn og saksbehandlingstid, som er prioriterte fokusområder i embetet, kom vi i 2015 igjen over kravet for plan- og bygningssaker. Dette er grunnet turnover i to av de fire stillingene på området. Gjennom bevisst prioritering er vi i siste tertial igjen nesten nede på kravet (90 dager).

På helse- og barnevernområdene har vi i 2015 gjennomført samtlige pålagte tilsyn med barneverninstitusjoner og har ellers prioritert andre lovpålagte tilsyn, hendelsesbaserte tilsyn og tilsyn med bruk av tvang og makt. Vi har prioritert å føre færre planlagte tilsyn på øvrige områder og i stedet prioritert å få ned saksbehandlingstiden på rettighetsklager. Dette har resultert i redusert median for saksbehandlingstid sammenlignet med tidligere år. Men vi har fortsatt utfordringer med å holde krav til saksbehandlingstid på noen områder. På opplæringsområdet ligger vi fortsatt innenfor krav til saksbehandlingstid til tross for økning i antall saker. Utover dette skulle det ikke være vesentlige resultatavvik.

For et lite embete med bare én eller få saksansvarlige på mange saksfelt, vil turnover slå negativt ut i saksbehandlingstiden i perioder. Særskilte krav til saksbehandlingstid på noen områder forsterker slike konsekvenser for oppgaveløsningen på andre områder. Samlet sett er det likevel vår oppfatning at vi på de fleste saksområder har opprettholdt en forsvarlig saksbehandlingstid gjennom året, også på områder med konkrete resultatkrav.

Vi utøver risikostyring for pålagte oppdrag i virksomhetsplanprosessen, og har gjennom måten vi implementerer det på fått et mer bevisst forhold til utøvelsen av oppdragene allerede fra årets start. For øvrig har som nevnt særskilte utfordringer i Finnmark preget arbeidet vårt også i 2015, og lagt føringer for de tiltakene vi arbeidet med; dette i tråd med embetets visjon Vi bryr oss om Finnmark.

Til tross for fortsatt høy turnover i staben, har vi opprettholdt og til dels økt produksjonen og aktiviteten i embetet. Vi arbeider fortsatt med tiltak for å rekruttere og beholde kompetent arbeidskraft. Vi har fokus på lederutvikling gjennom ledersamlinger, og jobber fortsatt med oppfølging av siste arbeidsmiljøundersøkelse.

Embetet har etter min oppfatning løst de viktigste oppgavene vi i 2015 var pålagt gjennom tildelingsbrev, embetsoppdrag, ulike tilleggsoppdrag som er innkommet gjennom budsjettåret og utfordringene knyttet til flyktninger på en tilfredsstillende måte. Det er for meg som embetsleder hyggelig å kunne konstatere at ledere og medarbeidere hos Fylkesmannen i Finnmark gjennom dette på en god måte har bidratt til at årets oppnådde resultater anses tilfredsstillende utført.

Gunnar Kjønnøy

(sign)

II - Introduksjon til embetets hovedtall

Fylkesmannen i Finnmark er administrativt underlagt Kommunal- og moderniseringsdepartementet, men utfører oppdrag for 9 departementer og mange direktorater. Fylkesmannen skal sørge for at Stortingets og Regjeringens vedtak, mål og retningslinjer følges opp, og bidra til samhandling med og mellom kommuner, fylkeskommune, øvrig regional stat, publikum og næringsliv.

Embetet er videre sektor- og tilsynsmyndighet innenfor en rekke fagområder som helse, sosial, barnevern, oppvekst, utdanning, miljø, landbruk, reindrift og beredskap, og skal gjennom veiledning, tilsyn og klagebehandling ivareta rettssikkerheten for enkeltmennesker i Finnmark.

Embetet er organisert i syv avdelinger og en stab. Fylkesmannen i Finnmark hadde per 31.12.2014 125 ansatte, fordelt på 110.78 årsverk

Gunnar Kjønnøy er fylkesmann i Finnmark og Ingvild Aleksandersen er assisterende fylkesmann

Kontorsted er Statens Hus sentralt i Vadsø. Vadsø er administrasjonssenter i Finnmark. Etter overtakelse av reindriftsområdet har fylkesmannen overtatt to etablerte kontorer i hhv Karasjok og Kautokeino. Fylkesmannen har også personalansvar for 4 nasjonalparkforvaltere som er lokalisert i Kiberg, Stabbursdalen, Seiland og Pasvik

I virksomhetsplanen 2015 var tverrgående satsingsområder tiltak for Barn og unge, Nordområdesatsingen, Kommunereformen og Planarbeid i fylket.

Kontakten og omsorgen for kommunene har vært høyt prioritert i 2015. De aller fleste kommunene i fylket er små og marginalt bemannet på viktige rettsikkerhetsområder. I tillegg er kompetansemangel en gjennomgående utfordring. Det er en viktig årsak til at kommunene i stor grad kontakter Fylkesmannen for informasjon og veiledning. Også gjennom vår omfattende tilsynsaktivitet understrekes viktigheten av vår rolle som veileder og formidler av informasjon.

Årlig gjennomføres mange besøk til kommunene i fylket. Både politisk og administrativ ledelse i kommunene møter fylkesmannen i mange sammenhenger både der embetsledelsen og avdelingene deltar. I 2015 besøkte toppledergruppa kommunene Kautokeino og Vardø kommuner.

Det årlige kontaktmøtet med ordførere og rådmenn ble for 2015 avholdt i januar i Vadsø. Alle kommunene var representerte, de fleste med både ordfører og rådmann. Det årlige kontaktmøtet er svært viktig arena for dialogen og samarbeidet mellom embetet og kommunene i Finnmark. Tema på møtet var forholdet til Russland, kommunereformen, oppgavedelingen, barn- og unge, plankompetanse, utfordringer samhandling rus psykiatri og beredskapsråd i kommunene.

Store avstander medfører krevende reisevirksomhet for embetets ansatte. Reiseaktiviteten representerer i seg selv mer enn 10 årsverk; 13 % av embetets saksbehandler og lederkapasitet regnet i årsverk. De spesielle rammebetingelsene i Finnmark gjør det utvilsomt mer utfordrende enn andre steder i landet å planlegge samlinger for kommunene. Kommunene har begrensede reisebudsjett, reising tar mye tid og fravær er sårbart for de små kommunene.

Kontakten med Finnmark fylkeskommune betraktes som åpen og god. Vi gjennomfører faste årlige møter mellom fylkesmann og fylkesordfører. I tillegg ble det gjennomført et nytt møte mellom ledergruppene på administrativt nivå. Det er også god kontakt på enkeltsaker. Vi deltar på fylkestingsmøtene. Vi stiller også på andre relevante arenaer med fylkeskommunen hvor regional utvikling er tema.

Fylkesmannen har god kontakt med KS Finnmark. KS inviteres til Fylkesmannens kontaktmøte med ordførere og rådmenn og embetet inviteres til store samlinger i regi av KS regionalt. Embetsledelsen og avdelingsdirektører har i 2015 møtt rådmannsutvalget i KS om aktuelle saker. Det gjennomføres også saksorienterte møter med KS på avdelingsnivå i løpet av året. KS er også med i fylkesmannens styringgruppe i forbindelse med kommunereformen.

Kap 525/Økonomi

	Samlet bevilgning	Budsjettavvik (kr)	Budsjettavvik (%)	Driftsutgifter	Lønnsandel av driftsutgifter	Husleie	Husleie(% av driftsutgifter)
FMFI	58573000	-310277	-5,3	58525220	80,08	6019148	10,28

Regnskapstall sortert på poster

	052501	052521	Post 01 (untatt 052501)	Post 20-29 (untatt 052521)	Post 30-39	Post 40-49	Post 60-69	Post 70-79	Post 80-89
FMFI	58525224	7841341	17535306	31752944	1824314	1406206	64107072	57528120	468000

Administrativ kostnadsdekning

	Totalt	% av lønn (andre kap enn 525.01)
FMFI	-4888300	0

Sykefravær

	Totalt(%)	Kvinner(%)	Menn(%)	Egenmeldt(%)	Legemeldt(%)
FMFI	6	4,7	3,8	1,6	4,4

Ansatte

	Antall årsverk totalt	Antall kvinner	Antall menn	Antall årsverk midlertidige ansatte
FMFI	111	82	43	10

Aldersfordeling

	Gjennomsnitt	Under 20	20-29	30-39	40-49	50-59	Over 60
FMFI	44	0	20	34	45	30	20

Lønn per 31.12

	Lønnsutgifter per årsverk(alle kapitler)	Gjennomsnitt per årsverk Kvinner	Gjennomsnitt per Årsverk Menn
FMFI	42755	41825	44528

Stillingskoder

	Stillingskode	Stillingsbetegnelse	Gjennomsnittslønn per stillingskode	Gjennomsnittslønn per stillingskode Kvinner	Gjennomsnittslønn per stillingskode Menn
FMFI	1072	Arkivleder	0	0	0
FMFI	1059	Underdirektør	52221	52016	52425
FMFI	1211	Seksjonssjef	53599	53943	53254
FMFI	1060	Avdelingsdirektør	71401	71554	71247
FMFI	1061	Assisterende direktør	0	0	0
FMFI	1062	Direktør	70633	70633	0
FMFI	1538	Fagdirektør	0	0	0
FMFI	1063	Førstesekretær	32954	32954	0
FMFI	1065	Konsulent	35111	35300	34922
FMFI	1408	Førstekonsulent	36614	36177	37050
FMFI	1363	Seniorkonsulent	0	0	0
FMFI	1068	Fullmektig	0	0	0
FMFI	1069	Førstefullmektig	0	0	0
FMFI	1070	Sekretær	0	0	0
FMFI	1409	Sekretær	0	0	0
FMFI	1433	Seniarsekretær	0	0	0
FMFI	1071	Kontorleder	0	0	0
FMFI	1411	Avdelingsingeniør	0	0	0
FMFI	1084	Avdelingsingeniør	0	0	0
FMFI	1275	Ingeniør	0	0	0
FMFI	1085	Avdelingsingeniør	0	0	0
FMFI	1083	Ingeniør	0	0	0
FMFI	1087	Overingeniør	40060	39642	40478
FMFI	1181	Senioringeniør	44775	44992	44558
FMFI	1088	Sjefingeniør	55308	0	55308
FMFI	1434	Rådgiver	39151	39448	38854
FMFI	1364	Seniorrådgiver	40322	38892	41751
FMFI	1113	Prosjektleder	0	0	0
FMFI	1117	Fagarbeider	0	0	0
FMFI	1203	Fagarbeider m/fagbrev	0	0	0
FMFI	1362	Lærling	0	0	0
FMFI	0129	Assisterende fylkesmann	88533	88533	0
FMFI	0431	Fagkonsulent	0	0	0

Årsrapport 2015 Fylkesmannen i Finnmark - Innhold:

FMFI 0382	Fylkesagronom	39938	39938	0
FMFI 0434	Fylkesskogmester	0	0	0
FMFI 0822	Fylkessykepleier	0	0	0
FMFI 1261	Fylkesjordsjef	0	0	0
FMFI 0435	Fylkesskogsjef	0	0	0
FMFI 0774	Ass. fylkeslege	65050	631333	66966
FMFI 0779	Fylkeslege	92200	0	92200
FMFI 1057	Informasjonssjef	0	0	0
FMFI 1184	Kokk	0	0	0
FMFI 1127	Husholdsleder	0	0	0
FMFI 1129	Renholdsbetjent	19744	19744	0
FMFI 1130	Renholder	0	0	0
FMFI 1132	Renholdsleder	0	0	0

Turnover

	Turnover(%)
FMFI	8,94

Andel administrasjon av totalt antall årsverk

	Økonomi(%)	Lønn(%)	Innkjøp(%)	IKT(%)	Personal(%)	Arkiv(%)	Resepsjon(%)	Sentralbord(%)
FMFI	2,16	0,9	0,18	1,8	2,25	4,41	1,8	0,9

Medarbeiderundersøkelsen(hvert annet år), score på følgende spørsmål

	I vårt embete stimuleres det til læring og samarbeid på tvers av avdelingene	I vårt embete utvikler vi oss faglig ved gjensidig kontakt med andre embeter
FMFI	0	0

III - Årets aktiviteter og resultater

Embetets samlede måloppnåelse

Embetets samlede måloppnåelse i 2015 vurderes som tilfredsstillende, både sett opp mot embetsoppdrag og interne virksomhetsplaner. Det er også gledelig at embetet på de fleste saksområder har klart å opprettholde en forsvarlig saksbehandlingstid, også på de områder der konkrete resultatkrav er fastsatt. Krav til volum i forhold til gjennomføring av tilsyn er i hovedsak nådd på de fleste sektorområder. Fylkesmannen i Finnmark er et marginalt embete ressursmessig og vi har i 2015 hatt et sterkt fokus på rettssikkerhet og lovpålagte forvaltningsoppgaver, som forøvrig stort sett har blitt gjennomført etter planen. Med vår knapphet på ressurser har denne prioriteringen nødvendigvis medført at det har blitt mindre tid til annen utadrettet virksomhet. Dette mener vi er beklagelig da de fleste kommunene i Finnmark sliter under manglende kompetanse på en rekke områder. Vi ser at mange av kommunene i fylket har utfordringer i forhold til kompetanse og tilstrekkelig kapasitet innen sentrale tjenesteområder som kommuneøkonomi, plan og barnevern. Kommunenes behov for veiledning, støtte og oppfølging er langt større enn det vårt embete har ressurser til å gjennomføre.

Arbeidet med kommunereformen har vært en av våre viktigste oppgaver i 2015 og Fylkesmannen har tatt en sentral rolle i forhold til gjennomføringen av kommunereformen i Finnmark. Resultatet av arbeidet med kommunereformen i 2015 må generelt sett sies å være positivt. Kommunene er godt i gang med de prosesser som er en forutsetning for å fatte vedtak om kommunestruktur innen juli 2016 (se for øvrig tverrsektorielle tiltak)

Det er gjennomført 4 lovlighetskontroller av kommunale vedtak. 3 vedtak ble kjent ulovlig mens et vedtak ble opprettholdt. Vi har fattet vedtak i 43 klagesaker etter plan- og bygningsloven. På grunn av 50% turnover i juridisk seksjon kom vi over målkrav i saksbehandlingstid. I 3 tertial nærmer vi oss igjen kravet til 12 ukers saksbehandlingstid.

Måloppnåelsen innen vergemålsområdet er akseptabel, til tross for utfordringer med flyktningssituasjonen og store mangler ved vergemålsapplikasjonen ARVE.

Innenfor oppvekst- og utdanning har embetet god måloppnåelse på alle områder med unntak av barnehageområdet. Vi er i tett dialog og veiledning med kommuner som har lav måloppnåelse sett i relasjon til innsamlet data. På barnehageområdet har vi mange tiltak som var planlagt igangsatt men som ikke kunne gjennomføres på grunn av ressurstilgang. Resultatet er at nasjonale prosjekter som skulle vært igangsatt for å øke tilbudet i barnehagene, ikke ble gjennomført. Resurser er returnert og søkt overført til 2016. Barnehageområdet blir prioritert høyere i 2016. Fylkesmannen i Finnmark skal løse like omfattende oppdrag som fylker med flere innbyggere, men store avstander gir oss store utfordringer. I tillegg har Finnmark særoppdrag innenfor samisk og finsk i opplæringen. Det arbeides aktivt med videreopplæring av lærere.

Innenfor helse- og sosialområdet har vi rimelig god måloppnåelse innenfor de fleste sektorområdene, men vi har fortsatt utfordringer med å holde saksbehandlingstiden på noen områder. Vi har vært nødt til å gjøre prioriteringer innenfor våre tilsynsoppgaver, og har i 2015 valgt å prioritere hendelsesbaserte tilsynssaker og lovpålagte tilsyn. Som en konsekvens av dette har vi prioritert å fore færre planlagte tilsyn på noen fagområder. Disse prioriteringene er gjort ut i fra en intern ROS-vurdering, og i henhold til de prioriteringsføringer som ble gitt i embetsoppdraget for 2015. Antall tilsyn er meldt til Statens Helsetilsyn gjennom rapporteringssystemet Nestor. På NAV området har vi gjennomført 3 av 4 landsomfattende tilsyn, med kommunale barneverntjenester 2 av 3, og innenfor kommunale helse- og omsorgstjenester har vi gjennomført 5 av 11 tilsyn. Vi har også prioritert å gjennomføre stedlige tilsyn på vedtak om bruk av tvang og makt overfor mennesker med utviklingshemming, da dette er en spesielt sårbar gruppe. Likefullt bruker vi systemrevisjonsmetoden og bruker omfattende ressurser på dette. Vi hadde også en merbelastning i 2015 med å føre stedlig tilsyn utenfor Finnmark, der hvor våre kommuner kjøper tjenester utenfor fylket. Til forskjell fra 2014, har vi i år gjennomført samtlige lovpålagte tilsyn med barneverninstitusjoner. Vi har noen landsomfattende tilsyn fra foregående år som ikke er avsluttet. Dette er rapportert inn til Statens Helsetilsyn. Vi behandlet like mange hendelsesbaserte tilsynssaker i 2015 som i 2014, men har redusert median saksbehandlingstid.

Vi konstaterer at vårt arbeid bidrar til kompetanseheving og kvalitetsforbedring i tjenestene både i forhold til direktoratsoppgaver og tilsynsoppgaver.

Innenfor landbruk jobber Fylkesmannen i Finnmark for økt landbasert matproduksjon, antall bruk går ned, mens produksjonen holdes noenlunde stabil. Det har vært en del generasjonsskifter og det er gledelig at det er mange unge kvinner som overtar gårdsdrifta. Å opprettholde og helst øke produksjonsvolumet er svært viktig for å beholde næringsmiddelindustrien i fylket.

Det har vært lite nvetableringer innen småskala/lokalmat og bygd næringer generelt. Inn på tunet har vært

organisert som eget prosjekt lokalisert til Fylkeskommunen. Prosjektet er avsluttet og det er fra 2016 behov for å styrke IPT arbeidet hos Fylkesmannen.

Det jobbes godt med beite-/rovviltproblematikken i samarbeid med miljøvernavdelingen, rovviltnemnda og prosjektet Næring og rovvilt i Finnmark. Likevel har vi i 2015 hatt store tap til bjørn. Fylkesmannen har i 2015 satt fokus på korrekt forvaltning av inntekts- og velferdspolitiske tiltak. Arbeidet må prioriteres sterkere kommende år med tettere oppfølging av kommunale vedtak. Det har ikke vært gjennomført kompetansehevende tiltak overfor kommunene innen eiendomslovgivningen. Gjennom to forprosjekt er det satt i gang et arbeid med å styrke verdiskapningen fra Finnmarks skogen, og samtidig motivere til økt bruk av trevirke, primært fra Finnmark.

Innenfor samfunnssikkerhet- og beredskapsområdet anser vi måloppnåelsen for å være tilfredsstillende. Vi har fått utført de oppgaver som vi hadde satt oss som mål i virksomhetsplan for 2015 og vi har hatt den høyeste veiledningsaktiviteten overfor kommunene noen gang, og med gode tilbakemeldinger. Selv om noen kommuner ennå ikke har klart å møte alle lov- og forskriftskrav ser vi at det går i riktig retning. At vi i 2015 også har kunnet bidra til etablering av et beredskapsnettverk i Øst-Finnmark er også svært gledelig. Vi anser også at den økende etterspørsel vi opplever fra kommunene om øvelser av de psykososiale kriseteam er en bekreftelse på at vår aktivitet vurderes som relevant også for disse. Det er fremdeles en utfordring å få aktører til å samordne sine planverk. Det er fremdrift, men ikke i samsvar med en ønsket måloppnåelse om at alle aktører i Fylkesberedskapsrådet som minimum burde ha samordnet sine planverk. Det er en nedgang i antall behandlede saker etter PBL i 2015. Dette gjelder primært dispensasjonssaker. Vi har innen samfunnssikkerhet- og beredskapsområdet søkt å bruke ressursene primært på de oppdrag som er prioritert gjennom sentrale føringer.

Innenfor miljøområdet har vi i 2015 prioritert større arealplansaker foran mindre detaljreguleringer og dispensasjonssaker og saker som berører nasjonale og eventuelt regionale interesser. Miljøhensyn i prosesser etter plan- og bygningsloven er ivaretatt ved at vi har uttalt oss tidlig i planprosessen og ved at vi veileder kommunale planmyndigheter etter forespørsel. Vi arbeider kontinuerlig med å utvikle og oppdatere kunnskapsgrunnlaget. Helhetlig vannforvaltning har vært høyt prioritert innenfor tilgjengelige ressurser og vi har bistått fylkeskommunen i prosessen med ferdigstilling av de to regionale vannforvaltningsplanene, Finnmark vannregion og Norsk-Finsk vannregion. Vi har jobbet med å forbedre kunnskapsgrunnlaget gjennom nye kartleggingsprosjekter. Det er fremmet en innsigelse i 2015 på vegne av reindrift.

Arbeidet med LoppHAVet marine verneområde ble gjenopptatt i mai 2015. Det er i løpet av året gjennomført møter med kommuner, arbeidsutvalget og referansegruppa. I tillegg har det vært flere åpne møter. I desember ble det avklart at det er nødvendig å oppdatere konsekvensutredning for fiskeri og akvakultur. Det vil bli gjort våren 2016. Deretter sendes forslag til faglig gjennomgang før høring.

I 2015 har Fylkesmannen fungert som forvaltere for to nasjonalparkstyrer. På grunn av ressurs- og personalsituasjon og tunge forvaltningsoppgaver, blir det for lite tid til oppfølging av planlagte tiltak i verneområdene. Vi har heller ikke i 2015 fått fulgt opp ulovlige tiltak i verneområdene etter kapittel 9 i naturmangfoldloven. Vi har hatt klima- og energiplaner som tema på kommunemøter med mer. Vi har ikke klimakoordinator eller annen fast kontaktperson på embetet. Det er ingen klimanettverk i Finnmark.

Høring er gjennomført i forbindelse med revisjon av reguleringer av fiske etter anadrom laksefisk som skal iverksettes 2016. Vi har også bidratt som sakkyndig i arbeidet med å komme frem til ny avtale om fisket i Tanavassdraget og gitt Miljødirektoratet informasjon om sjølaksefisket i Varanger etter forespørsel. Vi har bidratt til gjennomføring av rovviltforliket, ved å besvare søknader om skadefelling innenfor tidsfristen. Kommunale fellingslag er viktig for felling av skadevoldere. Embetet hadde en del utfordringer med kommunale fellingslag i 2015. Vi har sammen med landbruksavdelingen avholdt flere møter med bønder i Neiden og Nesseby for å finne frem til løsninger som kan redusere skadene og for å dempe konflikter. Vi har brukt betydelige ressurser på å behandle søknader om erstatning for rein og sau. Tidsfristene ble ikke overholdt for noen reinbeitedistrikter fordi de ikke hadde fått godkjent melding om reindrift. Erstatningene på sau ble doblet i forhold til foregående år.

Det gjenstår en del på oppfølgingen av avfallsplaner fra eksisterende havner og godkjenningen av disse. Vi avventer tilbakemelding fra Miljødirektoratet på hvordan vi skal behandle saken videre. Arbeidet mot prioriterte skipsverft er fulgt opp.

Vi har fortløpende behandlet søknader om utslippstillatelser til akvakultur i tråd med forskrift. En del søknader returneres på grunn av mangler ved dokumentasjon om planstatus, forurensning, miljøtilstand eller naturgitte forhold. Vi har jevnlig dialog med oppdrettere og konsulenter for å bedre kvaliteten på dokumentasjonen. Arbeidet med akvakultur er svært ressurskrevende.

I 2015 har vi gjennomført flere egeninitierte tilsyn og vi deltok i tilsynsaksjoner rettet mot biloppsamlingsplasser,

mineralavfall, mudring- og dumping og renseri- og vaskeribransjen. Selv om det har vært ressursmangel deler av året så har antall tilsyn vært som forventet og lik tidligere år. Inntjeningen i 2015 har vært meget god og bedre enn forventet. Flere store søknader innenfor fagområdene akvakultur og avfall har nok hatt en positiv betydning for dette. Fylkesmannen har også i 2015, sammen med Finnmark fylkeskommune, arrangert regional plansamling for kommunene. Hovedtemaet på samlingen var *planlegging i kystsonen og utarbeiding av reguleringsplaner*. Det har ikke vært avholdt møte i planforum i 2015. I innspill og i høringsuttalelser til arealplaner påser vi at kommunene vektlegger klimatilpasning og universell utforming. Fylkesmannen har invitert til og gjennomført samlinger med Fylkesmennene i Nordland og Troms innen forurensingsområdet. Hensikten med samlingen var å komme frem til en enhetlig praksis i vår myndighetsutøvelse og veiledning. Fylkesmannen i Finnmark deltar også i nettverket *Miljøhensyn i plan*

Innenfor reindriftsområdet har embetet hatt fokus på en tett dialog med næringen, både gjennom formelle møter og gjennom samtaler med enkeltutøvere. Fylkesmannen har også lagt vekt på å være tilgjengelig for næringen, og har stilt opp i en rekke møter etter invitasjon fra distrikter/sidaer og enkeltutøvere. Gjennom arbeidet med bruksregler og kontroll av reintall, har Fylkesmannen bidratt i utviklingen mot en mer bærekraftig reindrift, og utviklingen er positiv. Sikring av reindriftens arealer er prioritert sterkt, og Fylkesmannen har gjennomført kurs for distriktene for å gjøre dem i stand til bedre å ivareta sine arealinteresser. Reindriftsavdelingen er vel etablert innenfor embetet, og har på de to årene ordningen har fungert utviklet omfattende kompetanse om reindrift og reindriftsforvaltning.

Integreringen av reindriftsavdeling i embetet medfører et betydelig administrativt merarbeid knyttet til arkiv, post, økonomiforvaltning, personal mv., og dette merarbeidet blir i liten grad kompensert økonomisk gjennom bevilgningene til embetet.

Tverrsektorielle satsingsområder

Resultatoppnåelsen innenfor arbeidet med kommunereformen har generelt sett vært god. Kommunene er godt i gang med de prosesser som er en forutsetning for å fatte vedtak om kommunestruktur innen juni 2016. Gjennom året har vi hatt fokus på arbeidet med analyser av tjenestetilbudet i samtlige kommuner sett fra vårt ståsted. Utover dette har vi i 2015 gjennomført møter med enkeltkommuner, samt regionale samlinger og kommunekonferanser i samarbeid med KS. Fylkesmannen har vært klar i forventningene til kommunene, og 18 av 19 kommuner har fattet positive politiske vedtak om at de vil gjennomføre en prosess som kan resultere i sammenslåing. Utfordringene i Finnmark på dette området har blant annet vært geografi, avstander, sterk identitet til egen kommune, samt hensynet til samisk språk.

Fylkesmannen har også i 2015 hatt spesiell fokus på barn og unge gjennom Sjumilssteget, både gjennom dialog og tilsyn med kommunene i Finnmark. Målet er å kvalitetssikre og trygge alle sider ved våre barns oppvekstforhold. Arbeidet koordineres i oppvekst- og utdanningsavdelingen med bidrag fra de andre fagavdelingene. Det er et overordnet mål for Fylkesmannen at barn og unge skal få delta aktivt i samfunnsutviklingen og at hvert barn og familie skal få nødvendig, tilstrekkelig og samordnet tilbud fra kommunens ulike tjenester.

Som tidligere år har Fylkesmannen i Finnmark som regional statsetat også i 2015 hatt ansvar for å følge opp Regjeringens nordområdesatsing innenfor egne ansvarsfelt, både i eget fylke og over landegrensene. Fylkesmannen samarbeider over landegrensene i nord gjennom deltakelse innen multilateralt samarbeid (Barentssamarbeidet, Nordkalottsamrådet, Arktisk Råd), gjennom trelandssamarbeidet i Pasvik og bilateralt med regionale myndigheter i Lappland, Murmansk, Norrbotten og Arkhangelsk. Vi har også ansvar for gjennomføringen av store prosjekter i nord under Atomhandlingsplanen. Embetet har videreført ansvaret for å koordinere samarbeidet mellom Nord-Norge og Nordvest-Russland på landbruksområdet.

Embetet har også i 2015 hatt fokus på arealplanlegging og å løfte kvaliteten på planarbeidet i fylket. Vi har styrket vårt engasjement både gjennom planforum, intern samordning og gjennom at vi har bistått kommunene direkte med råd og veiledning. Vi har også gjennom året utfordret kommunene til samarbeid for å styrke rekruttering av planfaglig kompetanse.

Kommuneoppfølging

Det har vært fokus på å videreutvikle Fylkesmannens kommunerettet samordning. Tiltaksplan for bedre intern og ekstern samordning er under utarbeidelse. Den interne samordning har skjedd i ledergruppen, i kommunegruppen, plangruppen og tilsynsgruppen. Det årlige kontaktmøtet med ordførere og rådmenn ble gjennomført januar 2015 i Vadsø. Embetet gjennomførte 2 oppfølgende fylkesmannsbesøk i 2015 i kommunene Kautokeino og Vardø. Kommunereformen har bidratt til å styrke vår dialog med kommunene om utfordringer og muligheter. Fylkesmannen i Finnmark har fordelt 3,557 mill. kr. av tilbakeholdte skjønnsmidler til ulike fornyings- og innovasjonsprosjekter i kommunene. 16 av 19 kommuner hadde søkt støtte på tilsammen 34 prosjektsøknader. Det er gitt 2,307 mill. kr. til prosjekter innenfor barn- og ungesatsningen «Sjumilssteget». Vi har en egen tilsynskalender og legger også her inn tilsyn fra andre statlige tilsynsaktører. Vi gjennomførte vårt årlige møte med øvrige tilsynsaktører 3. februar 2015. Det er etablert kontakt med revisjonsdistriktene om bedre samarbeid og koordinering mellom kommunenes egenkontroll og oss. Fylkesmannen i Finnmark har gjennomgått alle kommunebudsjettene/økonomiplanene med henblikk på om de kvalifiserer for innmelding i ROBEK. En kommune ble meldt ut av ROBEK i løpet av året og det er nå tre kommuner i registeret. Det er gitt informasjon til kommunene etter Kommuneproposisjonen og Statsbudsjettet for 2016. Fylkesmannen har fulgt opp kommunene i forhold til KOSTRA-rapporteringen. Det er utarbeidet helhetlige kommunebilder for alle fylkets kommuner. Det er gjennomført 4 lovlighetskontroller av kommunale vedtak. 3 vedtak ble kjent ulovlig mens et vedtak ble oppretholdt. Fylkesmannen har tatt en sentral rolle i forhold til gjennomføringen av kommunereformen i Finnmark. Fylkesmannen har vært klar i forventningene til kommunene. 18 av 19 kommuner har fattet positive politiske vedtak om at de vil gjennomføre en prosess som kan resultere i sammenslåing. Fylkesmannen har veiledet kommunene innen forvaltningslovens og offentlighetslovens områder. Vi har fattet vedtak i 43 klagesaker etter plan- og bygningsloven. Mål om saksbehandlingstid på 15 uker ble ikke oppnådd på grunn av stor turnover. I 3. tertial nærmer vi oss igjen kravet til 12 ukers saksbehandlingstid.

Vergemål

Vergemålsaksjonen har bidratt til å sikre rettighetene og formuen til grupper som er syke, demente eller utviklingshemmede, samt bemidlede personer under 18 år og enslige mindreårige flyktninger/ asylsøkere. Høsten 2015 økte antallet mindreårige asylsøkere (ema) betydelig. Ivaretagelse av interessene til ema har hatt høy prioritet. Barn og voksne med behov for verge er ivaretatt på en god måte. Vi har hatt fokus på den enkeltes integritet, verdighet og selvbestemmelse. Måloppnåelsen i 2015 er akseptabel, til tross for utfordringer med flyktningssituasjonen og store mangler ved vergemålsapplikasjonen ARVE.

Helse- og sosialavdelingen

Tilsyn og rettighetsklager

Vår tilsynsaktivitet samordnes så langt det lar seg gjøre. Gjennom felles møter og tilsynsplan, samt dialog med andre statsetater, prøver vi å samordne tilsyn ut mot kommunene. Vi er oppmerksom på at noen kommuner som får tilsyn på flere fagområder fra oss og andre statsetater, kan oppleve det som en belastning. Utvelgelse av kommuner foregår etter en ROS-vurdering, kjennskap til kommunens egenkontroller eller gjennomførte forvaltningsrevisjoner. Ofte er det ikke til å unngå at samme kommune får flere tilsyn fra oss i løpet av et år. Noen ganger krever også tilsynet at det er et visst volum på antall saker, noe som gjør at fylkets større kommuner må velges. Noen ganger utvider vi også tema for å få til tilsyn som gir mening, noe som også gir oss mulighet til å føre tilsyn i våre mindre kommuner. I vår kommunikasjon om tilsynet, er vi opptatt av å understreke at vi skal medvirke til forbedring og læring, og at vi ideelt sett skal komme på toppen av kommunens egenkontroll. Vi opplever at vi er velkommen i kommunene, og at våre tilsyn hjelper kommunene til å se « hvor skoen trykker». Vi formidler alltid at formålet med tilsynet er å skape bedre tjenester for brukerne, og peke på forbedringspunkter i kommunene slik at innbyggerne får de tjenester de har krav på etter lovverket.

Planlagt tilsyn

Det ble laget en samlerapport for Nord-Norge etter det landsomfattende tilsynet med samhandling om utskriving av pasienter fra spesialisthelsetjenesten, med 3 tilsyn i Nordland, 2 i Troms, og 3 i Finnmark. Hovedinntrykket etter tilsynene er at helseforetakene ikke sikrer at informasjonsutvekslingen med kommunene er i samsvar med myndighetskrav. I samhandlingstilsynet ble det også gjennomført spørreundersøkelser rettet mot pasienter/pårørende og deres fastleger. Svarene fra pasientene/pårørende ga ikke grunnlag for å vurdere medvirkning i utforming av tjenestetilbudet. Svarene fra fastlegene ga verdifulle funn i forhold til sykehusets praksis med oversendelse av nødvendig informasjon, samhandling internt i kommunen og mot sykehuset, og i hvilken grad fastlegene har vært involvert i utarbeidelsen av samarbeidsavtaler. I Finnmark ble det ført

samhandlingstilsyn med Finnmarkssykehuset, Klinikk Kirkenes, og to kommuner. Det ble konstatert avvik. En sentral observasjon var at nødvendig informasjon om pasienten ikke alltid ble oversendt fra sykehuset til kommunal pleie- og omsorgstjeneste innen forsvarlig tid, og at det ikke var systematisk samarbeid internt i kommunen om hvordan pasientene skulle følges opp.

Landsomfattende tilsyn med kommunens ansvar for NAV gjennom å sikre tilgjengelighet, tildeling og oppfølging av de individuelle tjenestene, råd, veiledning og økonomiske stønad, ble gjennomført i 3 kommuner i 2015. Tema for tilsynene var primært tjenester til personer mellom 17 og 23 år, men ble i en kommune utvidet til å gjelde alle aldersgrupper. Det ble avdekket avvik i alle kommunene. Tilsynene viser at manglende planlegging og kontroll av kommunens arbeid med tildeling og oppfølging av tjenestene, har medført overtredelse av sosialtjenesteloven i utførelse av arbeidet. Mangelfull kontroll av egne rutiner og praksis fører til vansker med å avdekke svikt, og følgelig utfordringer med å iverksette nødvendige forbedringstiltak. Vi fant mangler både i forhold til planlegging, gjennomføring, evaluering og korrigerende av tjenesten.

Det er gjennomført landsomfattende tilsyn ved barneverntjenesten i to kommuner. I en kommune ble tilsynet utvidet til ikke bare å gjelde håndtering av melding og tilbakemelding til melder, men også kommunens arbeid med undersøkelsessaker. Det ble gitt avvik på at plikten til å gi tilbakemelding til melder, ikke var ivaretatt i alle trinn i prosessen i begge kommuner. For temaet kommunens arbeid med undersøkelsessaker, ble det påpekt lovbrudd fordi undersøkelser ikke gjennomføres slik at undersøkelsen er egnet til å søke og avdekke om barnet lever under forhold, som kan gi grunnlag for vedtak etter kap 4, jf § 4-3, første ledd. Det ble også påpekt at ledelsen ikke har kontrollert/fanget opp svikten, og nødvendige forbedringstiltak er ikke iverksatt som forutsatt i internkontrollforskriften.

Vi har gjennomført 3 egeninitierte systemrevisjoner med tjenesten til mennesker med psykisk utviklingshemming. Vi undersøkte om kommunen sikret at det ikke ble brukt ulovlig tvang og at endringer i grunnleggende behov utløste endringer i tjenestetilbud. Det ble påpekt avvik i alle kommunene. Gjennomgående konkluderte vi med at kommunene ikke har et system som sikrer at bruk av tvang og makt overfor personer med utviklingshemming utføres etter helse- og omsorgstjenestelovens kap. 9.

Vårt tilsyn på folkehelseområdet ble avsluttet i 2015 etter at virksomheten kunne vise til en tilfredsstillende plan for å bringe forholdene i samsvar med lov og forskrift. Her kan nevnes at ressurser ble avsatt til arbeidet, i form av folkehelsekoordinator organisatorisk sentralt plassert i plan- og utviklingsavdelingen, det er etablert tverretattlig ressursgruppe for å bistå, koordinere og være pådriver for folkehelsearbeidet, folkehelsekoordinator deltar i alle fagnettverk på enhetsledernivå og folkehelse skal integreres i planverk på enhets- og overordnet nivå. Også på folkehelseområdet arbeider vi med opplæring og har hatt to samlinger i år. Arbeidet med plansaker og dialogen med fylkeskommunen viser at de fleste kommuner er kommet kort med det systematiske folkehelsearbeidet. Hovedutfordringen vurderes å være manglende forankring av folkehelsearbeidet i kommuneledelsen, utfordringer med å prioritere ressurser til arbeidet, og manglende kompetanse.

Vi har ikke prioritert tilsyn på krisesenter og familievernkontor i år. Sist gang vi gjennomførte tilsyn var i 2013/14. Vi forholder oss til BLD sine retningslinjer på området som gir føringer om tilsyn hvert 3 år. I løpet av året har vi ikke fått informasjon som har gitt oss grunnlag for å endre prioriteringene her.

Vi har gjennomført 4 av 4 institusjonstilsyn på akuttinstitusjonen, og 2 av 2 institusjonstilsyn på omsorgsinstitusjonen, og utført de lovpålagte tilsynene hjemlet i barneverntjenesteloven. Vi har gitt tilbud til alle beboerne som er tilstede på institusjonen om å snakke med oss. Det er opp til beboerne om de vil snakke med oss alene eller ha med en støtteperson fra institusjonen. Samtlige samtaler i 2015 ble gjennomført som enesamtaler. De ungdommene som av en eller annen grunn var ute, men befant seg i nærheten av institusjonen, ble kontaktet av institusjonene med tilbud om å snakke med tilsynet. Vi har en praksis at vi venter på institusjonen til de som vil ha samtale med oss, har fått snakket med oss. Vi tilbyr samtale dagen etter, dersom det passer bedre. Det ble planlagt systemrevisjoner på Alta ungdomssenter og Vadsø ungdomssenter høsten 2015. Disse ble først gjennomført i januar 2016, da planlagt tidspunkt ikke passet for institusjonene. Temaet for tilsynet var daglig omsorg og behandling i henhold til Statens helsetilsyns veileder på området. Det ble ikke påpekt lovbrudd ved noen av institusjonene.

I de fleste tilsynene ser vi at det svikter i den styringsmessige oppfølgingen av fagområdet. Manglende evaluering og korrigeringer, samt manglende risikovurderinger påpekes ofte som svakheter. Disse svakhetene medfører at svikt i tjenestene ikke oppdages slik at korrigerende tiltak kan settes inn, eller at det kan settes inn tiltak for å forebygge at svikt skjer. Dette er det samme som vi har sett foregående år. Som en følge av dette, har helse- og sosialavdelingen i år iverksatt opplæringstiltak på området styring, ledelse og internkontroll i nettverket for helse- og omsorgsledere og for NAV-lederne, der vi har jobbet konkret og praktisk. Vi har hatt godt samarbeid med Kunnskapssenteret, som jobbet sammen med lederne om dette. Dette er et godt eksempel på Fylkesmannens mulighet til å bruke informasjon fra tilsynsvirksomheten over i utviklingsoppgavene.

På barnevernsområdet har vi fortsatt dialogmøter med 3 kommuner, og kommunene melder at den tette dialogen er viktig. Kommunene har spesielt utfordringer med personellsiden. Basert på en risiko- og sårbarhetsvurdering, ble to av kommunene tildelt ekstra midler til styrking av stillinger for 2015.

For å kunne prioritere hendelsesbaserte tilsynssaker, lovpålagte tilsyn, jobbe med fortsatt å redusere saksbehandlingstiden som ble påpekt av oppdragsgivere i 2014, følge opp avvik gitt i tilsyn til praksis er endret, har vi prioritert å føre færre planlagte tilsyn på alle fagområder med unntak av spesialisthelsetjenesten. Prioriteringene gjort ut fra en ROS-vurdering, og i henhold til de prioriteringsføringer som gis i embetsoppdraget. Antall tilsyn er meldt til Statens Helsetilsyn gjennom rapporteringssystemet Nestor. På NAV området har vi gjennomført 3 av 4 tilsyn, med kommunale barneverntjenester 2 av 3, kommunale helse- og omsorgstjenester har vi gjennomført 5 av 11 tilsyn. Vi prioriterer også å gjennomføre stedlige tilsyn på vedtak om bruk av tvang og makt overfor mennesker med utviklingshemming, da dette er en spesielt sårbar gruppe. Vi har ført tilsyn med 5 tjenestetilbud. Disse tilsynene gir oss ikke full uttelling som systemrevisjon. Likefullt bruker vi systemrevisjonsmetoden og bruker omfattende ressurser på dette. Vi har også en merbelastning med å føre stedlig tilsyn utenfor Finnmark, der hvor våre kommuner kjøper tjenester utenfor fylket. Til forskjell fra 2014, har vi i år gjennomført samtlige lovpålagte tilsyn med barneverninstitusjoner. Vi har noen landsomfattende tilsyn fra foregående år som ikke er avsluttet. Dette er rapportert inn til Statens Helsetilsyn. Vi har skissert at vi ønsker en dialog med dem på hvordan avslutt disse.

Hendelsesbasert tilsyn/rettighetssaker.

Også gjennom hendelsesbasert tilsyn og rettighetsklager, jobber vi for å skape endring slik at brukerne får forsvarlige tjenester. Som i tidligere år ser vi at brukerne ofte ikke får de tjenester de har krav på, bl.a. mangler ved kartlegging av hjelpebehov. Innvilgede tjenester iverksettes ikke, og følges heller ikke opp gjennom evaluering. Innenfor barnevern ser vi mangler ved blant annet gjennomføring av undersøkelser, oppfølging av hjelpetiltak og oppfølging av vedtak. Vi ser at våre tilsyn og avgjørelser ofte bidrar til å sikre at tjenestemottakerne får de tjenester de har rett på, og at de bidrar til endring og læring. Dette forutsetter at virksomheten er villig til, og har evne til å ta tak i påpekte forbedringspunkter. Vi prøver å følge opp kommuner innenfor vårt gitte mandat. Vi ser dessverre at kommunene ikke alltid er like flinke til å overføre erfaringer fra tilsyn til andre deler av virksomheten. Vi har pekt på manglende styringsmessig involvering. Mulige andre forklaringer kan være kommunestørrelse, små fagmiljøer, utskifting av personal, vansker med å rekruttere. Som omtalt over, og nærmere i vedlegget, gjennomfører vi opplæringstiltak på de forskjellige fagområdene, for å bidra til at kommunene kan iverksette nødvendig endringer. Vi behandlet like mange hendelsesbaserte tilsynssaker i 2015 som i 2014, men har redusert median saksbehandlingstid. Vi har jobbet med å få ned saksbehandlingstiden i år, og reduksjonen skyldes blant annet vårt interne arbeid med effektivisering og oppfølging av vår portefølje. Rapporteringen i vedlegget viser at vi fortsatt har utfordringer på å holde saksbehandlingstiden på noen av våre områder. Dette vil jobbe videre med i 2016.

Utviklingsoppgaver

En stor del av våre oppgaver opp mot kommunene er å bidra med råd og veiledning og kompetanseheving som påhviler oss gjennom oppdragene våre. Vi opplever å ha en god dialog med kommune på fagområdene våre, noe som er i tråd med verdigrunnlaget vårt. Vi bruker mye tid på å ha telefonkontakt med både kommuner og brukere. Vi erfarer at dette er til god hjelp for oppgaveløsningen i kommunen, og kan bidra til at brukerne kommer i kontakt med rette instans og får den hjelpen de har behov for. Vi inviterer våre kommuner til kurs og konferanser, og legger til rette for kompetanseutvikling – og erfaringsutveksling i forskjellige nettverk. Vi har prøvd så langt det er mulig å samordne tiltak slik at vi når flere målgrupper samtidig. Det er viktig for oss å redusere belastningen ved fravær av fagfolk i kommunen. Ofte er det også den samme målgruppen vi er ute etter, eller det er fagfolk som skal samarbeide for å skape helhetlige tjenester til brukerne. Forutsigbarhet for kommunene er også viktig ved at de vet at det kommer kurs og konferanser og når på året disse gjennomføres. Dette lykkes vi godt med på noen sektorområder. Vi vurderer generelt at våre tiltak gjøres slik det forventes i oppdragene vi får fra ulike fagmyndigheter. Ansvaret for implementeringen og å skape nødvendige endringer påhviler kommunene. Vi er avhengig av at kommunen følger opp våre tiltak, for at tiltakene gir ønsket effekt for brukerne.

Oversikt over risiko og sårbarhet i helse og omsorgssektoren

I mai 2015 sammenstilte vi de hendelser vi vurderte hadde størst betydning for kapasiteten i helse- og omsorgssektoren, knyttet til uønskede hendelser. På bakgrunn av innspill valgte Helsedirektoratet ut sju hendelser. I august 2015 kom vi med forslag til tiltak for å redusere konsekvensene av de utvalgte hendelsene, innenfor helse- og omsorgssektorens virkeområde. Personell ble trukket frem som en sårbar faktor, og vi pekte på betydningen av samarbeid på tvers av kommunale, regionale og nasjonale grenser. Videre satte vi fokus på

ansvarliggjøring og dyktiggjøring av kommunene som beredskapsorganisasjon, med tiltak som øvelser, tilsyn og strukturerte evalueringer. Til sist trakk vi fram atomberedskapen, hvor Fylkesmannen har en særpreget rolle. Rask og tydelig informasjon fra sentrale myndigheter vil være avgjørende for de øvrige aktørene i beredskapsarbeidet.

Forebygging av infeksjoner i sykehjem

Det ble gjennomført en stor konferanse i Finnmark i 2014, med god deltakelse fra både pleie- og omsorgssektoren og legetjenesten. I 2015 prioriterte vi ikke å gjennomføre konferanse, men hadde temaet oppe i andre sammenhenger, blant annet på møter med kommunehelsetjenesten. Vi deltok på Helsedirektoratets smittevern møte i april 2015. Flyktningssituasjonen i høst medførte imidlertid at vi måtte prioritere fokus på smittevern i asylmottak/ankomstmottak, med spesielt fokus på arbeidet knyttet til Fjellhallen/Ankomstsenter Finnmark. Vi har derfor ikke gjennomført ytterligere tiltak rettet mot sykehjem.

Boligssosialt arbeid

Det er gjennomført samarbeidsmøter i regi av Husbanken både på regionalt og fylkesnivå, der oppdraget i "Bolig for velferd" er gjennomgått og diskutert. Faste månedlige møter med Husbanken med fokus på kommuner som har store boligsosiale utfordringer. Alta, Hammerfest og Vadsø kommuner har mottatt tilskudd til boligssosialt arbeid, kommunene er fulgt opp med kontakt og veiledning. Husbanken er aktiv deltaker i arbeidsutvalget til Rus/psykisk helseforum Finnmark, og deltok med informasjon under årets Rus/psykisk helseforum Finnmark.

NAV

Vi samarbeider godt med NAV Finnmark på flere arenaer. Vi har samordningsmøter der også KS deltar, månedlige telefonmøter med Nav direktøren og deltagelse på Nav-ledersamlinger. Det er også felles møter på rådgivernivå. Dette gir oss god innsikt i de utfordringene som finnes i kontorene. Disse jevnlig møtepunktene for utveksling av felles informasjon og planlegging av felles aktivitet, fører til en styrket felles satsing ut mot kontorene. Nav er et av punktene i Fylkesmannens kommunemøter. Sammen med den tette dialogen og samarbeidet med NAV Finnmark bidrar det til å underbygge partnerskapet.

Alkoholloven

I samarbeid med KoRus nord har vi hatt et lunsj til lunsj seminar om forvaltningen av alkoholloven for saksbehandlerne i kommunene. Tema var endringer i alkoholloven, arbeidet med alkoholpolitisk handlingsplan og Juventes rapport om salg av alkohol til mindreårige i butikk. Vårt seminar bidrar til at saksbehandlerne får økt kompetanse og et større nettverk å spille på. Dette er viktig siden saksbehandlerne i små kommuner har flere andre oppgaver i tillegg til alkoholloven, og derfor ikke kan bli like spesialiserte som i større kommuner. Vi mottar jevnlig henvendelser fra kommunene på epost eller telefon med spørsmål om alkoholloven.

Rus/psykisk helse

Vi har årlig samarbeidsmøte med nasjonale og regionale kompetansemiljøer, der RKBU, Napha, RVTS og Helse Nord deltok sammen med de tre nordligste embetene. Tema på møtet var samordning av kryssende oppdrag inn mot kommunene. Kompetansesamarbeidet med Korus Nord, Helse Nord og de tre embetene er videreført også dette året. Gjennomgang av planlagte kompetansetiltak er hensikten. Vi har deltatt på alle tre kommunedagene i regi av DPS'ene/Klinikk psykisk helsevern og rus. Vi har gjennomført årlig samarbeidsmøte med Finnmarkssykehuset HF, Klinikk psykisk helsevern og rus. I desember gjennomførte Fylkesmannen i Finnmark en nettverkssamling for kommunenes psykososiale kriseteam i fylket. Årets Rus/psykisk helseforum Finnmark ble avviklet med ca 150 deltakere med de fleste kommunene, spesialisthelsetjenesten med flere representert. Det var satt av god tid til bruker- og pårørendestemmen gjennom flere innlegg. Første dag var det faginnlegg om "Ny veileder om tvangstiltak overfor personer med rusmiddelproblemer, og om legemiddelassistert rehabilitering/Lar-behandling i Finnmark. Husbanken hadde også innlegg. Andre dagen var fokus på "Hva bidrar i prosessen med å bli bedre fra alvorlige psykiske problemer", og et spennende innlegg ved Hågen Haugrønningen " Fra versting til veileder". Disse tiltak i tillegg til arbeidet med tilskuddsforvaltningen, bidrar etter vår vurdering til økt kvalitet og kompetanse i det kommunale rusarbeidet.

Omsorg 2020

Vi har iverksatt en rekke tiltak på området i form av konkrete opplæringstiltak, råd og veiledning og samarbeid med Husbanken knyttet til etablering av nybygg, deltagelse i fagnettverk, informasjonstiltak med mer. Vi samarbeider tett med de 3 utviklingssentrene i fylket gjennom hele året og har to samarbeidsmøter der aktiviteter planlegges og evalueres. Disse tiltakene bidrar til og legger til rette for den langsiktige omstillingsprosessen som nødvendig for å møte fremtidens omsorgsutfordringer. De bidrar også til å styrke kvaliteten og kompetansen i omsorgstjenesten. Vi viser til vedlegget for detaljer. Her kan nevnes at vi i samarbeid med nasjonalt

kompetansesenter for aldring og helse gjennomførte et 3 dagers kurs med tema aldring og utviklingshemming, der vi spesielt inviterte kommuner med påpekte avvik knyttet til kvaliteten på tjenestetilbudene. Vi har hatt innlegg på ledernettsverk om St.Meld.29 om fremtidens primærhelsetjeneste - nærhet og helhet. Kommunene har fått oversikt over egen rapportering om hvilke tilbud kommunen gir til demente og deres pårørende og hvilke krav som stilles. Kommunene vil i 2016 få tilbud om individuell oppfølging av resultatene av den landsomfattende kartleggingen. Fylkesmannen har gitt informasjon til helse- og omsorgslederne om det nye innovasjons- og kompetansetilskuddet. Denne informasjonen er også gitt til kontaktpersonene i kommunene for de ulike tilskuddsordningene som nå er lagt inn under dette tilskuddet. Med bakgrunn i innovasjons- og velferdsteknologisatsningen har vi informert om det nasjonale velferdsteknologi prosjektet og aktiviteter og anbefalinger som har kommet der. Det er gitt tilskudd til 4 velferdsteknologi prosjekter i Finnmark, (12-14 kommuner deltar), samt opprettet et nettverk for disse 4 prosjektene. Nettverket samles 2 ganger pr år, der informerer prosjektlederne om framdrift, utfordringer og erfaringer, og Fylkesmannen informerer om satsningene og resultater på nasjonalt nivå. Fylkesmannen informerer andre kommuner som ikke er deltakende i nettverket om hvilke prosjekter som pågår i Finnmark. I nettverket deltar også KS. Fylkesmannen satt i styringsgruppen for "Inn på tunet", og har formidlet informasjon om alternative dagaktivitetstilbud i kommunene. Videre har helse- og sosial avdelingen hatt et samarbeid med landbruksavdelingen i forhold til dagaktiviteter i reindriftsnæringen.

Flyktningssituasjonen

Helse- og sosialavdelingen fikk betydelige tilleggsoppgaver de siste månedene av året med å gi omfattende råd og veiledning til kommunene på smittevernsspørsmål, ansvarsavklaringer med mer. Vi har deltatt samordningsmøter, hatt omfattende rapporteringsarbeid, deltatt på befaringer med oppfølgende arbeid, særlig omkring forhold til barne- og unges forhold for å nevne noen. En del av dette arbeidet har pågått i helger og utenfor ordinær arbeidstid. Likevel har det ikke vært til å unngå at det har forskjøvet/forlenget saksbehandlingstid på førerkortsaker, hendelsesbaserte tilsynssaker, arbeidet med slutføring av planlagt tilsyn (samhandling LOT 2015), og oppfølging etter kartlegging av barnevaksinasjonsdekningen i fylket. Vi har måttet bortprioritere smitteverkonferanse og oppfølging av smittevern i sykehjem.

Russlandssamarbeid

I 2015 har vi videreført samarbeidet med å verne barns rettigheter og sikre gode oppvekstvilkår gjennom prosjektet « Children's Rights in the North». Pilotprosjektet vi hadde med «Sjumilssteget» i Petsjenga kommune, ble videreført til kommunene Murmansk, Kola distrikt, Severomorsk og Olenegorsk. Endelig sluttrapport vil foreligge innen oktober 2016. Vi deltok også på en internasjonal konferanse i juni i Murmansk CYAR (Children and Youth at risk), der vi informerte og delte erfaringer fra prosjektet.

Oppvekst, barnehager og opplæring.

Barn og unge-satsningen i Finnmark.

Fylkesmannen i Finnmark har Barn og unge som et tverrfaglig satsingsområde. Implementering og praksisendring i kommunene slik at barnekonvensjonen og barnets beste blir et viktig perspektiv i all tjenesteyting kommunene gir, er en langsiktig prosess som alle avdelingene hos Fylkesmannen deltar i. I oppvekst- og utdanningsavdelingen får det konsekvenser for våre avgjørelser i klagesaker etter barnehagelov og opplæringslov, våre veiledningsperspektiv overfor barnehagemyndighet og skoleeier, og vårt motivasjons- og informasjonsarbeid.

Det er flere foreldre enn tidligere som henvender seg til oss noe vi vurderer å være positivt. Vi tolker det som en økt bevissthet i befolkningen der man ser en mulighet til å bruke Fylkesmannen som en ressurs og en ekspert på enkelte områder. Samtidig utløser det en bekymring hos Fylkesmannen. Vi vet ikke om vi når alle barn og unge som opplever en vanskelig hverdag og vi vet ikke om antall henvendelser burde vært høyere. Fylkesmannen bruker media og andre informasjonskanaler for å opplyse om rettigheter. I tillegg har vi psykososialt miljø som tema i alle møter vi har med skoleeiere og barnehagemyndighet. Målet er praksisendring i kommunene.

Antall klagesaker vi har behandlet etter opplæringslovens §9a-3, har ikke økt spesielt mye. Men antall saker som er innkommet, har økt. Vi har i mange saker veiledet slik at sakene kan løses på lavest mulig nivå uten at Fylkesmannen må fatte vedtak. En slik tilnærning gir større ringvirkninger enn et vedtak gjør. Dette kommer ikke bare den enkelte elev til gode, men også skolen som organisasjon. Der Fylkesmannen behandler klager etter opplæringsloven, påser vi alltid at barnet/ungdommen er blitt hørt.

Fylkesmannen i Finnmark har videreført Barn og unge-prosjektet med Sjumilssteget som verktøy, også i 2015. Fylkesmannen har kartlagt kommunenes tverrfaglige arbeid i tilbud rundt utsatte barn og unge. Situasjonen kan

ikke sies å være tilfredsstillende. Fylkesmannen har gjennomført samling for kommunenes koordinatorene, vært på møter med Barneombudet og gjennomført en konferanse om og for barn med tittelen Rett til å bli hørt. Statsråden bidro på konferansen. Øvrige bidragsytere var barn og unge i alle aldre og målgruppen var ungdomsrådene og fagmiljø som arbeider tett rundt barn og unge. Oppslutningen var god, Hele prosjektet, inklusive ny konferanse, videreføres i 2016.

Helse- og sosialavdelingen har også iverksatt en rekke tiltak over for barn- og unge, og slutter oss til det som er beskrevet over. Noen av våre oppdrag ble løst i forbindelse med konferansen «Med rett til å bli hørt» 27. og 28. oktober. På konferansen hadde vi en sesjon om økt gjennomføring i videregående opplæring i samarbeid med NAV og Finnmark fylkeskommune, en sesjon om psykososialt miljø i barnehage og skole, med tema økt livskvalitet for barn og unge, og en sesjon for kompetanseheving i samtaler med barn om vold og seksuelle overgrep. Målgruppen for den siste sesjonen var kommunalt ansatte som arbeider direkte med barn, eller veileder ansatte som arbeider med barn. Kursledere var fra RVTS Nord. Utover dette viser vi til utfyllende omtale i vedlegget.

Tverrfaglig arbeid rundt utsatte barn og unge skjer ved at oppvekst, utdanning, barnevern, helse og sosial arbeider tettere sammen om enkeltsaker, veiledning og innlegg på konferanser.

Kompetanse i barnehage og grunnopplæringen

Fylkesmannen er særlig tilfreds med det arbeidet skoleeierne har gjort for å få flere lærere inn i videreutdanningstilbudet. Antall søkere og antall studenter har økt betydelig. Den koordinerende rollen Fylkesmannen tok for å få på plass regionale tilbud, har spilt en avgjørende rolle.

Kartleggingen kompetansenivå gjennom GSI gir den enkelte kommune og Fylkesmannen god oversikt over behovet. Ved veiledning av kommunene fra ordførere til skoleeiere, har Fylkesmannen fokus på det ansvar kommunene har for at elever i Finnmark skal møte likeverdig kompetanse blant lærere, som i resten av landet.

Kompetansen på skoleeiernivå varierer veldig i Finnmark. Årsaken kan være manglende prioritering, men også ulike varianter av ressurser til skolefaglig kompetanse på rådmannsnivå. Organiseringen av denne kompetansen varierer fra en rektor som også er fagansvarlig for grunnskole, barnehager, SFO og kulturskole, til store avdelinger med mange ansatte. Fylkesmannen ser med bekymring på denne utviklinga og merker det godt når vedtak skal fattes der rektor er både rektor og kommunens saksbehandler. Likeverdighet og nødvendig objektivitet er ikke til stede.

Samme forhold gjelder innenfor barnehagene. Fylkesmannen har ikke bidratt i særlig grad overfor barnehagemyndigheten i 2015 pga vakanse i stillinger. Fylkesmannen har i liten grad kunnet prioritere barnehagene mer enn veiledning ved henvendelse. En strukturert kompetanseplan er utviklet, men gjennomføringsgraden er minimal. Antall fagdager for barnehagemyndighet har kun vært 1 i løpet av året noe som ikke gir Fylkesmannen den nødvendige oversikt og innsikt i kompetanse og veiledningsbehov. Når vi ser at spesialundervisningen øker med alder, vurderer vi det som særlig utfordrende å få endret praksis til tidlig innsats i stedet for sein reperasjon. Fylkesmannen endrer egen organisering i 2016 for å nå målene.

Innefor det samiske oppdraget får vi gode resultat ved at antall elever som får fjernundervisning i nordsamisk i hele landet, øker fra år til år. Fylkesmannen koordinerer blant annet opplæring i nordsamisk og gir tilskudd til kommuner etter fastsatte tilskuddsordninger. Nettverk mellom forvaltningskommuner, Sametinget, Samisk høyskole og andre samiske språksentre, ble etablert i 2015. Målet er å øke kompetansen blant lærere og barnehagepersonell, og ikke minst, øke rekruttering av samisk kompetanse i barnehage og skole. Fylkesmannen i Finnmark og Fylkesmannen i Nordland, fikk ferdigstilt rammeplan for fjernundervisning i samisk, i løpet av 2015. Foreldreplakaten som informasjonsplakat, ble ferdig utviklet og informasjon til øvrige embeter i landet, ble gjennomført.

Fylkesmannen har som mål at kommunene skal være sjølstendige og løse egne oppgaver på sitt nivå. I Finnmark er dette en særlig utfordring på grunn av lav kapasitet både ressursmessig og kompetansemessig på rådmannsnivået. Mange kommuner er små. Allikevel er utfordringene de samme som i de store kommuner. Behovet for eksperthjelp som Fylkesmannen kan gi, er stort i Finnmark. Derfor må Fylkesmannen sikre egen kompetanse. Fylkesmannen får økt sin kompetanse ved at flere i avdelingen er masterstudenter. I tillegg deltar vi på mange kompetansetiltak i Utdanningsdirektoratet sin regi. Fylkesmannen er også sterkt delaktig i nasjonalt prosjekt "Regelverk i praksis". Fylkesmannen bruker tilsyn som en lærende prosess der kommuner får veiledning både før og etter tilsyn. Det øker både Fylkesmannen og skoleeier/barnehageeiers kompetanse.

Nasjonale mål og satsingsområder.

Fylkesmannen har god tilnærming til implementering av nasjonale mål og satsingsområder innenfor

grunnopplæringen. Fylkesmannen bidrar til at Finnmark fylkeskommune og alle skoler med ungdomstrinn, gis mulighet til samhandling. Partene har inngått konkrete avtaler med hverandre noe som gir potensiale for økt gjennomføring videregående skole. Dette er en egen modell for Finnmark for å øke gjennomføringsgraden i videregående skole.

Fylkesmannen rekrutterer skoler/barnehager og kommuner til nasjonale satsinger, og særlig innenfor Veilederkorpset har Fylkesmannen vært opptatt av at også de samiske områdene skal kunne få god veiledning på samiske premisser. Gjennom egen analyse og utvikling av Kommunebilder, bidrar vi med nødvendig overordnet informasjon til Veilederkorpset. Vi deltar på samlinger der vi blir innkalt.

Fylkesmannen vurderer tilgangen til gode nasjonale prosjekter som god, men de minste kommunene blir fort mett av tilbud fordi kapasiteten er brukt opp. Til nå har Fylkesmannen klart å motivere kommuner med lave resultat, til deltakelse ved å bruke kommunebilder og egen risikovurdering som utgangspunkt for pådriver-rollen.

I flere satsingsområder er Fylkesmannen avhengig av at universitet og høyskoler fyller sine oppdrag. Det er ikke alltid tilfredsstillende, og Fylkesmannen får av og til en rolle som blir mer enn koordinerende. Fylkesmannen inntar denne rollen fordi Finnmark er særlig sårbar innenfor forskningprosjekter, FoU-prosjekter, nasjonale skoleprosjekter og videreutdanningsprogram. Elevene i Finnmark skal gis samme reelle mulighet som elever i resten av landet. Når årsak til lav gjennomføringsgrad i videregående skole skal forklares, er dette et perspektiv som i liten grad fokuseres. Avstand til kompetansemiljø og forskning, er stor i Finnmark med unntak av Alta-regionen der det er et godt etablert campus. I Alta kommune er resultatene fra de nasjonale prøvene, tilsvarende nasjonalt nivå. I alle andre kommuner ligger de under.

FM informerer skoleeier og barnehageeier om eget nivå i forhold til nasjonale mål, men det kommer ikke alltid nødvendig praksisendring for å bedre resultatene. Derfor er FMs utvikling av analyse av kommunene og denne som verktøy i veiledning overfor rådmannsnivå, helt avgjørende for å få til bedre resultat. Kommunenes egeninnsats er avgjørende.

Flyktninger og barn og unge i mottak

Antall flyktninger som kommer til Norge, får konsekvenser for kommunene og det arbeidet Fylkesmannen gjør og skal gjøre. I 2015 var det særlig viktig å repetere lovverk og kartlegge mulighetene kommunene har hatt til å gi opplæringstilbud til alle. Etterhvert som situasjonen stabiliserte seg, er krav om opplæring og kompetanse fokusert på og fulgt opp av Fylkesmannen. Fylkesmannen oppfatter at flere kommuner har meget god praksis og stor vilje og evne til å få til et godt opplæringstilbud. Denne kompetansen sprer Fylkesmannen til alle kommuner i Finnmark. Opplæring for enslig mindreårige, er særdeles utfordrende. Kommunene som har voksenopplæringssentre, gir tilbud der. Samarbeidet med Finnmark fylkeskommune om kompetanseheving i rettigheter og videregående skoletilbud, er etablert og godt fylkeskommunen og kommunene imellom. 2016 vil være ordinær tilnærming ved at Fylkesmannen forventer at opplæringstilbudet er godt i gang. Den største utfordringen vil være rekruttering av lærere.

Landbruk

Fylkesmannen har hatt fokus på kompetanseheving innen tilskuddsordningene både internt og hos kommunene. Det avdekkes få brudd på regelverket og ingen som har fått konsekvenser i form av avkorting. Fylkesmannen vil følge opp kommunenes praksis rundt påviste regelverksbrudd.

Fylkesmannen har en viktig oppgave med å bidra til utvikling og verdiskaping i tilknytning til landbruket og bygdene i Finnmark. Med en stadig nedgang i antall gårdsbruk er det viktig å bygge sterke fagmiljø og nettverk både i primærlandbruket og bygdenæringer.

Vi har også i 2015 hatt fokus på landbrukets primærproduksjon, og har igangsatt og deltatt i flere prosjekter:

I 2015 startet en ny periode med Trainee i landbruket finansiert av partnerskapet. Det deltar 4 bedrifter i prosjektperioden på 2 år.

Prosjektet "Jordbruk og vekst i Ávjovárri" avsluttes i 2016. I tillegg deltar vi med økonomiske virkemidler og faglige ressurser i prosjektet "Grovforbasert kjøttproduksjon" i samarbeid med Nortura.

Inn på tunet (IPT) og videreforedling av mat og opplevelser er også i fokus. Inn på tunet prosjektet ble avsluttet i 2015. Fokuset var på nettverksbygging, men der oppnådde vi ikke forventet resultat. Det har vært jobbet godt med å synliggjøre IPT overfor brukere/kjøpere, men vi opplever stadig at IPT-tilbud er utsatt for kutt ifm kommunenes budsjettbehandling.

Fylkesmannen støtter noen av matfestivalene i fylket, og deltatt på Matstreif 2015 sammen med Nordland og Troms. Vi har hatt prosjektledelsen for Nord-Norges stand på Grüne Woche 2015 og 2016, med fokus på arktisk landbruk.

Fylkeskonkurransen av Gylne Måltidsøyeblikk ble vunnet av Porsanger helsetun.

Landbruksavdelinga leder styringsgruppa for prosjektet "Næring og rovvilt i Finnmark" og deltar på møtene til rovviltneimnda. I 2015 har det vært store tap til bjørn i Øst-Finnmark. Kommunene i Øst-Finnmark hadde ikke et kommunalt fellingslag da fellingsstillatelse ble gitt og det gjorde situasjonen ekstra vanskelig.

Innen skogbruk har Finnmark Treforum blitt et viktig forum for skognæringa. Det er arbeidet videre med skognæringsforumet Finnmark Treforum, som omfatter skog og trenæringa i fylket. Treforumet har hatt fokus på å utvikle entreprenørene og på økt verdiskaping.

Fylkesmannen har i samarbeid med øvrige aktører som Innovasjon Norge og Finnmarkseiendommen gjennomført et nytt tredriverprosjekt, nå i Vest-Finnmark. Prosjektet har kartlagt marked og muligheter for økt treproduksjon, samtidig som det er avholdt et treseminar som samlet hele næringa.

Fylkesmannen arbeider for å opprettholde og øke uttaket i skogen til blant annet energiflis. Dette gjøres ved å tilrettelegge for næringa med kurs, tynningstilskudd, vedlikehold av skogsveger, måling av virke osv.

Fylkesmannen og kommunene har gjennomført kontroll og konstaterer at foryngelsen er tilfredsstillende ihht bærekraftforskriften.

Hovedfokus i Regionalt skog- og klimaprogram har vært å få til økt planting og økt skjøtsel av barskogen.

Reindrift

Fylkesmannen ble gjennom endring av reindriftsloven i 2013 tillagt myndighet etter reindriftsloven fra 1.01.2014. Fylkesmannen overtok fra dette tidspunktet Statens reindriftsforvaltnings kontorer og personell i Karasjok og Kautokeino. Disse må nå sies å være vel integrert i embetet, selv om avstanden fra Vadsø innebærer visse utfordringer, ikke minst sosialt.

Fylkesmannen har lagt stor vekt på å utvikle en god dialog med Landbruksdirektoratet. Man har dessuten et nært samarbeid med Fylkesmannen i Troms om reindriftsfaglige spørsmål knyttet til Nord-Troms hvor Fylkesmannen i Finnmark har ansvaret for forvaltningen av reindriften.

Det er gjennomført to møter i et samarbeidsforum med Sametinget og Norges reindriftssamers landsforbund. Fylkesmannen har dessuten avholdt 4 lokale kurs for reinbeitedistriktene om distriktenes rolle og påvirkningsmuligheter ved planlegging etter plan- og bygningsloven, og tilrettelagt for dialogmøter mellom Landbruks- og matdepartementet og reinbeitedistrikter i forbindelse med oppstart av arbeidet med ny stortingsmelding om reindrift.

Fylkesmannen overtok i 2015 arbeidet med å utarbeide bruksregler for reinbeitedistrikt 30B Midtre sone av Kautokeino høst- og vinterbeite. Bruksreglene innebærer bl.a. at det er vedtatt beitegrenser mellom de ulike siidaer innenfor distriktet. I utgangspunktet skal distriktene selv utarbeide bruksregler, men fordi distriktet ikke klarte å gjennomføre dette ble arbeidet overtatt av Fylkesmannen. Bruksreglene gir forutsigbarhet knyttet til hvilke beiter de enkelte siidaer disponerer, og er avgjørende for utvikling av en bærekraftig reindrift. Forslag til bruksregler vil bli sendt på høring våren 2016.

Sterk fokus på rettigheter opparbeidet på grunnlag av langvarig bruk, vanskeliggjør arbeidet med bruksreglene. Det synes som om mange siidaer nå forsøker å posisjonere seg i forhold til en avklaring av slike rettigheter, noe som medfører liten vilje til å inngå kompromisser og økte beitekonflikter. Samtidig hersker det stor usikkerhet om hvordan en rettighetsavklaring skal foregå, og hvilke rettsprinsipper som skal legges til grunn. Rettsteningen i reindriften er på flere områder ulik den norske, og det er ikke gitt at de «norske» rettsreglene passer for behandling av disse sakene.

Overtredelse av beitegrenser fastsatt i bruksregler, kan sanksjoneres. Et vedtak om tvangsutdriving av rein ble brakt inn for retten i 2015, og retten slo fast at vedtaket ikke kunne gjennomføres fordi det var sannsynlig at saksøkte hadde opparbeidet seg beiterettigheter i det omstridte området. Denne saken har ennå ikke fått noen langsiktig løsning, og illustrerer utfordringene knyttet til den uklare rettighetssituasjonen.

Prosessen med tilpasning av reintallet til beiteressursene har pågått også i 2015, og svært mange siidaandeler skulle være i mål med reintallsreduksjonen ved utgangen av mars 2015. Fylkesmannens rolle i denne prosessen har primært vært kontroll av reintall gjennom tellinger og godkjenning av utøvernes årlige Melding om reindrift. Man har gjennomført tellinger i alle distrikter som hører til distriktene 30A og 30B i Vest-Finnmark, dvs. vestre og midtre sone av Kautokeino høst- og vinterbeite. Tallene vil ikke være klare før tidlig i 2016, men det ser ut til at de fleste siidaandeler er i mål med reduksjonen.

Reindriftsloven forutsetter at siidaandelene innenfor et distrikt/siida gjennom bruksreglene skal bli enige om reintallsfordelingen. Et slikt vedtak krever konsensus, og bare et fåtall distrikter/siidaer har vedtatt intern reintallsfordeling. Dersom reintallet for distriktet/siidaen overstiger fastsatt øvre reintall, og utøverne ikke blir enige om en reduksjonsplan, blir alle siidaandeler pålagt å redusere reintallet prosentvis likt inntil det er under det fastsatte (forholdsmessig reduksjon). Dersom noen siidaandeler på nytt øker reintallet slik at det overstiger det fastsatte, tilsier reindriftsloven ny runde med forholdsmessig reduksjon. Også de som ikke er skyld i det økte reintallet må da redusere prosentvis like mye som de som har økt reintallet. De som har økt reintallet vil således ende opp med en prosentvis høyere andel av distriktets rein enn de som ikke har gjort det. Dette bidrar til usikkerhet i næringa – mange er forsiktig med å ta ut slakt fordi man er usikre på om hva øvrige medlemmer av distriktet/siidaen vil gjøre. Dette kan bidra til at reintallet øker igjen. Det er vedtatt endringer i reglene for driftstilskudd for å motvirke dette, og andlovenndring er under vurdering.

Det har vært fremmet få store plansaker som berører reindriften i 2015. Sør-Varanger kommune fremmet kommunedelplan for Tømmerneset som åpnet for store industriutbygginger på neset utenfor Høybuktnoen flyplass. Av hensyn til reindriftsinteressene fremmet Fylkesmannen innsigelse mot deler av planen. Det foreligger ennå ingen endelig avklaring om de nye industriområdene.

Året 2015 har vært et godt år for reindriften. Beiteforholdene vinteren 2014/2015 var usedvanlig gode i stort sett hele fylket, med god overlevelse og høy kalvetilgang som resultat. Slakteresultatet har vært rekordhøyt og kvaliteten på kjøttet har vært god.

Planlegging, byutvikling og geodata

Vi formidler den nasjonale arealpolitikken i fylkets planforum og i den løpende veiledningen av kommunene samt ved uttalelser til planer. Vi har også i 2015 sammen med Finnmark fylkeskommune arrangert regional plansamling for kommunene. Hovedtemaet på samlingen var *planlegging i kystsonen og utarbeiding av reguleringsplaner*. I innspill og i høringsuttalelser til arealplaner påser vi at kommunene vektlegger klimatilpasning og universell utforming. Vi vurderer også den juridiske holdbarheten av kommuneplaner og reguleringsplaner. I 2015 har det ikke vært arrangert regionale planforum, men det har vært flere møter med kommunene i fylket hvor Fylkesmannen har deltatt. I 2015 har vi fått varsel om oppstart og på høring 11 kommuneplaner og kommunedelplaner, og 154 reguleringsplaner. Av disse utgjør endring av reguleringsplan eller kommuneplan 32 av sakene.

Fylkesmannen har i 2015 fremmet en innsigelse.

Større arealplansaker prioriteres foran mindre detaljreguleringer og dispensasjonssaker.

I 2015 har vi hatt 266 dispensasjonssaker på høring.

Landbruksbasert forvaltning og næringsutvikling, klima og miljø

Miljøområdet

Innen planarbeidet har vi prioritert saker som berører nasjonale og eventuelt regionale interesser. Innspill og uttalelser til kommuneplaner prioriteres fremfor henholdsvis områdereguleringer, detaljreguleringer og dispensasjonssaker. Miljøhensyn i prosesser etter plan- og bygningsloven er ivaretatt ved at vi har uttalt oss tidlig i planprosessene og ved at vi veileder kommunale planmyndigheter etter forespørsel.

Vi arbeider kontinuerlig med å utvikle og oppdatere kunnskapsgrunnlaget. Vi kom ganske langt i 2014 med innlegging og kvalitetssikring av data i Naturbase. I 2015 har vi ikke hatt kapasitet til samme innsats. Vi har gitt en konsulent i oppdrag å re-kartlegge lokaliteter i skog.

Helhetlig vannforvaltning har vært høyt prioritert innenfor tilgjengelige ressurser og vi har bistått fylkeskommunen i prosessen med ferdigstilling av de to regionale vannforvaltningsplanene. Finnmark vannregion

Vi har jobbet med å forbedre kunnskapsgrunnlaget gjennom nye kartleggingsprosjekter, hvor Fylkesmannen har hatt ansvaret for innkjøp og samarbeid med konsulenter. Samtidig jobber vi kontinuerlig med innsamling av data til Vannmiljø fra myndighetspålagt overvåkning. Vi har deltatt som en av to fylkesmenn i prosjektgruppen Økologisk tilstand.

Hammerfest kommune fikk forvaltningsansvaret for mindre verneområder på slutten av året. Det har ikke vært ressurser til å følge opp kommunen. Heller ikke Porsanger kommune er blitt fulgt opp slik vi kunne ønske.

Det er i løpet av året gjennomført flere møter i forbindelse med utarbeidelse av forvaltningsplan for Tanamunningen naturreservat. Forvaltningsplanen ble sendt på høring i desember 2015 med høringsfrist 1. mars 2016. I desember ble også tilrådning til endring av verneforskrift for Reinøya og Hornøya sendt til Miljødirektoratet.

Arbeidet med LoppHAVet marine verneområde ble gjenopptatt i mai 2015. Det er i løpet av året gjennomført møter med kommuner, arbeidsutvalget og referansegruppa. I tillegg har det vært flere åpne møter. I desember ble det avklart at det er nødvendig å oppdatere konsekvensutredning for fiskeri og akvakultur. Det vil bli gjort våren 2016. Deretter sendes forslag til faglig gjennomgang før høring.

I 2015 har Fylkesmannen fungert som forvaltere for to nasjonalparkstyrer. Flere naturreservater er førstegangs grensemerket i løpet av året. På grunn av ressurs og personalsituasjon og tunge forvaltningsoppgaver, blir det for lite tid til oppfølging av planlagte tiltak i verneområdene. Vi har heller ikke i 2015 fått fulgt opp ulovlige tiltak i verneområdene etter kapittel 9 i naturmangfoldloven.

Ingen kommuner har i 2015 igangsatt arbeid med revisjon av gjeldende klima- og energiplan. Vi har hatt klima- og energiplaner som tema på kommunemøter med mer. Vi følger opp kommunene ved å veilede om klimatilpasning og ved uttalelse til planer. Vi har ikke klimakoordinator eller annen fast kontaktperson på embetet. Det er ingen klimanettverk i Finnmark.

Oppfølging av handlingsplan for slåttemark har i år vært begrenset til behandling av søknader om tilskudd til skjøtsel og oppfølging av disse. Det er i løpet av året utbetalt tilskudd til skjøtsel av slåttemark til 8 private grunneiere og Vardøhus festning.

Motorferdsel

Fylkesmannen har ikke gjennomført lovlighetskontroll etter eget tiltak, kun gjennom klagebehandling. Vi har i siste halvår av 2015 hatt ganske stor pågang når det gjelder spørsmål om endringene i lovverket. Det har i 2015 også vært en del støy knyttet til bruk av snøskuter på åpent vann. Vi har også hatt en del anmodninger fra reindrifta om stenging av både snøskuterløyper og barmarksløyper. Anmodning om stenging av barmarksløyper på grunn av reindriftshensyn har vi ikke fått tidligere. I de fleste tilfellene stenger vi løypene slik reindrifta ber om, men gjerne et mindre område og over en kortere periode enn det reindrifta i utgangspunktet ber om.

Høring er gjennomført i forbindelse med revisjon av reguleringer av fiske etter anadrom laksefisk som skal iverksettes 2016. Vi har bidratt som sakkyndig i arbeidet med å komme frem til ny avtale om fisket i Tanavassdraget og gitt Miljødirektoratet informasjon om sjølaksefisket i Varangeren etter forespørsel.

Vi har bidratt til gjennomføring av rovviltforliket, ved å besvare søknader om skadefelling innenfor tidsfristen. Kommunale fellingslag er viktig for felling av skadevoldere. Vi hadde en del utfordringer med de kommunale fellingslag i 2015. Et godt fungerende fellingslag ble nedlagt i begynnelsen av sesongen, da den kommune som administrerte laget ikke ville gjøre dette uten midler fra staten. Ved akutt behov i Neiden gikk kommunen likevel inn og fikk fellingslaget i funksjon. Nesseby og Porsanger etablerte kommunale fellingslag i 2015. Vi har sammen med landbruksavdelingen avholdt flere møter med sauebønderne i Neiden og Nesseby for å finne frem til løsninger som kan redusere skadene og for å dempe evt konflikter.

Vi har brukt betydelige ressurser på å behandle søknader om erstatning for rein og sau. Tidsfristene ble ikke overholdt for enkelte i noen reinbeitedistrikter fordi de ikke hadde godkjent melding om reindrift. Erstatningene på sau ble doblet i forhold til foregående år.

Det er gjennomført tiltak mot mink i Reinøya og Hornøya naturreservat, Gjesværstappan naturreservat og Hjelmsøya naturreservat.

Det gjenstår en del på oppfølgingen av avfallsplaner fra eksisterende havner og godkjenningen av disse. Vi avventer tilbakemelding fra Miljødirektoratet på hvordan vi skal behandle saken videre.

Arbeidet mot prioriterte skipsverft er fulgt opp. På tre verftslokalteter har det blitt gjennomført opprydding av forurenset grunn og to verftslokalteter behandles videre i 2016. En lokalitet behandles av Miljødirektoratet.

På en av to grunnforurensingslokalteter har det blitt gjennomført tiltak for å hindre utlekking og spredning av miljøgifter. Den andre lokaliteten behandles videre i 2016.

Vi har fortløpende behandlet søknader om utslippstillatelser til akvakultur, og så langt som mulig i tråd med tidsfristforskriften. En del søknader returneres på grunn av mangler ved dokumentasjon om planstatus, forurensning, miljøtilstand eller naturgitte forhold. Vi har jevnlig dialog med oppdrettere og konsulenter for å bedre kvaliteten på dokumentasjonen. Vi har gjennomført kontaktmøter med to virksomheter i 2015 og vil fortsette med det i 2016.

I 2015 har vi gjennomført flere egeninitierte tilsyn og vi deltok i tilsynsaksjoner rettet mot biloppsamlingsplasser, mineralavfall, mudring- og dumping og renseri- og vaskeribransjen. Selv om det har vært noe ressursmangel deler av året så har antall tilsyn vært som forventet og lik tidligere år. Inntjeningen i 2015 har vært meget god og bedre enn forventet. Flere store søknader innenfor fagområdene akvakultur og avfall har nok hatt en positiv betydning for dette.

Fylkesmannen har invitert til og gjennomført samlinger med Fylkesmennene i Nordland og Troms innen forurensingsområdet. Hensikten med samlingen var å komme frem til en enhetlig praksis i vår myndighetsutøvelse og veiledning. Vi deltar også i nettverket *Miljøhensyn i plan*

Samfunnssikkerhet- og beredskap

Fylkesmannen har som mål innen samfunnssikkerhet- og beredskap å bidra til at Finnmark fortsatt skal være et trygt fylke å bo i. Fagområdet kjennetegnes ved at resultater kommer over tid og ikke alltid lett å måle gjennom kvantifiserbare parametre.

Vi har i 2015 ikke oppnådd alle måltall eller ønskede resultater på noen områder. Dette skyldes blant annet behov for å avsette ressurser til oppfølging av flyktningsaken høsten 2015 og nødvendig oppfølging/opplæring av nytt personell.

Sentrale føringer er lagt til grunn ved utarbeidelse av virksomhetsplan. Oppfølging av kommunal beredskapsplikt, tilsyn, samfunnsplanlegging, øvelser og oppfølging av FylkesROS har vært sentrale tema.

Vi opplever fortsatt at det er rom forbedringer knyttet til samordning av planverk mot andre aktører og mellom andre aktører på regionalt nivå. Mye av årsaken til vi ikke er bedre på området synes å være at de øvrige aktørene ikke har et pålegg fra egne overordnede fagmyndigheter om gjøre dette. Samordning er tema på møter i Fylkesberedskapsrådet. Fylkesmannen har i 2015 hatt samordningsmøte med Kartverket og Fiskeridirektoratet region Troms og Finnmark.

Fylkesmannen har avtale med politimesterne som regulerer forholdet mellom disse ved beslutning om iverksettelse av samordning. Denne må fornyes etter at fylket er blitt ett politidistrikt.

Fylkesmannen informerer aktivt gjennom et årlig forventningsbrev til kommunene og opplever stadig flere henvendelser fra kommuner og andre om veiledning innen samfunnssikkerhet og beredskap. I 2015 er det gitt veiledning på ulike områder innen kommunal beredskapsplikt til 12 kommuner. Tilbakemeldingen på vår veiledning er gjennomgående svært god. Det er også gitt veiledning til flere kommuner i planer etter PBL. Fylkesmannen arrangerte høsten 2015 et kurs i helhetlig ROS for kommunene i Finnmark. DSB bidro i dette kurset.

Ivaretagelse av samfunnssikkerhet og beredskap i planer etter plan- og bygningsloven(PBL) er en viktig oppgave for Fylkesmannen. Vi har hatt som mål å behandle alle saker i 2015. Vi har behandlet 72 % av innkomne saker. Dette er under egne måltall og anses ikke som tilfredsstillende. Nedgangen av behandlede saker har primært vært knyttet til dispensasjonssaker. Vi registrerer at samfunnssikkerhet og beredskap blir stadig bedre ivaretatt i saker på høring etter PBL. Det er ikke fremmet innsigelser på saker etter PBL innen samfunnssikkerhets- og beredskapsområdet i 2015.

Fylkesmannen har gjennomført 4 tilsyn i 2015. Fokus var kommunal beredskapsplikt. Det ble gitt avvik ved alle tilsyn, primært på manglende oppdatering av helhetlig ROS-analyse, innholdet i helhetlig ROS og manglende system for helhetlig og systematisk arbeid.

Kommunene er mer bevisst på oppfølging av kommunal beredskapsplikt. Kvaliteten på ROSanalyser og planverk

er også blitt generelt bedre, men det er fortsatt store forbedringspotensialer. Vi erfarer at noen kommuner kjøper ROS-analyser. Der dette skjer, har Fylkesmannen understreket viktigheten av at kommunene selv må styre prosessen for å sikre at de får et produkt som både ivaretar lov og forskriftskrav og at kommunen har et eieforhold til analysens innhold.

Ingen av kommunene har avsatt egen stilling til oppfølging av samfunnssikkerhet og beredskap, men inngår, ofte, uten spesifisert stillingsprosent, som en del av andre arbeidsoppgaver.

FylkesROS for Finnmark gjelder for 2014 - 2017. Det er i tilknytning til analysen utarbeidet en tverrsektoriell oppfølgingsplan. Oppfølgingsplanen har samme virkeperiode som FylkesROS. I 2015 var masseskader og EKOM fokusområde. Dette er i samsvar med de sentrale føringene. Fylkesmannen har i eget brev bedt Fylkesberedskapsrådet og regionalt beredskapsforum følge opp disse områdene i 2015. FylkesROS og tverrsektoriell oppfølgingsplan vurderes som viktig for å ha oversikt over og følge opp risiko og sårbarhet i fylket. Planen tar også opp i seg behovet for egenberedskap, samarbeid og samordning mellom aktører.

FylkesROS er distribuert til et bredt spekter av etater og aktører. Vi har konkrete tilbakemeldinger på at FylkesROS brukes både til øvingsplanlegging og som kunnskapsdokument.

Det er som del av Sjumilssteget foretatt en kartlegging av status på ROS-analyser og beredskapsplaner i skole og barnehager i kommunene. Vår kartlegging viser at det er for mange kommuner som ikke har dette helt eller delvis. Dette er fulgt opp med et brev til kommunene hvor de bes følge opp dette der det er nødvendig. Området vil bli fulgt opp videre i 2016.

Styrket forsyningssikkerhet i Finnmark har vært et prioritert område over flere år. I 2015 har Fylkesmannen deltatt og bidratt i arbeidet til Statnett sitt arbeid med konseptvalg for videre nettutbygging mot Øst-Finnmark. Fylkesmannen vil også i 2016 prioritere arbeidet med styrket forsyningssikkerhet til fylket.

Aktiviteten innen siv/mil samarbeid har vært litt lavere i 2015 enn i 2014. Dette skyldes primært at for- og etterarbeid etter Øvelse Joint Viking tok mye ressurser hos HV-17. Blant annet medførte dette at Heimevernet ikke var representert som observatører ved øvelser som Fylkesmannen hadde med kommunene i 2015. Det ble vinteren 2015 gjennomført en gradert table-top øvelse mellom Fylkesmannen, HV-17 og politidistriktene i Finnmark. Dette som en pre-øvelse til Øvelse Joint Viking. Videre har Fylkesmannen deltatt på siv/mil kontaktmøte for Nord-Norge, samt på ulike arrangementer ved Heimevernet i Porsanger.

Fylkesmannen har bidratt i arbeidet med utrulling av Nødnett i Finnmark og bidratt til gjennomføring av en større nødnettsamling hvor brukere av Nødnett i Finnmark var invitert. Dette ble vurdert som meget positivt blant deltagerne. Nødnett ble tatt i bruk i fylket desember 2015.

Fylkesmannen sitt beredskapsplanverk er tuftet på FylkesROS og revideres årlig. Planverket er forankret hos topplederne. Øvelser og hendelser inngår som del av revisjonsgrunnlaget. Det er utarbeidet oversikter som viser hvordan identifiserte oppfølgingstiltak er blitt implementert og dato for dette.

Fylkesmannen har ikke 24/7 beredskap, men har likevel et system som normalt sikrer rask respons om behovet skulle være tilstede. Vi har ulike løsninger for varsling av egen beredskapsorganisasjon og samhandlingsaktører som telefon, sms, e-post og talemelding. Videre har Fylkesmannen tilgang til Forsvarets nett (ugradert) og satellittelefon.

Fylkesmannen har installert og fått godkjent FIS/Basis H/NS. Embetet har nødvendig personell for å kunne drifte dette sambandet, men vi ser at det kan være behov for å utdanne flere brukere av XO-mail for å sikre kontinuitet ved ferie og fravær og personellendringer. Fylkesmannen har også TCE 500 og Cryptec.

Det er foretatt risikovurdering av sikkerhetstilstanden for 2015 og rapport som sikkerhetstilstanden er utarbeidet. Videre er planverk innen sikkerhetsadministrasjon revidert i tråd med våre rutiner.

Fylkesmannen har og vil ha fortsatt fokus på hvordan opprettholde drift i embetet ved ulike typer hendelser, både personellmessig og faglig. Det er i 2015 foretatt en gjennomgang av redundans i EKOM-løsninger basert på NKOM sin veileder om robust EKOM.

Fylkesmannen vurderer at embetet er generelt godt rustet til å ivareta oppgaver ved uønskede hendelser. Planverk og system for varsling og rapportering testes og nødvendige endringer foretas fortløpende. Alle fagavdelinger har tiltakskort for oppfølging av egne sektorområder. Beredskapspersonell har veiledet noen fagavdelinger. Utarbeidelse av tiltakskort i avdelinger har bidratt til generelt høyere bevissthet om eget beredskapsoppdrag i avdelingene. Der vi ser et forbedringspunkt, er innen system for å drifte embetet ved en langvarig hendelse.

Det er igangsatt revisjon av SBS planverket, men ikke ferdigstilt. Dette er ikke i tråd med eget resultatmål.

Det er gjennomført øvelse for eget embete i 2015. Scenario var atomulykke som også er fokusområde i oppfølgingsplan for FylkesROS i 2016. Evalueringsrapport og oppfølgingsplan utarbeidet og implementering av læringspunkter iverksatt. Det er også avholdt øvelser med presse og publikumstjeneneste i embetet

Det ble gjennomført 5 kommuneøvelser i 2014. Tema for øvelsene var store ulykker/masseskader. Valg av scenario er i samsvar med identifisert område i kommunal ROS-analyse, og var også fokusområde i oppfølgingsplan for FylkesROS 2015. Relevante fagsektorer er involvert ved utarbeidelse av scenarier. I tillegg har Fylkesmannen på særskilt forespørsel gjennomført øvelser for psykososiale kriseteam i hhv. Vadsø og Nordkapp kommuner. Vi opplever at stadig flere kommuner ønsker at vi skal gjennomføre øvelse med psykososiale kriseteam, men vi har måttet takke nei, grunnet manglende ressurser.

Erfaringer og tilbakemeldinger viser at øvelsene har god effekt opp mot styrket kunnskap om sektorområdet som øves, risikoforståelse og risikoerkjennelse blant de som øves. Generelt vurderes kommunene sin krisehåndteringsevne til å være god. Det blir skrevet rapport etter øvelser med kommunene.

Fylkesmannen har bidratt til etablering av et beredskapsnettverk mellom 7 kommuner i Øst-Finnmark. Initiativet kom fra en kommune. Fylkesmannen la til rette for møte, men det er meningen nettverket skal drives av kommunene selv uten at Fylkesmannen er en del av dette.

Ankomst av flyktninger over Storskog og oppfølging av flyktnings situasjonen høsten 2015 preget, hverdagen for flere avdelinger i embetet. Mye ressurser gikk med til dette. Fylkesmannen etablerte en egen liaison i Kirkenes som bidro både til Fylkesmannen i Finnmark sin situasjonsforståelse av utviklingen i Sør-Varanger som følge av ankomster over Storskog, samvirke mellom aktører og oppfølging av sektorer. Den daglige oppfølging av hendelsen i embetet har skjedd gjennom tverrfaglig samvirke mellom primært embetsledelsen, beredskapsstab, justis- og samfunnsavdelingen og helse- og sosialavdelingen.

Det er igangsatt intern evaluering. Det vil også bli tatt initiativ til en regional evaluering, hvor vi i første omgang følger opp at aktører som var berørt iverksetter evaluering. Vi er kjent med at enkelte aktører allerede har iverksatt evaluering.

Fylkesmannen bruker DSB CIM både ved øvelser og hendelser. Det er avholdt 2 interne kurs i 2015. 18 av 19 kommuner har tatt i bruk CIM. Det er avholdt 3 grunnkurs i DSB CIM for kommunene og gitt særskilt veiledning til 2 kommuner.

Stadig flere kommuner tar i bruk CIM aktivt, men her er det et forbedringspotensial. Få hendelser og generell lav øvelsesaktivitet må nok tilskrives som mulige årsaker til at CIM ikke utnyttes bedre. Det er gjennomført en varslingsøvelse i DSB CIM med kommunene, Fylkesberedskapsrådet og regionalt beredskapsforum i 2015. Det er utarbeidet evalueringsrapport etter denne.

Fylkesmannen har deltatt på nasjonale øvelser som har vært gjennomført.

De største utfordringene i egen kriseorganisasjon vurderes å være:

1. Hvordan opprettholde mest mulig av normal drift ved langvarige hendelser
2. amordnet informasjons og kommunikasjonshåndtering over tid hvor mange aktører er delaktig
3. opprettholdelse av fagkompetanse i alle ledd i kriseorganisasjonen som følge av personellrotasjoner i embetet

Embetet arbeider fortløpende med å redusere mulige konsekvenser av disse.

Atomsamarbeid i Nordvest-Russland og Østersjøen

Det bilaterale samarbeidet mellom Fylkesmannen i Finnmark og Guvernøren i Murmansk om opprydding av høyradioaktive kilder som energi for fyrlykter i Nordvest-Russland og i Østersjøen, er avsluttet og sluttrapportert i 2015.

Arbeidet i Andrejevabukta, en nedlagt atomubåtbase 50 km fra norskegrensa, har vært konsentrert rundt utbygging av nødvendig infrastruktur før uttransport av brukt kjernebrensel kan finne sted, innkjøp av en dekontamineringsenhet med lett mekanisk verksted, etablering av integrerte svakstrøms nett med alle typer sensorer, miljøkonsekvens- og risikoanalyse for uttak fra tørrlagringstanker og uttransport av brukt kjernebrensel.

databasert opplæringsprogram for personell som skal håndtere brensløst og utbygging av internt veinett.

Oppdraget anses gjennomført i tråd med målsettingene.

Embetets ressursbruk

Embetets ressursbruk totalt sett på kap. 0525, er i henhold til vedtatt budsjett og virksomhetsplaner. I forhold til 2014 er det en økning i drift på kr. 318.000,- noe som er en normal økning mellom to regnskapsår. Det er heller ikke vesentlige avvik fra 2014 vurdert opp mot hvert enkelt departementsområde på 0525. Etter vår vurdering er ressursbruken på våre driftskapitler innenfor 0525 i samsvar med vår måloppnåelse og de resultater vi kan vise til gjennom vårt arbeid i 2015, og som kommenteres særskilt innenfor resultatområdene i årsrapporten. Vi har en regnskapsført økning innenfor ekstern finansiering fra fagdepartementene på kr. 4.338.000,-. Økningen er i hovedsak innenfor Landbruks- og matdepartementet sine kapitler, noe som skyldes helårlig drift på reindriftsområdet, og som en konsekvens av at dette fagområdet fortsatt er finansiert gjennom ekstern bevilgning fra LMD. Utover dette er det ut i fra vår oppfatning ikke særskilte avvik i vår ressursbruk for 2015 som krever ytterligere forklaring.

Embetets arbeid med tidstyver

Interne tidstyver

I jakten på interne tidstyver har embetet avdekket at det er potensiale for større effektivitet ved systematisk arbeid. Embetet har i 2015 gjennomført en undersøkelse blant alle ansatte for å kartlegge interne tidstyver. Som et resultat av denne undersøkelsen er det laget interne handlingsplaner på alle administrative områder hvor det beskrives tiltak for effektivisering og fjerning av interne tidstyver

Treghet og dårlig brukergrensesnitt i datasystemer, oppleves som store tidstyver.

Fylkesmannen har tatt i bruk de digitale tjenestene som har vært klaggjort sentralt. Dette er for 2015 søknad om separasjon/skilsmisse og klage på karakterer i grunnskolen. Vi har ikke tatt initiativ til digitalisering av noen tjenester.

Asylsituasjonen

Økningen i asylankomster over Storskog, oppfølging av oppdrag fra sentrale myndigheter og kontakt med berørte aktører preget hverdagen for flere avdelinger ved embetet høsten 2015.

Beredskapsstab, helse- og sosialavdelingen og justis- og samfunnsavdelingen var de avdelinger som var mest berørt, ved siden av embetsledelsen, under den akutte delen av hendelsen.

For Fylkesmannen fremstod det som maktpåliggende å kunne følge situasjonen i Sør-Varanger tett. Dette for å sikre at vi fikk et godt situasjonsbilde av samvirke mellom aktører og som grunnlag for beslutninger og rapportering til sentrale myndigheter. Embetet etablerte derfor liaison i Sør-Varanger. Utpekt liaison ble hentet fra justis – og samfunnsavdelingen hos Fylkesmannen.

Utfordringer knyttet til manglende informasjon/kommunikasjon mellom UDI og kommunene før mottaksetableringer medførte også at vi i en kort periode hadde liaison ved UDI sitt kontor i Narvik.

I tillegg til oppfølging i Sør-Varanger vedrørende ankomster var det nødvendig å avsette ressurser for å ivareta samordningsoppdraget i forhold til beslutninger og bestillinger fra sentrale myndigheter, blant annet kartlegging av mulige mottakssteder, fremskaffe relevant informasjon fra ulike aktører som var berørt av hendelsen, rapporteringer, økt grad av møte- og besøksaktivitet, dialog med og informasjon til kommunene, vergemålsproblematikk og informasjon og kommunikasjon knyttet til plan- og bygningsloven og mottaksetableringer

I og med at hendelsen varte over tid, var kompleks, omfattet tverrfaglige problemstillinger og informasjon om at deler av håndteringen ikke var uten problemer gjorde det nødvendig å avsette ressurser i embetet for å kunne følge opp de ulike områdene. Dette gjorde til at det var nødvendig å foreta oppgaveprioriteringer i embetet

2 øvelser og ett tilsyn som var avtalt høsten 2015 fra Beredskapsstabe ble avlyst. Personell som skulle planlegge og utføre disse ble omdisponert til å følge opp flyktningsaken. Videre ble noen mindre oppgaver nedprioritert.

At vi ikke fikk gjennomført de nevnte aktiviteter er et avvik opp mot måltallet om at Fylkesmannen skal ha gjennomføre øvelser og tilsyn med ¼ av kommunene pr. år.

Samlet estimert ressursbruk for oppfølging av flyktningsaken i perioden uke 37/15 – 50/15, anslås til 15 ukeverk .

Direktør for justis- og samfunnsavdelingen har anslagsvis brukt 7 % stillingsressurs, beregnet på årsbasis på oppfølging av flyktningssituasjonen.

En seniorrådgiver er omdisponert i 33% stilling, beregnet på årsbasis til oppfølging av flyktningssituasjonen.

Vergemål har omdisponert ressurser, særlig i forhold til økende behov for oppnevning, opplæring og oppfølging av representanter til mindreårige flyktninger. Dette har medført bruk av overtid og nedprioritering av andre til dels viktige oppgaver.

Helse- og sosialavdelingen fikk betydelige tilleggsoppgaver de siste månedene av året med å gi omfattende råd og veiledning til kommunene på smittevernsspørsmål, ansvarsavklaringer med mer. Vi har deltatt samordningsmøter, hatt omfattende rapporteringsarbeid, deltatt på befaringer med oppfølgende arbeid, særlig omkring forhold til barne- og unges forhold for å nevne noen. En del av dette arbeidet har pågått i helger og utenfor ordinær arbeidstid. Likevel har det ikke vært til å unngå at det har forskjøvet/forlenget saksbehandlingstid på førerkortsaker, hendelsesbaserte tilsynssaker, arbeidet med slutføring av planlagt tilsyn (samhandling LOT 2015), og oppfølging etter kartlegging av barnevaksinasjonsdekningen i fylket. Vi har måttet bortprioritere smittevernkonferanse og oppfølging av smittevern i sykehjem.

Antall flyktninger som kommer til Norge, får konsekvenser for kommunene og det arbeidet Fylkesmannen gjør og skal gjøre. I 2015 var det særlig viktig å repetere lovverk og kartlegge mulighetene kommunene har hatt til å gi opplæringstilbud til alle. Etterhvert som situasjonen stabiliserte seg, er krav om opplæring og kompetanse fokusert på og fulgt opp av Fylkesmannen. Fylkesmannen oppfatter at flere kommuner har meget god praksis og stor vilje og evne til å få til et godt opplæringstilbud. Denne kompetansen sprer Fylkesmannen til alle kommuner i Finnmark. Opplæring for enslig mindreårige, er særdeles utfordrende. Kommunene som har voksenopplæringsentre, gir tilbud der. Samarbeidet med Finnmark fylkeskommune om kompetanseheving i rettigheter og videregående skoletilbud, er etablert og godt fylkeskommunen og kommunene imellom. 2016 vil være ordinær tilnærming ved at Fylkesmannen forventer at opplæringstilbudet er godt i gang. Den største utfordringen vil være rekruttering av lærere.

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
Arbeids- og sosialdepartementet	kr 2 249 737,11	kr 492 103,73
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	kr 1 552 574,57	kr 303 039,70
Helse- og omsorgsdepartementet	kr 8 346 937,57	kr 1 570 473,80
Justis- og beredskapsdepartementet	kr 3 747 500,60	kr 4 044 870,77
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	kr 19 547 339,82	kr 0,00
Kunnskapsdepartementet	kr 5 938 616,22	kr 1 043 911,60
Landbruks- og matdepartementet	kr 5 535 516,63	kr 10 876 375,98
Klima- og miljødepartementet	kr 9 845 705,02	kr 1 883 389,65
Andre	kr 757 501,13	kr 722 041,01
Sum:	kr 57 521 428,00	kr 20 936 206,00

IV - Styring og kontroll i embetet

Embetets planlegging, gjennomføring og oppfølging

Fastsatt virksomhets- og økonomiinstruks for Fylkesmannen, følges i embetet og angir overordnede regler for den interne styringen særlig i forhold til embetets økonomiforvaltning.

Planlegging av embetets virksomhet gjøres i virksomhetsplanlegging som gjenspeiler alle oppdrag vi mottar fra overordnede myndigheter. Alle avdelinger og staber utarbeider virksomhetsplaner og det foretas en risikoanalyse i forhold til gjennomføring av hvert enkelt oppdrag. Risikovurderingen tar også hensyn til overordnet organs prioritering av oppdraget. Virksomhetsplanene gjennomgås og godkjennes av embetsledelsen i løpet av årets første to måneder, og revisjon skjer halvårlig.

Bemanning, kapasitet og kompetansesituasjonen i embetet

Vi har en forholdsvis moderat turnover i 2015 på 8,94, dette er en nedgang fra 2014 med 1,8 prosentpoeng. Embetet bruker mye ressurser på rekruttering og opplæring. Turnover betyr økt belastning på gjenværende arbeidstakere og i opplæringsperioden lavere produksjon. I tillegg innebærer nyrekruttering en stor belastning på administrative ressurser i forhold til tilsetninger. Det er igangsatt tiltak for forbedring av situasjonen i forhold til å rekruttere og ikke minst beholde arbeidstakere. Fylkesmannen har gjennomført ulike tiltak som tilrettelegging for velkomsguide til byen, deltatt på yrkesmesser og vært samarbeidspart i et større partnerskap med offentlige og private aktører i kommunen, for å styrke våre muligheter til å nå ut til potensielle jobbsøkere gjennom etablering av en blogg (vds.no).

Et forhold som i stor grad også berører embetets kapasitet, er avspasering av opparbeidet reisetid. I et stort fylke som vårt tar reiser nødvendigvis lang tid. Dette er beregnet til ca 13% av embetets saksbehandlings- og ledelsesressurser. Dette betyr at vi har mindre ressurser til å gjennomføre de pålagte oppgavene, uten at dette kompenseres.

Kompetansesituasjonen ved embetet er god. Vi rekrutterer godt til alle stillinger, foruten legestillinger. Vi rekrutterer ofte yngre kandidater med høy formal kompetanse, og noe mindre erfaring, men dette gir oss tilgjengelig ofte arbeidstakere med oppdatert kunnskap og nye gode ideer. Embetet har iverksatt prosjekter knyttet til å rekruttere og beholde arbeidstakere.

Oppfølging av eventuelle avdekkede svakheter / utfordringer

Årsregnskapet er ikke ferdig revidert per 25.02.2016, men revisjonsbegjæringen antas å foreligge i løpet av annet kvartal 2016.

Både ledelsen og ansatte ved embetet opplever det som et stort savn og en utfordring at det ikke er møteromskapasitet til å samle hele embetet til allmøter konferanser mv. Det arbeides med muligheter for utbygging slik at vi får egnede lokaler hvor alle ansatte kan møtes samtidig, og hvor det kan avholdes kurs og konferanser som igjen vil kunne minke reisingen for egne ansatte. Da Statens Hus i Vadsø er et vernet bygg er dette en prosess som tar lang tid. På mellomlang sikt vil det være behov for rehabilitering av hele blokka som ble bygget i 1963, da det vil bli nødvendig med utskifting av ventilasjon, varme osv. Bygget er heller ikke hensiktsmessig i forhold til dagens behov og organisasjonsstruktur.

Ved implementeringen av reindriftsavdelingen fikk embetet nye kontorer i Karasjok og Kautokeino, hhv 24 og 37 mil unna embetet. I tillegg har embetet 4 nasjonalparkforvaltere lokalisert i andre kommuner. Både i forhold til administrativ- og personaloppfølging samt HMS arbeid, medfører dette ekstra utfordringer for embetet. Noe av avstandsproblematikken kan avhjelpes ved bruk av digitale løsninger, men ikke alle deler av dette er mulig å løse på distanse.

Medarbeiderundersøkelsen er fulgt opp i 2015 ved at embetsledelsen og alle avdelinger/staber har utarbeidet handlingsplaner i forhold til egne oppfølgingspunkter etter undersøkelsen.

V - Vurdering av framtidsutsikter

Finnmark preges fortsatt av optimisme og muligheter for videre vekst basert på vår strategiske beliggenhet med store naturressurser på bunn og i grunn, økende verdiskapning innenfor de marine næringer, fortsatt god ressursituasjon i havet, kvoteøkninger og nye ressurser, nye oppdrettskonsesjoner, fortsatt optimisme innenfor reiseliv og positiv utvikling på kompetansesiden med campus etter hvert flere steder i fylket. Vi bidrar med relevante innspill om finnmarknaturen for å sikre en bærekraftig utvikling.

Vi kan imidlertid ikke underslå at det likevel knytter seg større usikkerhet for utviklingen og framtiden enn på lenge, særlig knyttet til sviktende lønnsomhet innenfor petroaktiviteter og mineraler, handelshindringer mot Russland, redusert innvandring, demografiendringer, asyltilstrømming, behov for omstillinger i næringslivet og behov for effektivisering i all forvaltning.

Andre viktige utfordringer for en framtidig positiv utvikling i fylket synes særlig knyttet til mangel på fagkompetanse, forsyningssikkerhet og bedre energitilgang for ny aktivitet, styrka kommuneøkonomi for å *serve* befolkningen på tunge rettighetsbaserte områder og mer konkrete og oppdaterte planverk for god samfunnsutvikling og raskere nyetableringer. Attraktive offentlige og private tjenestetilbud er avgjørende for å sikre lysten til fortsatt å bo i fylket vårt.

Fra Fylkesmannen vil vi fortsatt måtte utvise størst engasjement innenfor disse områdene:

- Sikre gode levekår og velferdstjenester, som også er fokus for kommunereformen og i kommunedialogen.
- Kvalitetssikre og trygge barns oppvekstvilkår.
- Bidra til redusert frafall, tidlig innsats overfor mobbing og kompetanseløft i skolen generelt.
- Bidra til kvalitativt bedre tjenester og være en rettssikkerhetsgarantist for innbyggerne.
- Prioritere opp vårt generelle kommunefokus og tettere oppfølging av Robek-kommunene
- Bidra i arbeidet med å skape nye robuste kommuner for å *serve* befolkningen på tunge rettighetsbaserte områder som utdanning, barnehage, helse, barnevern og sosial.
- Forsyningssikkerhet for energi.
- Bærekraftig forvaltning av naturen
- Bedre og mer oppdaterte planverk som grunnlag for styrt samfunnsutvikling og raskere investerings- og gjennomføringsbeslutninger.
- Fylkesmannen må også følge opp samordning av statlig kontroll og tilsyn med kommunene.
- Opprettholde tett dialog og godt samarbeid med russisk side.

Fylkesmannen har et langtidsbudsjett og en *Strategisk plan* for oppgaveløsningen på mellomlang sikt (seksårsperiode). I planen er det gitt en overordnet beskrivelse av målene for arbeidet og strategier for hvordan målene skal nås.

De målene vi har valgt å prioritere er fortsatt *Robuste Finnmarkskommuner med gode levekår, Kompetanse, Rettssikkerhet, Areal, Infrastruktur og samfunnssikkerhet, Klima og miljø, Utvikling og fornying*.

Disse målene søker vi å nå gjennom mer fokus internt i embetet på samordning, kompetanse, ledelse og bidrag til det gode liv i Finnmark. Planen tar utgangspunkt i vedtatt visjon, verdigrunnlag, lederplakat og kommunikasjonsstrategi og oppfattes fortsatt relevant som grunnlag for vår oppgaveløsning de nærmeste årene framover.

En videreføring av dagens ressursituasjon i embetet vil ha konsekvenser for mål og resultatoppnåelse på sikt.

Ledelseskommmentar årsregnskapet 2015

Bekreftelse

Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten og rundskriv R-115 fra Finansdepartementet. Vi mener regnskapet gir et dekkende bilde av Fylkesmannen i Finnmarks disponible bevilgninger, regnskapsførte utgifter, inntekter, eiendeler og gjeld.

Vurderinger av vesentlige forhold

I 2015 har Fylkesmannen i Finnmark samlet disponert tildelinger på utgiftssiden på kr. 58 525 224 på kapittel 0525 post 01. Mindre forbruket på post 01-driftsutgifter ble kr. 310 278 søkes overført til neste år iht. beregninger i note B.

Artskontorrapporteringen viser at netto rapporterte utgifter til drift og investeringer ble kr. 102 936 851 totalt for embete inklusiv vår prosjektportefølje. Netto utgifter totalt rapportert i bevilgningsregnskapet Utbetalinger til lønn og sosiale utgifter eksklusiv offentlige refusjoner beløp seg til kr. 67 147 847 mot kr. 65 637 257 i 2014. Økningen skyldes i hovedsak Kommunereformen, samt styrking av Beredskapsstaben og vergemål jfr. opplysninger i note 2. Lønnsandelen av driftsutgiftene totalt på embete er på 27,53 % og er relativt lavt i en statlig virksomhet, men har sammenheng med at Fylkesmannen i Finnmark bla. har store driftskostnader med prosjekter i Russland.

Kjøp av konsulenttenester i forbindelse med vår prosjektportefølje utgjorde kr 10 015 414, jfr. Andre utbetalinger til drift note i note 3.

Forvaltning og utbetaling av tilskudd utgjorde kr. 128 128 605 derav kr. 77 814 416 til kommuner, jfr. note 7.

Det ble i 2015 utbetalt kr. 1 460 087 til ulike investeringer som i hovedsak er knyttet til innkjøp av maskiner og inventar.

Mellomværende med statskassen utgjorde per 31.12.15 kr. 3 997 914. Oppstillingen av artskontorrapporteringen viser hvilke eiendeler og gjeld mellomværende består av, jfr. opplysninger om avregning med statskassen i note 8. Fylkesmannen i Finnmark har ingen innkrevingsvirksomhet, jfr. note 6.

Tilleggsopplysninger

Riksrevisjon er ekstern revisor og vil bekrefte årsregnskapet for Fylkesmannen i Finnmark. Årsregnskapet er ikke ferdig revidert per d.d. men revisjonsberetningen antas å foreligge i løpet av 2. kvartal 2016.

Vadsø, 18. februar 2016

Gunnar Kjønneøy
(sign)

Prinsippnote til årsregnskapet

Årsregnskap for statlige virksomheter er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten ("bestemmelsene"). Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 av november 2015 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av ovreordnet departement.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsen punkt 3.4.2 - de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

- a) Regnskapet følger kalenderåret
- b) Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret
- c) Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp
- d) Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene samsvarer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen "*Netto rapportert til bevilgningsregnskapet*" er lik i begge oppstillingene.

Virksomheter er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.7.1. Bruttobudsjetterte virksomheter tilføres ikke likviditet gjennom året, men har en trekkrettighet på sin konsernkonto. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

Bevilgningsrapporteringen

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger i virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet. Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som virksomheten har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet virksomheten har fullmakt til å disponere. Kolonnen samlet tildeling viser hva virksomheten har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver statskonto (kapittel/post). Oppstillingen viser i tillegg alle finansielle eiendeler og forpliktelser virksomhet står oppført med i statens kapitalregnskap.

Mottatte fullmakter til å belaste en annen virksomhets kombinasjon av kapittel/post (belastningsfullmakter) vises ikke i kolonnen for samlet tildeling, men er omtalt i note B til bevilgningsoppstillingen. Utgiftene knyttet til mottatte belastningsfullmakter er bokført og rapportert til statsregnskapet, og vises i kolonnen for regnskap.

Avgitte belastningsfullmakter er inkludert i kolonnen for samlet tildeling, men bokføres og rapporteres ikke til statsregnskapet fra virksomheten selv. Avgitte belastningsfullmakter bokføres og rapporteres av virksomheten som har mottatt belastningsfullmakten og vises derfor ikke i kolonnen for regnskap. De avgitte fullmaktene framkommer i note B til bevilgningsoppstillingen.

Artskontorrapporteringen

Oppstillingen av artskontorrapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter og nedre del som viser eiendeler og gjeld som inngår i mellomværende med statskassen. Artskontorrapporteringen viser regnskapstall virksomheten har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Virksomheten har en trekkrettighet på konsernkonto i Norges bank. Tildelingene skal ikke inntektsføres og derfor ikke vist som inntekt i oppstillingen.

Oppstilling av bevilgningsrapportering, 31.12.2015

Utgiftskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling*	Regnskap 2015	Merutgift (-) og mindreutgift
0525	Fylkesmannsembetene - driftsutgifter	01	Driftsutgifter	A	58 573 000	58 525 224	47 776
0525	Fylkesmannsembetene - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter	B	8 200 481	7 841 341	359 140
0118	Nordområdetiltak	70	Tilskudd		18 400 000	14 798 047	
0225	Tiltak i grunnopplæring - driftsutgifter	01	Driftsutgifter		720 000	857 437	
0225	Tiltak i grunnopplæring - særskilde driftsutg	21	Spesielle driftsutgifter		714 000	714 234	
0225	Tilskudd til samisk i grunnopplæring	63	Diverse		30 330 000	30 326 863	
0225	Tilskudd til oppl. av barn og unge i statl. asyl	64	Diverse		1 898 000	1 898 148	
0225	Tilskudd til leirskoleopplæring	66	Diverse		522 000	521 484	
0225	Tilskudd til opplæring i finsk	67	Diverse		5 050 000	5 037 797	
0226	Kvalitetsutvikling i grunnskolen	21	Spesielle driftsutgifter		11 783 024	10 650 380	
0226	Kvalitetsutvikling i grunnskolen - videreutda	22	Diverse		5 347 285	4 716 002	
0231	Barnehager - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		3 940 100	3 003 382	
0310	Tilskudd til tros- og livssynssamfunn	70	Tilskudd		Åpen fullmakt	569 592	
0469	Vergemålsordningen - driftsutgifter	01	Driftsutgifter		5 126 500	5 164 053	
0469	Vergemålsordningen - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		Åpen fullmakt	2 000 797	
0470	Fri rettshjelp - driftsutgifter	01	Driftsutgifter		Åpen fullmakt	1 467 699	
0571	Rammetilskudd til kommuner - spes driftsutg	21	Spesielle driftsutgifter		900 000	892 750	
0621	Tilskudd til sosiale tjenester og sosial inklude	21	Spesielle driftsutgifter		1 909 320	1 477 553	
0621	Sosiale tjenester og tiltak for vanskeligstilte	63	Diverse		2 933 542	2 782 973	
0718	Rusmiddelforebygging - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		295 047	119 326	
0719	Annet folkehelsearbeid - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		50 000	48 574	
0721	Statens helsetilsyn - Driftsutgifter	01	Driftsutgifter		499 000	481 115	
0734	Særskilte tilskudd til psykisk helse og rustilta	01	Driftsutgifter		Åpen fullmakt	516 733	
0761	Omsorgstjeneste - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		549 100	523 618	
0761	Omsorgstjeneste - Kompetanse og innovasjon	68	Diverse		5 718 465	5 718 465	
0762	Primærhelsetjeneste - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		1 400 000	696 391	
0762	Primærhelsetjeneste - forebyggende helsetjen	60	Diverse		800 000	800 000	
0762	Forebygging av uønsket svangerskap og abort	73	Tilskudd		1 100 000	1 033 709	
0765	Psykisk helse og rusarbeid - spesielle driftsutg	21	Spesielle driftsutgifter		541 800	533 043	
0765	Psykisk helse og rusarbeid - kommunale tjene	60	Diverse		2 200 000	832 946	
0765	Psykisk helse og rusarbeid - kompetansetiltak	61	Diverse		1 498 400	1 618 836	
0765	Psykisk helse og rusarbeid - kompetansetiltak	62	Diverse		4 281 560	4 131 560	
0781	Forsøk og utvikling mv - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		Åpen fullmakt	1 599	
0783	Personell - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		1 665 000	1 428 997	
0854	Tiltak i barne- og ungdomsvernet - spes. drift	21	Spesielle driftsutgifter		887 992	697 582	
0854	Kommunalt barnevern	60	Diverse		12 036 000	10 438 000	
1142	Landbruksdirektoratet - driftsutgifter	01	Driftsutgifter		9 067 500	9 067 501	
1142	Landbruksdirektoratet - større utstyrsanskaff	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold		2 618 000	1 406 206	
1142	Landbruksdirektoratet - omstillingstiltak i Inc	71	Tilskudd		5 835 000	4 892 761	
1144	Miljørettet prosjektarbeid m.m.	77	Tilskudd		560 000	535 811	
1410	Spesielle driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		414 400	335 779	
1420	Miljødirektoratet - driftsutgifter	01	Driftsutgifter		0	-19 230	
1420	Miljødirektoratet - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		4 383 500	2 856 801	
1420	Statlige vannmiljøtiltak	22	Diverse		720 000	536 000	
1420	Klima, naturmangfold og forurensing- oppdr	23	Diverse		699 558	520 136	
1420	Tiltak i verneområder	31	Diverse		1 825 000	1 824 314	
1420	Tilskudd til vannmiljøtiltak	70	Tilskudd		200 000	49 993	
1420	Erstatning for beitedyr tatt av rovdyr	72	Tilskudd		38 350 000	28 266 446	
1420	Forebyggende og konfliktdependende tiltak i re	73	Tilskudd		6 996 000	6 701 154	
1420	Tilskudd til prioriterte arter og utvalgte natur	82	Diverse		478 000	468 000	
1425	Tilskudd til fiskeformål	70	Tilskudd		400 000	387 753	
1425	Tilskot til viltføremål	71	Tilskudd		300 000	292 853	
1633	Nettoordning for mva i staten	01	Driftsutgifter		Åpen fullmakt	2 895 455	
Sum utgiftsført					262 716 574	243 883 981	

Inntektskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Samlet tildeling	Regnskap 2015	Merinntekt og mindreinntekt (-)
3525	Inntekter ved oppdrag	01	Driftsinntekter		8 200 482	8 200 482
3525	Ymse inntekter	02	Ymse		262 502	262 502
5309	Tilfeldige inntekter, ymse	29	Ymse		157 814	
Sum inntektsført				0	8 620 797	
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet					235 263 184	
Kapitalkontoer						
60053601	Norges Bank KK /innbetalinger				17 121 372	
60053602	Norges Bank KK/utbetalinger				-251 392 528	
715220	Endring i mellomværende med statskassen				-992 028	
Sum rapportert					0	
Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)						
Konto	Tekst		2015	2014	Endring	
6260	Aksjer		0	0	0	
715220	Mellomværende med statskassen		-3 997 914	-3 005 886	-992 028	

* Samlet tildeling skal ikke reduseres med eventuelle avgitte belastningsfullmakter. Se note B for nærmere forklaring.

Virksomhet: A4 - Fylkesmannen i Finnmark

Note A Forklaring av samlet tildeling utgifter			
Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets tildelinger	Samlet tildeling
52 501	379 000	58 194 000	58 573 000
52 521	210 000		210 000

Note B Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år

Kapittel og post	Stikkord	Merutgift(-)/ mindre utgift	Utgiftsført av andre i hht avgitte belastningsfullmakter (-)	Merutgift(-)/ mindretgift etter avgitte belastningsfullmakter	Merinntekter / mindreinntekter(-) iht merinntektsfullmakt (justert for eventuell mva.)	Omdisponering fra post 01 til 45 eller til post 01/21 fra neste års bevilgning	Innsparinger(-)	Sum grunnlag for overføring	Maks. overførbart beløp *	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
52 501		47 776		47 776	262 502			310 278	[5% av årets tildeling i note A]	310 278
52 521		359 140	0	359 140	210 000			569 140	[5% av årets tildeling i note A]	569 140
xxxx21	"kan nyttes under post 01"			0				0	[5% av årets tildeling i note A]	
xxxx45				0				0		
xxxx45	"kan overføres"			0				0	[Sum årets og fjorårets tildeling]	[Sum årets og fjorårets tildeling]
xxxx70				0	Ikke aktuell	Ikke aktuell	Ikke aktuell	Ikke aktuell		
xxxx75	"overslagsbevilgning"			0	Ikke aktuell	Ikke aktuell	Ikke aktuell	Ikke aktuell		

*Maksimalt beløp som kan overføres er 5% av årets bevilgning på driftspostene 01-29, unntatt post 24 eller sum av de siste to års bevilgning for poster med stikkordet "kan overføres". Se rundskriv R-2 for mer detaljert informasjon om overføring av ubrukte bevilgninger.

Forklaring til bruk av budsjettfullmakter

Overføring av mindreforbruk fra 2014 til 2015 kr 210 000, jfr. brev av 27.05.15

Oppstilling av artskontorrapporteringen, 31.12.2015

	Note	2015	2014
Driftsinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetalinger fra gebyrer	1	0	0
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	1	8 500 482	13 267 714
Salgs- og leieinnbetalinger	1	262 502	262 522
Andre innbetalinger	1	0	0
<i>Sum innbetalinger fra drift</i>		8 762 983	13 530 236
Driftsutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetalinger til lønn	2	71 155 744	65 637 257
Andre utbetalinger til drift	3	40 544 091	44 716 745
<i>Sum utbetalinger til drift</i>		111 699 834	110 354 002
Netto rapporterte driftsutgifter		102 936 851	96 823 766
Investerings- og finansinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetaling av finansinntekter	4	0	0
<i>Sum investerings- og finansinntekter</i>		0	0
Investerings- og finansutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetaling til investeringer	5	1 460 087	2 991 115
Utbetaling til kjøp av aksjer	5,8B	0	0
Utbetaling av finansutgifter	4	0	0
<i>Sum investerings- og finansutgifter</i>		1 460 087	2 991 115
Netto rapporterte investerings- og finansutgifter		1 460 087	2 991 115
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten			
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m,m,	6	0	157 440
<i>Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten</i>		0	157 440
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
Utbetalinger av tilskudd og stønader	7	128 128 605	122 559 562
<i>Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten</i>		128 128 605	122 559 562
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler *			
Gruppelivsforsikring konto 1985 (ref. kap. 5309, inntekt)		157 814	150 777
Arbeidsgiveravgift konto 1986 (ref. kap. 5700, inntekt)		0	0
Nettoføringsordning for merverdiavgift konto 1987 (ref. kap. 1633, utgift)		-2 895 455	0
<i>Sum rapporterte utgifter på felleskapitler</i>		-2 737 641	150 777
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet		235 263 184	222 066 227
Oversikt over mellomværende med statskassen **			
Eiendeler og gjeld		2015	2014
Fordringer		65 069	3 250
Kasse		0	0
Bankkontoer med statlige midler utenfor Norges Bank		0	0
Skyldig skattetrekk		-2 683 686	-3 270 751
Skyldige offentlige avgifter		-2 342	0
Annen gjeld		-1 376 955	261 615
Sum mellomværende med statskassen	8	-3 997 914	-3 005 886

* Andre ev. inntekter/utgifter rapportert på felleskapitler spesifiseres på egne linjer ved behov.

Note 1 Innbetalinger fra drift

	31.12.2015	31.12.2014
<i>Innbetalinger fra gebyrer</i>		
Byggesaksgebyr	0	0
Tilsynsavgift elsikkerhet	0	0
Gebyrer / avgift omsetning produksjon sprengstoff første omsetningsledd	0	0
<i>Sum innbetalinger fra gebyrer</i>	0	0
<i>Innbetalinger fra tilskudd og overføringer</i>		
Tilskudd fra statlige virksomheter	8 455 087	10 145 460
Tilskudd fra kommunale og fylkeskommunale etater	0	1 110 000
Tilskudd fra organisasjoner og stiftelser	0	2 012 254
Tilskudd fra næringsliv og private	45 394	0
<i>Sum innbetalinger fra tilskudd og overføringer</i>	8 500 482	13 267 714
<i>Salgs- og leieinnbetalinger</i>		
Tilfeldige inntekter	187 502	147 272
Leieinntekt fast eiendom, unntatt avgiftsplikt	75 000	115 250
<i>Sum salgs- og leieinnbetalinger</i>	262 502	262 522
<i>Andre innbetalinger</i>		
<i>Sum andre innbetalinger</i>	0	0
Sum innbetalinger fra drift	8 762 983	13 530 236

Note 2 Utbetalinger til lønn

	31.12.2015	31.12.2014
Lønn	67 147 847	64 506 860
Arbeidsgiveravgift	0	0
Pensjonsutgifter*	0	0
Sykepenger og andre refusjoner(-)	-2 636 720	-3 937 334
Andre ytelser	6 644 617	5 067 731
Sum utbetalinger til lønn	71 155 744	65 637 257
<i>* Denne linjen benyttes av virksomheter som innbetaler pensjonspremie til SPK.</i>		
Antall årsverk:	111	110

Note 3 Andre utbetalinger til drift

	31.12.2015	31.12.2014
Husleie	7 077 518	5 728 548
Vedlikehold egne bygg og anlegg	0	0
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	0	0
Andre utgifter til drift av eiendom og lokaler	156 081	218 955
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	270 669	351 981
Mindre utstysanskaffelser	2 285 781	1 981 058
Leie av maskiner, inventar og lignende	1 275 296	1 747 598
Kjøp av fremmede tjenester	10 015 414	14 770 687
Reiser og diett	10 395 550	8 680 513
Øvrige driftsutgifter	9 067 782	11 237 405
Sum andre utbetalinger til drift	40 544 091	44 716 745

Note 4 Finansinntekter og finansutgifter

	31.12.2015	31.12.2014
<i>Innbetaling av finansinntekter</i>		
Renteinntekter	0	0
Valutagevinst	0	0
Annen finansinntekt	0	0
Sum innbetaling av finansinntekter	0	0

	31.12.2015	31.12.2014
<i>Utbetaling av finansutgifter</i>		
Renteutgifter	0	0
Valutatap	0	0
Annen finansutgift	0	0
Sum utbetaling av finansutgifter	0	0

Note 5 Utbetaling til investeringer og kjøp av aksjer

	31.12.2015	31.12.2014
<i>Utbetaling til investeringer</i>		
Immaterielle eiendeler og lignende	56 040	200 604
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	0	0
Beredskapsanskaffelser	0	0
Infrastruktureiendeler	0	0
Maskiner og transportmidler	77 236	0
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	1 326 811	2 790 511
Sum utbetalt til investeringer	1 460 087	2 991 115

Note 6 Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten

	31.12.2015	31.12.2014
Tilfeldige og andre inntekter.	0	157 440
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten	0	157 440

Note 7 Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten

	31.12.2015	31.12.2014
Tilskudd til kommuner	77 814 416	71 308 720
Tilskudd til fylkeskommuner	2 580 839	4 063 694
Tilskudd til private	30 167 224	29 673 842
Tilskudd til organisasjoner	16 977 814	16 107 086
Tilskudd til statsforvaltningen	588 312	1 406 220
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten	128 128 605	122 559 562

Note 8 Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

Del A Forskjellen mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

	31.12.2015	31.12.2015	
	Spesifisering av bokført avregning med statskassen	Spesifisering av rapportert mellomværende med statskassen	Forskjell
Finansielle anleggsmidler			
Investeringer i aksjer og andeler*	0	0	0
Obligasjoner	0		
Sum	0	0	0
Omløpsmidler			
Kundefordringer	0	0	0
Andre fordringer	65 069	65 069	0
Bankinnskudd, kontanter og lignende	0	0	0
Sum	65 069	65 069	0
Langsiktig gjeld			
Annen langsiktig gjeld	0	0	0
Sum	0	0	0
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	3 695	0	3 695
Skyldig skattetrekk	-2 683 686	-2 683 686	0
Skyldige offentlige avgifter	-2 342	-2 342	0
Annen kortsiktig gjeld	-1 376 955	-1 376 955	0
Sum	-4 059 288	-4 062 983	3 695
Sum	-3 994 219	-3 997 914	3 695

* Virksomheter som eier finansielle anleggsmidler i form av investeringer i aksjer og selskapsandeler fyller også ut note 8 B

Del B Spesifisering av investeringer i aksjer og selskapsandeler

	Ervervesdato	Antall aksjer	Eierandel	Stemmeandel	Årets resultat i selskapet	Balanseført egenkapital i selskapet	Balanseført verdi i regnskap*
Aksjer							
Selskap 1							
Selskap 2							
Balanseført verdi 31.12.2015							0

* Investeringer i aksjer er bokført til anskaffelseskost. Balanseført verdi er den samme i både virksomhetens kontospesifikasjon og kapitalregnskapet.

Innhold

Kongehuset	Side 2
Arbeids- og sosialdepartementet	Side 2
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	Side 5
Helse- og omsorgsdepartementet	Side 9
Justis- og beredskapsdepartementet	Side 17
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	Side 29
Kulturdepartementet	Side 37
Kunnskapsdepartementet	Side 37
Landbruks- og matdepartementet	Side 52
Klima- og miljødepartementet	Side 65
Samferdselsdepartementet	Side 70
Statens Helsetilsyn	Side 71
Utenriksdepartementet	Side 75
Andre	Side 75

Fylkesmannsembetene utfører fagoppgaver for flere departementer og direktorater/tilsyn. Hvert departement er faglig overordnet embetene på det aktuelle fagområdet. I årsrapporten del III er det gitt en kort omtale og vurdering knyttet til hvert departementsområde. Nedenfor følger embetets mer utførlig resultatrapportering knyttet til embetsopdraget for de ulike departementene.

Kongehuset

Resultatområde 00 Kongehuset

00.1 Kongelige besøk

To offisielle besøk fra Kongehuset i Finnmark i 2015.

DD.MM. Kong Harald og Dronning Sonja på fylkestur i Finnmark 16.-18. juni 2015 - kommunene Kvalsund, Måsøy, Lebesby, Gamvik og Nesseby.

H.M. Kongen deltok på markering av åpning av nytt landsdekkende nødnett og besøkte Ankomstsenter Finnmark i Sør-Varanger 1. desember 2015.

00.2 Saksforberedelse av tildeling av ordener og medaljer

I 2015 har vi behandlet 5 saker om fortjenstmedaljer.

I 2015 har vi kvalitetssikret 8 innstillinger til Regjeringens minnemedalje for innsats under annen verdenskrig.

Arbeids- og sosialdepartementet

Resultatområde 73 Sosiale tjenester

Rapport følger i punktene under.

73.1 Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen

I 2015 har mottok vi 49 klagesaker og realitetsbehandlet behandlet 34, hvorav 65 % stadfestet, 20% endret og 15 % opphevet. Restanse ved årsslutt var 19 saker.

Vi åpnet hendelsesbasert tilsyn i 7 saker, der vi ønsker å undersøke om tjenestemottakerne mottar forsvarlig kartlegging og oppfølging j.fr STL § 17 i tillegg til økonomiske ytelser §§ 18 og 19

Vi opplever en økning av henvendelser fra NAV ansatte for råd og veiledning på utfordrende saker. Lovforståelse, samt bruk av rundskriv og veiledere er hovedfokus i dette arbeidet.

Landsomfattende tilsyn med kommunens ansvar for å sikre tilgjengelighet, tildeling og oppfølging av de individuelle tjenestene opplysning, råd og veiledning og økonomiske stønad. Tema for tilsynene var primært tjenester til personer mellom 17 og 23 år, men ble i en kommune utvidet til å gjelde alle aldersgrupper.

Alle kommunene fikk avvik med følgende formulering: "Kommunen sørger ikke for forsvarlig kartlegging, tildeling og oppfølging av tjenestene".

Tilsynene viser at manglende planlegging og kontroll av kommunens arbeid med tildeling og oppfølging av tjenestene, har medført faktiske overtredelse av sosialtjenesteloven i utførelse av arbeidet. Mangelfull kontroll av egne rutiner og praksis fører til vansker med å avdekke svikt, og følgelig utfordringer med å iverksette nødvendige forbedringstiltak.

Tema i og erfaring fra tilsynene er formidlet videre i til NAV. Nav Finnmark får kopi av våre tilsynsrapporter og vi formidler funn og utfordringer fra tilsynene på Nav ledersamling. Dette resulterer i større fokus på internkontroll og forsvarlig saksbehandling i kontorene.

73.2 Sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen – formidlingstiltak og kompetanseutvikling

NAV-gruppa på avdelingen har hatt hovedansvar for å følge med på levekårsutviklingen i fylket, ved sin kontakt med brukere, NAV kontor, NAV Fylke og media.

Fylkesmannen og NAV Fylke har utarbeidet en felles kompetansehevsingsplan med fokus på aktiviteter ut mot NAV kontor og kommunen.

Jevnlige møtepunkter for utveksling av informasjon og planlegging av felles aktivitet, fører til en styrket felles satsing ut mot kontorene.

Det ble avholdt "oppfølgingsfaglig" nettverkssamlinger høsten 2015, med fokus på helhetlig kartlegging av brukernes hjelpebehov, og planmessig oppfølging av brukere over tid.

Rådgivere fra NAV Fylke og Fylkesmannen har et felles prosjekt for "kontinuerlig forbedring" på NAV kontorene. Prosjektet går ut på å veilede kontorene i å kontrollere kvaliteten på eget arbeid ved brukeroppfølging, finne tiltak til forbedringsarbeid og iverksette disse i praksis. Målet er å iverksette arbeidsmetoden på alle NAV kontor. I 2015 er det avholdt 2 eller flere fagdager for 10 NAV kontor i fylket.

Rådgivere fra Fylkesmannen har medvirket i pilotopplæringen " NY i NAV". Vi fortsetter å medvirke ved slike satsinger der det er naturlig, i samarbeid med NAV Fylke.

Det ble avholdt Nav-ledersamling 29.-30. september. På dag 1 var temaet internkontroll, partnerskapet i NAV og oppfølgingsarbeid i NAV. På dag 1 deltok 15 av 16 NAV ledere, NAV-fylke og 10 rådmenn. På dag 2 var tema internkontroll og der deltok 14 av 16 NAV-ledere og NAV fylke. Vi jobbet konkret med internkontrollforskriftens § 4 bla med hvordan denne kan operasjonaliseres.

På NAV området har vi i Finnmark bestemt å innvitte 3-5 ansatte fra lokalkontorene, til deltakelse på sentrale konferanser som arrangeres. Fylkesmannen dekker kostnadene for de enkelte kontor etter en oppsatt plan. " Penger til besvær" og "Mulighetskonferansen" er årlige, aktuelle konferanser.

73.3 Kvalifiseringsprogrammet

Kvalifiseringsprogrammet (KVP) og oppfølgingsarbeid er tema på ledermøter, møter i samordningsgruppen (NAV Fylke, KS og Fylkesmannen) og andre arenaer der dette er naturlig. Fylkesmannens rådgivere er tilgjengelig for råd, veiledning og drøfting på telefon, telematikk, e-post, og kontorbesøk etter bestilling/ønsker fra kontorene. Kontorene og kommunene rapporterer om at KVP er en ressurskrevende ordning, både økonomisk og personellmessig. Det tar for mye tid å følge opp brukerne i det omfang som er nødvendig for å kunne vise til gode, positive resultater.

Sammen med NAV-Fylke har vi gjennomført fagdager med egenevaluering og plan for kontinuerlig kvalitetsforbedring av oppfølgingsarbeidet på de store kontorene. Kontoret gjennomgår ,med bistand fra fylkesleddenes kompetanseveiledere, sitt eget arbeid med behovsvurderinger, arbeidsevnevurderinger, planarbeid, samtale med bruker og andre delprosesser i standarden for arbeidsrettet brukeroppfølging. Fagdagene gjennomføres 4 ganger i året eller mer på hvert kontor. Planen er at dette skal innføres i alle kontor med fastsatt

gjennomføres 4 ganger i året enet etter på hvert kontor. I tillegg er det satt opp kurs i alle kontor med fastsatte planer også i årene framover.

Fagdager arrangert i kontorene, for kvalitetsheving i oppfølgingsarbeidet håper vi kan føre til økt og riktig bruk av de muligheter og arbeidsmetoder som finnes i NAV systemet og dermed økt kompetanse og satsing på ordningen.

73.4 Økonomisk rådgivning

Våren 2015 ble det avholdt fagsamling for alle kommuner/NAV kontor. Sentralt på denne samlingen var opprettelse av nettverk innen økonomisk rådgivning/gjeldsrådgivning, med dedikerte NAV medarbeidere innen fagfeltet. Rådgivere i Hammerfest og Vadsø har ansvar for det faglige innholdet i samlingene, der kommunene/kontorene spiller inn temaønsker og konkrete problemstillinger til drøfting. Høsten 2015 ble det gjennomført 1 nettverkssamling i Vest-Finnmark og 1 nettverkssamling i Øst-Finnmark. Representant fra Fylkesmannen og Namsmennene er også tenkt som deltakere ved behov.

Vi har gjort en vurdering av at vi prioriterer nettverksarbeidet fremfor å arrangere kurs. I nettverket jobbes det med konkrete problemstillinger. Vi gir også faglig påfyll.

Etter en oppsatt plan tilbyr Fylkesmannen å dekke kostandene for 3-5 rådgivere fra enkeltkontor ved deltakelse på sentrale konferanser. "Penger til besvær" arrangeres av Arbeids- og velferdsdirektoratet hver høst og i 2015 fikk 3 kontor fra Finnmark mulighet til å delta kostnadsfritt på denne.

73.5 Boligsosialt arbeid

Alta, Hammerfest og Vadsø kommuner har mottatt tilskudd til boligsosialt arbeid, kommunene er fulgt opp med kontakt og veiledning.

Det er gjennomført samarbeidsmøter i regi av Husbanken både på regionalt og fylkesnivå, der oppdraget i "Bolig for velferd" er gjennomgått og diskutert. Faste månedlige møter med Husbanken med fokus på kommuner som har store boligsosiale utfordringer.

Husbanken hadde informasjon under årets Rus/psykisk helseforum Finnmark.

Husbanken er aktiv deltaker i arbeidsutvalget til rus/psykisk helseforum Finnmark.

73.6 Barn og unge

Sjumilssteget

Fylkesmannen videreførte satsingen på barn- og unges rettigheter etter Sjumilsstegmodellen. I løpet av året ble det gjennomført en rekke tiltak. Det ble arrangert en koordinatorsamling for kommunene på våren hvor 15 av 19 kommuner deltok, samt Finnmark røde kors. Tema var status i fylket så langt, gode eksempler fra kommunene, og faglig foredrag om implementering og endringsprosesser. På høsten ble det arrangert årets Sjumilsstegkonferanse der overordnet tema var barn og unges medvirkning. Statsråd Solveig Horne var også tilstede. Konferansen fikk meget gode evalueringer fra deltakerne. Som året før ble tilbakeholdte skjønnsmidler prioritert til gode barne- og ungdomstiltak i kommunene.

Fylkesmannen svarte på den nasjonale kartleggingen om implementering av Barnekonvensjonen. Der kom det frem at embetet har fått bedre intern kompetanse, og at det er større fokus på barnekonvensjonen gjennom råd- og veiledningsoppgaver på flere fagfelt, kurs og konferanser, tilsynsoppgaver, klagesaker, og gjennom intern samordning av oppgaver knyttet til barn og unge. Andre områder er plansaker, virksomhetsplanlegging, utvikling av interne rutiner og prosedyrer, kommunekartlegging/kommuneanalyser, og prosjektrettet arbeid for barn og unge.

Fylkesmannen (sosial og utdanning) samarbeider med fylkeskommunen og NAV-Fylke om «forsøk med NAV-veileder i videregående skole» I 2015 var det Hammerfest, Kautokeino, Karasjok og Alta som var med i forsøket. På Sjumilsstegkonferansen som Fylkesmannen arrangerte 27-28.oktober samarbeidet vi med fylkeskommunen om sesjonen «økt gjennomføring i videregående opplæring». Tema var NAV-veileder i videregående skole, møte med systemet brukerstemmen) og arbeid i systemet (arbeid mellom lovverk og rammeverk).

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 0525	Fagdep.
73.3 Kvalifiseringsprogrammet	kr 0,00	kr 0,00
73.9 Andre oppgaver – Sosialtjeneste (rest 73)	kr 1 323 647,60	kr 492 103,73
74 Tilsyn etter lov om sos. tj. i NAV	kr 926 089,51	kr 0,00
Andre oppgaver under ASD	kr 0,00	kr 0,00
Sum:	kr 2 249 737,00	kr 492 103,00

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

Resultatområde 42 Familierett

Rapportering følger i punktene under

42.1 Ekteskapsloven

Vi har i 2015 utstedt 161 separasjonsbevillinger og 127 skilsmissebevillinger. Dette er en nedgang i antall separasjoner fra 2014 da vi utstedte 167 separasjonsbevillinger, og 159 skilsmissebevillinger.

Det ble i 205 gitt 3 avslag på søknad om skilsmisse fordi vilkårene for skilsmisse ikke var oppfylt.

42.2 Anerkjennelsesloven

Vi har behandlet 24 saker.

42.3 Barneloven

Vi har ikke fattet noen vedtak på området i år.

42.4 Veiledning og informasjon

Vi har hatt en liten nedgang i telefonhenvendelser fra publikum og kommuner.

Resultatområde 43 Føre tilsyn med kommunenes plikt til å sørge for et krisesentertilbu

Tilsyn ble ikke prioritert i 2015 da vi gjennomførte 4 tilsyn med kommunene i 2013.

Resultatområde 44 Føre tilsyn med familievernkontor

Tilsyn ble ikke prioritert i 2015 da vi gjennomførte 4 tilsyn i 2013.

Resultatområde 45 Barn og unge

Se rapportering i punktene under.

45.1 Veiledning og samordning

En stor del av Fylkesmannens oppgaver er å bidra med råd, veiledning og kompetanseheving til barneverntjenestene i våre kommuner. Vi mottar daglig henvendelser fra kommunene i fylket, og gir gjennom denne dialogen veiledning i forhold til lovverk, forskrifter, retningslinjer og veiledningsskriv. Vi informerer også kommunene om endringer, oppdateringer og handlingsplaner som gjelder for tjenesten. Vi opplever å ha en god dialog med kommunene på fagområdet, og vi erfarer at dette bidrar til bedre oppgaveløsning i kommunene. Vi mottar også mange henvendelser fra privatpersoner vedrørende spørsmål knyttet til barnevernloven, saksbehandling i barneverntjenesten og barneloven.

Med bakgrunn i den jevnlige dialogen med kommunene, informasjon gjennom kvartals- og halvårsrapporteringer, samt informasjon fra systemrevisjoner og tilsyn, får vi relativt god kunnskap om tilstanden i barneverntjenestene i våre kommuner. Små barneverntjenester gir utfordringer knyttet til sårbarhet både i forhold til bemanningsproblematikk, rekruttering og oppfølging av enkeltsaker. Vi har hatt fokus på å bidra til å gjøre barneverntjenestene mer robuste. Dette har blant annet vært i fokus ved tildeling av midler til styrking av kommunalt barnevern, tett oppfølging av bemanningsproblematikk, fokus på forebygging og samhandling gjennom deltakelse i Sjumilssteget, og tilbud om kurs- og kompetanseheving for barnevernansatte. Fylkesmannen har hatt spesiell oppfølging med, og gjennomført dialogmøter med 3 kommuner.

10. februar gjennomførte Fylkesmannen, i samarbeid med Barne- ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir), en dialogkonferanse om skole og utdanning for barn i barnevernet. Målsettingen var å styrke skolesituasjonen for barn i barnevernet, og skape en felles faglig forståelse hos de ulike faggrupper som arbeider med barnevernsbarn i skolen. Konferansen ble også benyttet til å gi deltakerne en mulighet for å gi faglige innspill til veilederen samarbeid mellom skole og barnevern, som var under utarbeidelse.

15 - 16. oktober gjennomførte vi vår årlige Barnevernledersamling. Målsettingen med barnevernledersamlingen er å gi barnevernledere mulighet til et felles møtepunkt hvor de oppdateres på nytt og oppdatert regelverk, faglig påfyll og informasjon fra Fylkesmannen. I år var tema følgende: Det nye Barnevernet v/Willy Lichtwark fra Nordlandsforskning, Juridisk kavalkade med fokus på barnevern - psykiatri v/ advokat Tore Riedel, Nytt fra Bufetat inkludert dialogrunde ved Hilde Skaret Bufetat Region Nord, Barneverntjenesten - sett med Fylkesnemndsbriller v/ Ingvill Gregusson Fylkesnemndsleder Troms og Finnmark. I Fylkesmannens time hadde vi fokus på informasjon om ny veileder skole - barnevern, ny veileder om tilsyn i fosterhjem og regelverksportalen på Bufdir. Vi hadde også en gjennomgang av saksbehandlingsregler etter forvaltningsloven, samt et spesielt fokus på regelverk knyttet til utvidelse av undersøkelsessaker. Vi har hatt et spesielt fokus på fristoversittelser og beslutninger av utvidet undersøkelsestid dette året, og fokuserte også på dette på barnevernledersamlingen.

Som en del av Sjumilsstegskonferansen som ble avholdt 27-28. oktober, gjennomførte vi en egen sesjon for kompetanseheving i "Samtaler med barn om vold og seksuelle overgrep." Målgruppen var kommunalt ansatte som arbeider direkte med barn, eller veileder ansatte som arbeider med barn. Kursledere var fra RVTS Nord.

12 saksbehandlere i barneverntjenestene i Finnmark har deltatt på opplæring i Kartleggingsverktøyet EuroADAD - et verktøy til bruk i kartlegging og behandlingsplanlegging av ungdom med ulik grad av rus-, atferds- og/eller sammensatte vansker i alderen 12-20 år. Opplæringen blir gitt i samarbeid med Fylkesmannen i Troms, den har foregått i desember, og avsluttes i mars 2016. Kursholder er Marit Sandvik, Region Midt.

Gjennom året deltar vi på flere fag- og nettverkssamlinger. Vi har deltatt på årlig fagsamling for fylkesmannsembetene i Region Nord, Fagsamling i regi av Bufdir, Fagdager om barnevern i regi av Helse direktoratet og vi har deltatt i årlig møte med OSO (Overordnet samarbeidsorgan for barnevern Norland, Troms og Finnmark). I juni deltok vi også på seminar i regi av KS Nord Norge. Seminaret var for rådmenn og barnevernledere i Finnmark med tema samarbeid gjør oss sterk- barnevernet i Finnmark skal styrkes. Fokuset var rettet mot interkommunalt samarbeid i barnevernet spesielt, og mot utsatte barn og unge generelt.

45.2 Fritak for taushetsplikt

Vi behandlet fire saker om fritak fra taushetsplikten. Året før hadde vi ingen. I alle sakene har vi måttet be om ytterligere informasjon for å kunne behandle saken.

45.4 Biologisk opphav

Fylkesmannen i Finnmark behandlet 11 saker om biologisk opphav i 2015.

45.5 Opplæringstilbud i å samtale med barn om vold og seksuelle overgrep i undersøkelser

Som en del av Sjumilsstegskonferansen som ble avholdt 27-28. oktober, gjennomførte vi en egen sesjon for kompetanseheving i "Samtaler med barn om vold og seksuelle overgrep." Målgruppen var kommunalt ansatte som arbeider direkte med barn, eller veileder ansatte som arbeider med barn. Kursledere var fra RVTS Nord.

Vi viser ellers til egen rapportering som sendes Barne- ungdoms- og familiedirektoratet innen 15. april 2016.

45.7 Tilskudd til kommunalt barnevern

Vi har tildelt 2, 5 nye fagstillinger til 5 kommuner, og kr. 850 000,- til midlertidige stillinger, dekning av tiltaksstillinger, vikarer ol. til 4 kommuner i 2015. Midlene ble fordelt etter søknad, og vurdert med bakgrunn i sårbarhets- og fokusområder. Midler fra foregående år er videreført.

Resultatområde 46 Universell utforming

Dette er ivaretatt i embetets plangruppe i høringer på kommunale og fylkeskommunale planer.

Resultatområde 47 Integrering av innvandrere

Se rapportering i punktenen under.

47.1 Statsborgerseremonier

Statsborgerseremonier

Embeter	Antall seremonier	Prosent nye statsborgere som har deltatt
FMFI	2	17,98
Sum	2	

47.2 Bosetting av flyktninger

Justis- og samfunnsavdelingen har fått ansvar for dette området fra 2015. Vi har gjennomført koordineringsmøter med IMDI. Fylkesmannen har sendt brev til alle kommuner i Finnmark om å støtte opp IMDI's anmodning om økt bosetting av flyktninger. Kommunene har respondert positivt og forpliktet seg til å bosette et økt antall flyktninger.

47.3 Introduksjonsordning for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven)

Fylkesmannen i Finnmark har mottatt to klagesaker i 2015. Klagene omhandlet disse temaene:

- klage på tilbakebetaling av stønad, jf. § 22 - klager fikk medhold.

- klage på stans i introduksjonsordning og introduksjonsstønad, jf. § 7, jf. § 1 - kommunens vedtak stadfestes.

Fylkesmannen har veiledet kommunene i lovtolkningen.

47.4 Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere og norskopplæring for asylsøkerere

Fylkesmannen arrangerte etterutdanning for voksenopplæringen i fylket høsten 2015. Dette i samarbeid med VOX og nettverket for voksenopplæringen i Finnmark. Tema for kompetansehevingen var skriftlig produksjon i andrespråksrommet og læringsledelse og rolleforståelse i Voksenopplæringen. Det var stor oppslutning om etterutdanningsdagene.

Fylkesmannen har også bidratt med noe midler til ansatte i voksenopplæringen som har deltatt på andre former for etterutdanning i regi av VOX, IMDI og Udir.

Fylkesmannen har veiledet kommunene i anvendelse av introduksjonsloven.

47.5 Tilsyn med kommunenes gjennomføring av introduksjonsloven

Fylkesmannen har gjennomført tilsyn med Hammerfest kommune og et oppfølgingstilsyn med Sør-Varanger kommune. Tema var om introduksjonsprogrammet var helårig og på fulltid.

Det er ikke mange kommuner i Finnmark som har deltakere i introduksjonsprogrammet, så Hammerfest stod derfor for tur med tilsyn i 2015. Sør-Varanger ønsket vi å kontrollere om de hadde fulgt opp rettingen av lovbrudd fra tilsynet i 2013. Vi har fulgt metode og instruks fra IMDI.

Sør-Varanger kommune fikk ikke lovbrudd i dette tilsynet.

Hammerfest kommune fikk to lovbrudd og tre korreksjonspunkter i dette tilsynet.

På bakgrunn av dette tilsynet vurderer Fylkesmannen at kommunene fremdeles ikke har helt klart for seg hva introduksjonsprogram som er helårig og fulltid innebærer.

Resultatområde 48 Fremme likestilling og motvirke diskriminering

Alle avdelinger tilbyr kommunene veiledning om hva aktivitets- og redegjørelseplikten innebærer.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 0525	Fagdep.
41 Tilsyn og klagebehandling etter barnevernloven	kr 977 295,97	kr 303 039,70
42 Familierett	kr 547 069,96	kr 0,00
43.1 Tilsyn med kommunale krisesentertiltak	kr 0,00	kr 0,00
43.9 Andre krisetiltak	kr 0,00	kr 0,00
44 Tilsyn med familievernkontor	kr 0,00	kr 0,00
45 Barnevern	kr 21 558,39	kr 0,00
47 Integrering av innvandrere	kr 0,00	kr 0,00
47.5 Tilsyn med introduksjonsloven	kr 0,00	kr 0,00
Andre oppgaver under BLD	kr 6 650,25	kr 0,00
Sum:	kr 1 552 574,00	kr 303 039,00

Helse- og omsorgsdepartementet

Resultatområde 76 Samhandling, kvalitet og helseberedskap

Se rapportering i punktenen under.

76.1 Samarbeid mellom kommune- og spesialisthelsetjenesten

Fylkeslegen sitter i Overordnet samarbeidsorgan OSO med møte- og talerett. Dette bidrar til oversikt over framdrift og samhandlingsutfordringer.

Fylkesmannen arrangerte møte mellom kommunene og helseforetaket i januar 2015 vedrørende funksjonskrav og rapporteringskrav til kommunene knyttet til oppstart og drift av KAD-senger og den videre drift av sykestuesengene i fylket (16/19 kommuner i fylket har sykestuesenger)

76.2 Kvalitetsforbedring i helse og omsorgstjenesten

Fylkesmannen har gjennomført kurs i grunnleggende saksbehandling etter forvaltningsloven mm. 65 deltakere fra kommunene.

IPLOS har vært tema på ledernetverk for kommunenes helse- og omsorgssjefer. IPLOS blir etterspurt i klagesaksbehandling.

Pasientsikkerhet:

I samarbeid med Utviklingssenter for sykehjemstjenester og utviklingssenter for sykehjemstjenester til den samiske befolkning, har Fylkesmannen formidlet informasjon til kommunene om pasientsikkerhetskampanjen og legemiddelgjennomgang, LMG, som er en del av pasientsikkerhetskampanjer, er gjennomført og implementert med støtte og veiledning fra de 2 nevnte utviklingssentrene i sykehjemmene i 2 kommuner. Fylkesmannen har gitt tilskudd til gjennomføringen av arbeidet.

Erfaringene fra LMG arbeidet er formidlet til andre kommuner på erfaringskonferansen som utviklingssentrene og Fylkesmannen sammen arrangerer. Med bakgrunn i dette har utviklingssenter for sykehjemstjenester fått flere henvendelser fra andre kommuner, og skal i 2016 starte et spredningsarbeid i konkrete kommuner. Utviklingssentrene har søkt om noen midler fra Fylkesmannen til dekning av kostnader med dette arbeidet.

Fylkesmannen vil særskilt framheve at etter noen utfordringer i oppstarten av arbeidet, gir nå sykehjemslegene tilbakemelding om at LMG oppleves som et kvalitetssikringsverktøy som gjør at de yter bedre kvalitet på sitt arbeid inn i sykehjemmene. LMG tiltaket har også gitt ringvirkninger i forhold til andre utfordringsområder i sykehjem der rutiner og samhandling sikrer bedre kvalitet, her nevnes spesielt underernæring.

I Finnmark vil fallforebygging være et satsingsområde innen pasientsikkerhet i 2016. Dette i tett samarbeid med utviklingssentrene.

Fylkesmannen har i 2015 vært i dialog med KS i forhold til læringsnettverk mellom kommunene og helseforetakene innen området gode pasientforløp. Finnmark er i 2015 ikke prioritert i dette arbeidet. KS, vil i samarbeid med kommunene, Helseforetaket og Fylkesmannen, se på mulighetene for et slikt læringsnettverk også i Finnmark i 2016. Vi vil da se på en desentralisert modell med lokale små samlinger i tillegg til regionale samlinger. Foreslåtte områder er gode pasientforløp for kronisk syke og eldre og to nettverk innen rus og psykisk helse; ett for voksne, og ett for «God samhandling barn og unge».

76.3 Felles digitalt nødnett

Ingen konkrete oppgaver knyttet til dette i 2015

76.4 Helseberedskap og smittevern

Smittevernkonferanse gjennomført i 2014 med god deltakelse, ikke prioritert å gjennomføre smittevernkonferanse i 2015. Deltatt på årlig smittevernmøte i Helsedirektoratet. Fortløpende veiledning til kommunene i spørsmål knyttet til smittevern. Smittevernsspørsmål er tatt opp på møter med kommuneoverleger i fylket, spesielt knyttet til flyktnings situasjonen høst 2015.

76.5 Personell og kompetanse

Det ble gjennomført et samarbeidsmøte i regionene for planlegging av turnustjeneste for fysioterapeuter. Det var ti hele turnusplasser i Finnmark og 4 plasser i kombinasjon med spesialisthelsetjenesten i Troms og Nordland. Opptreningscenteret i Finnmark tar ikke imot turnusfysioterapeuter og bidrar således ikke til utdanning av personell i fylket. Vi satt igjen med et overskudd av turnusplasser etter at trekningen var gjort. Turnusfysioterapeutene i Finnmark deltok på turnuskurset som ble arrangert av Fylkesmannen i Troms. Dette er en ordning som fungerer fint når det er så få kandidater i fylket.

Turnustjenesten leger: Fylkesmannen arrangerte i februar samling mellom samfunnsmedisinere, KS, medlemmer av OSO og helseforetaket for å kvalitetssikre organiseringen av arbeidsgiveransvaret for turnuslegene. Det var spesielt fokus på prosessen med å tildele turnuslegene kommuneplass etter endt tjeneste i helseforetakene, hvor det ble oppnevnt 2 kommunale koordinatorene for dette i vest- og østfylket. Fylkesmannen har også fungert som pådriver å være veileder for disse veilederne gjennom året.

Fylkesmannen har arrangert 6 veiledersamlinger, inklusiv 2 legevaktkurs og 2 kurs i offentlig legearbeid for to kull av turnusleger i kommuneturnus. Det er 24 turnusplasser i fylket, hvor fylkesmannen evaluerer kvaliteten kontinuerlig. Vi underkjente 1 turnusplass gjennom året, det ble kompensatorisk opprettet midlertidig en ekstra plass i nabokommunen.

For å ivareta veiledning og avholde legevaktkurs har fylkesmannen tilsatt 5 leger i samlet 60% stilling som veileder/kurser 3 grupper i vest-øst og midt-fylket.

Kompetanseløftet 2015: Fylkesmannen samarbeider bl.a med fylkeskommunene, nasjonalt kompetansesenter for aldring og helse, utviklingssentrene, offentlig opplæringskontor, universitet m.fl for å nå målsettingene i kompetanseløftet.

Assistentopplæring: I samarbeid med utviklingssentrene har fylkesmannen bidratt med midler og rekruttering til assistentopplæringen "dette må jeg kunne for å arbeide i pleie og omsorg".

ABC: Fylkesmannen har gitt tilskudd til innkjøp av permer til alle kommuner som arbeider med de ulike ABC'ene. Fylkesmannen har også bidratt med informasjon om ordningen til bl.a overordnet administrativt nivå i kommunene. Vi ser behovet for å veilede lederne i kommunene til å benytte den kompetansen deres ansatte har ervervet seg, og har en plan for dette i samarbeid med utviklingssentrene i løpet av 2016.

Helsefagarbeiderutdanningen: Finnmark ligger på landstoppen for antall ansatte i kommunene som har gjennomført eller er i gang med helsefagarbeiderutdanning. Arbeidet er et tett samarbeid med nasjonalt kompetansesenter for aldring og helse og lokalt opplæringskontor. Opplæringskontoret har sammen med Fylkesmannen, utviklingssentrene og fylkeskommunen stått for rekrutteringen til utdanningen. NKAH følger elevene tett, opplæringskontoret har fått tilskudd til egen stilling som veileder elevene, og fylkeskommunen har fått tilskudd til å kjøpe inn ekstra personellressurs, slik at elevene får fortløpende realkompetansevurdering og fagprøve. Dette har resultert i større gjennomføringsprosent enn tidligere.

Fagskole: Fylkesmannen inngikk et samarbeid med fylkeskommunen om en målrettet satsning på fagskoleutdanning i Finnmark i 2011. Finnmark har ikke egen fagskole innen helse- og sosialfag, og er avhengig av tilbud fra utdanningsinstitusjoner i andre fylker. Fylkesmannen og fylkeskommunen har samarbeidet om å få utdanningstilbydere til å opprette fagskoletilbud lokalisert i Finnmark. Fylkesmannen har i samarbeid med kommunene og utviklingssentrene kartlagt hvilke fagretninger kommunene har behov for. Nasjonale føringer/anbefalinger er også tatt med i vurderingene av hvilke fagtilbud som skal gis. Denne måten å organisere arbeidet på har vist seg å gi gode resultater både i form av økt antall med fagskoleutdanning, men også bedre kvalitet på tjenestene i kommunene. Dette får Fylkesmannen tilbakemelding på fra ulike ledernivå i kommunene.

Vernepleierutdanning: Fylkesmannen har i samarbeid med Hammerfest kommune og Norges arktiske universitet, tatt initiativ til vernepleierutdanning lokalisert i Hammerfest. Dette med bakgrunn i tilsyn og mange års oppfølging av kommunen spesielt innen tjenesten til funksjonshemmede, der den største avdelingen innen

helse- og omsorgstjenesten i kommunen over år har manglet rett kompetanse. 4 / studenter startet et desentralisert utdanningsløp i januar 2016. Kommunen har fått tilskuddsmidler for å kunne legge tilrette for dette lokale utdanningstiltaket.

Distriktssykepleier utdanning: Fylkesmannen har bidratt til rekruttering og gitt tilskudd til kommuner som har studenter på distriktssykepleierutdanning. Før oppstart ga Fylkesmannen innspill til behov og innhold i utdanningen i samarbeid med utviklingscenter for sykehjemstjenester til den samiske befolkning.

Samisk sykepleierutdanning: Fylkesmannen i Finnmark ønsker som et tiltak innen målsetningen om likeverdige helse- og omsorgstjenester, å bidra til opprettelse av en samisk sykepleierutdanning. Dette arbeidet startet i 2015 og målsetningen er, i samarbeid med kommuner i hele landet, Norges arktiske universitet og Sametinget, å få til et slikt tiltak fra 2016.

Tvang og makt: I samarbeid med utviklingssentrene drifter Fylkesmannen ulike ressursgrupper og nettverk som veileder andre kommuner og deltar på kurs/opplæring innen områdene helse og omsorgstjenestelovens kap 9 og pasient og brukerrettighetslovens kap 4a.

Fylkesmannen har informert kommunene om forpliktelsene som følger av WHO-koden for internasjonal rekruttering av helsepersonell via ledernetverk og ved andre henvendelser der dette har vært tema.

76.6 Rettssikkerhetsarbeid

Det er behandlet 50 vedtak etter pasient- og brukerrettighetsloven. Vi har arrangert opplæring i pasient- og brukerrettighetsloven kap. 4A. 52 personer fra 12 kommuner deltok, spesialisthelsetjenesten og tannhelsetjenesten deltok også. Ressursgruppen som er etablert i for å bidra med erfaring til andre kommuner, er gjort kjent gjennom demensnettverk og Fylkesmannens hjemmeside. Ressursgruppa består av personell fra kommune, spesialisthelsetjenesten og tannhelsetjenesten. ressursgruppa har bidratt på Fylkesmannens kurs i 4A.

Fylkesmannen har behandlet 1471 meldinger om skadeavvergende tiltak i nødsituasjoner etter § 9-5, tredje ledd, bokstav a. Tvangstiltakene har vært rettet mot 18 personer, 12 menn og 6 kvinner fra 5 kommuner i Finnmark. Videre har vi behandlet 2 vedtak etter § 9-5, tredje ledd, bokstav b, planlagte skadeavvergende tiltak i nødsituasjoner og 4 vedtak etter bokstav c, tiltak for å dekke brukerens grunnleggende behov. c.

Vi har gjennomført egeninitierte systemrevisjoner i 3 kommuner. Tilsystema var om kommunene sikret at det ikke ble brukt ulovlig tvang og at endringer i grunnleggende behov utløste endringer i tjenestetilbud. Det ble påpekt avvik i alle kommunene. Gjennomgående konkluderer vi med at kommunene ikke har et system som sikrer at bruk av tvang og makt overfor personer med utviklingshemming utføres etter helse- og omsorgstjenestelovens kap. 9. Vi fant mangler både i forhold til planlegging, gjennomføring, evaluering og korrigerende avvik i tjenesten.

Vi har også gjennomført stedlige tilsyn med 5 tjenestetilbud som omfatter bruk av tvang og makt, det ble påpekt avvik i 4 av tilsynene.

Fylkesmannen vil også rapportere om et betydelig arbeid knyttet til oppfølging av tjenestetilbud der kommunene ikke klarer å fatte vedtak på grunn av at de ikke fyller kompetansekravet som følger av kap. 9, videre at de mangler kompetanse om utviklingshemming og annen diagnosespesifikk kompetanse. Vi har også en betydelig merbelastning med å føre stedlige tilsyn utenfor eget fylke i saker der Finnmarkskommuner kjøper tjenester utenfor eget fylke.

Vi har i samarbeid med habiliteringstjenestene i Finnmark gjennomført grunnkurs i saksbehandling etter khol. kap. 9, der 44 personer fra 16 kommuner deltok. Vi har også gjennomført en fagsamling for faglig ansvarlige etter khol. kap. 9. Kommuner uten kap. 9 tiltak ble også invitert. 40 personer fra 7 kommuner deltok. I denne fagsamlingen videreførte vi fokus på insisterende praksis i gråsoner mellom tvang og frivillighet (påbegynt i 2014), videre satt vi fokus på dagaktivitet og arbeid for personer med utviklingshemming.

Resultatområde 77 Andre oppdrag

Se rapportering i punktene under.

77.1 Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Vi hadde en slik sak.

Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittelig saksbehandlingstid
FMFI	1	1
Sum	1	

77.2 Særfradrag

ingen saker

Særfradrag for utgifter til behandling utenfor den offentlige helsetjenesten. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid.

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittelig saksbehandlingstid
FMFI	0	0
Sum	0	

77.3 Førerkortsaker

Fylkesmannen har en viktig samfunnsoppgave i forhold til førerrett, trafiksikkerhet og ivaretagelsen av befolkningens rett til rettferdig og lik behandling.

I løpet av 2015 ferdigbehandlet vi 552 førerkortsaker. Dette er en økning på ca. 5,5% fra året før og er helt i tråd med det som skjer nasjonalt innenfor dette feltet.

Sakene som er behandlet fordeler seg på tilrådninger om inndragninger av førerrett (171), tilrådning om helsekravene oppfylt (36), innvilget dispensasjon fra helsekravene (238), avslag på søknad om dispensasjon (28) og delvis avslag (12). De resterende sakene er råd og veiledning til søkere, helsepersonell, trafikkstasjoner, institusjoner, politi m.m.

Saksbehandlingstiden har økt betraktelig i løpet av 2015, men vi har stort sett klart å holde oss innenfor kravet om at saksbehandlingstiden ikke skal overstige 3 måneder. Økningen skyldes flere saker til behandling, sykemelding og manglende tvillingkompetanse på feltet ved avdelingen.

Førerkort. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittelig saksbehandlingstid
FMFI	552	44
Sum	552	

77.4 Pasientjournaler

Inge saker

Pasientjournaler. Antall saker.

Embeter	Antall
FMFI	0
Sum	0

Resultatområde 83 Folkehelsearbeid

Se rapportering i punktene under.

83.1 Folkehelsearbeid generelt

Alkoholloven

I samarbeid med KoRus nord har vi hatt et lunsj til lunsj seminar om forvaltningen av alkoholloven for saksbehandlerne i kommunene. Tema var endringer i alkoholloven, arbeidet med alkoholpolitisk handlingsplan og Juventes rapport om salg av alkohol til mindreårige i butikk.

Seminar deltakerne er fornøyd. Vi ser at de får økt kompetanse, samtidig som at de blir kjent med andre saksbehandlere. Dette er viktig siden saksbehandlerne i små kommuner har flere andre oppgaver i tillegg til alkoholloven, og derfor ikke kan bli like spesialiserte som i større kommuner.

I tillegg mottar vi jevnlig henvendelser fra kommunene på epost eller telefon med spørsmål om alkoholloven.

Kommunenes systematiske folkehelsearbeid

Folkehelsehensyn er vurdert i relevante kommunale og regionale planer, gjennom embetets tverrsektorielle plangruppe. I tillegg er dette tema i folkehelsesamarbeidet med fylkeskommunen. Det arrangeres to årlige samlinger med kommunene der folkehelsearbeidet er tema. Arbeidet med plansaker og dialogen med fylkeskommunen og kommunene viser at de fleste kommunene har kommet kort i det systematiske folkehelsearbeidet, selv om det ikke gjelder alle. Hovedutfordringene vurderes å være manglende forankring av folkehelsearbeidet i kommuneledelsen, utfordringer med å prioritere ressurser til arbeidet, og manglende kompetanse.

83.2 Barn og unge: forebygging, oppfølging og behandling

Helsestasjon- og skolehelsetjenesten

Det ble holdt et møte med fylkesstyret for helsesøstre i Finnmark. Her ble barn- og unge, med fokus på tidlig intervensjon, tatt opp som eget tema. Et annet tema var kapasitet og kvalitet til helsestasjonene. Her kom det fram at helsesøstrene i for liten grad har anledning til å bidra i kommunens folkehelsearbeid, og at fokuset primært er individrettet.

Vi hadde også to representanter med på helsesøstrenes årlige fagdager i Kirkenes i februar.

I løpet av året har vi hatt god dialog med helsesøstrene på fagkanal. Det har vært enkelte mindre endringer i helsestasjon- og skolehelsetjenesten som har vært fulgt opp. Et eksempel kan være at stillinger blir stående midlertidig vakant.

Kompetansehevende tiltak om helsemessige forhold ved skolemiljø

Det ble gjennomført fagsesjon om psykososialt miljø i barnehage og skole under årets barn- og ungekonferanse (Sjumilssteget), med tema økt livskvalitet for barn og unge. Målgruppen var ansatte i institusjoner som har ansvar for og arbeider med barn og unge og deres psykososiale miljø.

Resultatområde 84 Kommunale helse- og omsorgstjenester

Se rapportering i punktene under.

84.1 Allmenhelsetjenesten

Ingen kommuner er innvilget midlertidig dispensasjon fra fastlegeordningen. Enkelte kommuner har marginal listekapasitet, hvor valgfriheten for pasientene kan være begrenset. Andre kommuner har store innslag av vikarer/vikarstafetter for å betjene fastlegelister hvor man ikke får rekruttert fastlege.

2-3 av kommunene har hatt lengre vakanser på medisinsk faglig rådgiver i kommunene (kommuneoverlege). De samfunnsmedisinske oppgavene har i disse kommunene vært skadelidende, men er tildels blitt dekket opp av vikarer i nabokommune, egen kommune og innleide vikarer. Noen av oppgavene har også vært ivaretatt av

administrativt personell. Fylkesmannen har veiledet kommunene om krav i lovverket om å ivareta samfunnsmedisinske oppgaver.

Det har ikke vært gitt dispensasjoner fra fastlegeforskriften, men i et tilfelle (i ferietiden) sto en kommune uplanlagt uten kurativ lege i legevaktdistriktet. Fylkesmannen gav råd i akutt situasjonen for å bidra til best mulig løsning.

84.2 Helsetjenesten til innsatte i fengsel

Gjennomført samarbeidsmøte med kriminalomsorgen, vertskommunens helsetjeneste i fengselet (fengselshelsetjenesten), kommunens administrative ledelse og spesialisthelsetjenesten. Orientering om status og sårbarhet fra tjenestene. Informert om veileder IS-1971 og om kompetansekrav. Vurdert spesialisthelsetjenesten i fengselet som spesielt sårbar og påpekt dette.

84.3 Helse- og omsorgstjenester i et flerkulturelt samfunn

Samarbeid med helsesøsternetverket

Innvandrerhelse var tema i møte med fylkesstyret for helsesøstre i Finnmark. Det ble tatt opp at innvandrerfamilier og enslige mindreårige er en viktig målgruppe i et barn- og ungeperspektiv jf. Sjumilssteget og barnekonvensjonen. Helsesøstrene ga tilbakemelding at utfordringen er ressurser, og at arbeidet med innvandrere er veldig tids- og kompetansekrevene. Det er behov for økt innsats mot disse utsatte gruppene, for å oppnå likeverdige tjenester.

Kompetansehevende tiltak for å sikre likeverdige tjenester:

- ABC: I samarbeid med utviklingsentrene, opprettet tilbud om kulturbetinget kompetanse som del av fagseminar.

- I samarbeid med Fylkesmannen i Troms har Fylkesmannen i Finnmark bidratt i utarbeidelsen av temaheftet; helse og omsorgstjenester til samiske eldre. Heftet er presentert på fylkesmannens erfaringskonferanse i samarbeid med senter for omsorgsforskning og utviklingsentrene. Heftet er delt ut til alle kommunene i fylket.

- Fylkesmannen sitter i prosjektgruppen for utarbeidelse av informasjonsfilm om demens på samisk.

- I samarbeid med utviklingsenter for sykehjemstjenester til den samiske befolkning og ressurspersoner fra kommuner i samisk språkforvaltningsområder, drifter Fylkesmannen en ressursgruppe for samisk pasient. Gruppen gir råd til andre kommuner, har hatt innlegg på ulike konferanser og utarbeider/ tester ut ulike kartleggingsredskap for samiske pasienter. Gruppen gis kompetansehevende tiltak bl a innen samisk kulturforståelse mm. Gruppen har i samarbeid med utviklingsenter for sykehjemstjenester til den samiske befolkning, søkt og fått midler fra sametinget til en prosjektstilling som skal hjelpe kommunene i arbeidet med å implementere kunnskap om tilrettelagte tjenestetilbud til samiske pasienter.

- Fylkesmannen sitter i prosjektgruppe for samisk sykepleierutdanning lokalisert i Finnmark.

- Fylkesmannen har bistått utviklingsenter for sykehjemstjenester til den samiske befolkning i arbeidet med å informere om tilbudet kreftkoordinator til kreftrammede i samisk forvaltningsområde.

84.4 Forebyggende helsetjenester

Frisklivssentraler

Fylkesmannen har bidratt til etablering og opplæring i kommunene gjennom tilskudsforvaltning og veiledning. Fylkesmannen har driftet et kontaktnettverk for prosjektledere og kontaktpersoner i kommunene. Kommunene har fått tilbud om utviklingsmøter, men ingen slike ble avholdt i 2015 (det var tre møter i 2014). I 2015 var det 10 kommuner som har etablert eller er i planleggingsfasen for å etablere frisklivssentral. Det ble etablert samarbeid med utviklingsentralen for Nord-Norge i Alstahaug kommune, og i tillegg opprettet et samarbeid med Fylkesmannen i Nordland og Troms. Nordland Fylkeskommune for å arrangere regionalt basiskurs for frisklivsansatte i 2016.

84.5 Tannhelse

Representant fra tannhelsetjenestens odontofobiteam er medlem av demensnettverket og ressursgruppe for pasient- og brukerrettighetslovens kap 4A.

Fylkesmannen har stimulert til at det er utarbeidet samarbeidsprosedyrer for helse- og omsorgstjenestene i kommunene og odontofobitemaet i den fylkeskommunale tannhelsetjenesten i Finnmark. Formålet med prosedyren er å sikre tilrettelagte tannundersøkelser og tannbehandling for personer med utviklingshemming. Denne prosedyren er sendt alle kommunene og tannklinikkene i fylket. Videre er den presentert på tannhelsetjenestens årlige konferanse og på nettverkssamling for faglige ansvarlige for tjenestetilbud til personer med utviklingshemming.

84.6 Habilitering og rehabilitering, individuell plan og koordinator

Fylkesmannen har opprettet hendelsesbasert tilsynssak med koordinerende enhet i Finnmarkssykehuset. Fylkesmannen påpekte pliktbrudd knyttet til å ha en fungerende koordinerende enhet.

84.7 Omsorg 2020

Fylkesmannen har i samarbeid med nasjonalt kompetansesenter for aldring og helse gjennomført et 3 dagers kurs med tema, aldring og utviklingshemming. Kommuner med påpekte avvik knyttet til kvaliteten på tjenestetilbudene ble særlig invitert.

Fylkesmannen har bistått Husbanken og kommunene med råd og veiledning knyttet til etablering av nye bygg i kommunene Kvalsund, Vadsø, Alta og Hammerfest. Alta og Hammerfest har planlagt flere bygg knyttet til ulike formål og ulike brukergrupper.

Fylkesmannen deltar i regionalt samarbeid med Fylkesmennene i Nordland og Troms om helse- og omsorgstjenestelovens kap. 9.

Fylkesmannen deltar også i fagnettverk; Rettssikkerhet for utviklingshemmede ved lovbrudd.

Fylkesmannen har hatt innlegg på ledernettverk om St.Meld.29. Kommunene har fått oversikt over egen rapportering om hvilke tilbud kommunen gir til demente og deres pårørende og hvilke krav som stilles. Kommunene vil i 2016 få tilbud om individuell oppfølging av resultatene av den landsomfattende kartleggingen.

Fylkesmannen har gitt informasjon til helse- og omsorgslederne om det nye innovasjons og kompetansetilskuddet. Denne informasjonen er også gitt til kontaktpersonene i kommunene for de ulike tilskuddsordningene som nå er lagt inn under dette tilskuddet.

Fylkesmannen samarbeider tett med de 3 utviklingssentrene i fylket gjennom hele året og har årlig 2 samarbeidesmøter der aktiviteter planlegges og evalueres.

Alle kommunene får tilsendt informasjon om tilskuddsordningen «Tilskudd til kompetansehevede tiltak for lindrende behandling og omsorg ved livets slutt». Fylkesmannen i Finnmark vurderer innkomne søknader og gir uttalelse med bakgrunn i søknad og ellers kjennskap til den enkelte kommune. Dette oversendes Fylkesmannen i Troms for endelig behandling. De kommunene som får tilskudd følges opp av Fylkesmannen i Finnmark, gjerne i et samarbeid med utviklingssentrene. Der det er naturlig, blir kommunene som har fått tilskudd, bedt om å holde innlegg på møter og konferanser.

Fylkesmannen har bidratt til at Finnmark ved Alta kommune har fått tilbud om å delta i Nasjonalforeningens prosjekt i forhold til oppfølging etter diagnose (demens). I samarbeid med utviklingssenter for sykehjemstjenester vil dette arbeidet bli spredd til andre kommuner i løpet av, ller etter prosjektperioden.

Fylkesmannen har sittet i styringsgruppen for "Inn på tunet", og har formidlet informasjon om alternative dagaktivitetstilbud i kommunene. Videre har helse- og sosialavdelingen hatt et samarbeid med landbruksavdelingen i forhold til dagaktiviteter i reindriftsnæringen.

Med bakgrunn i satsingen på innovasjons- og velferdsteknologi har Fylkesmannen informert om det nasjonale velferdsteknologiprojektet og aktiviteter og anbefalinger som har kommet frem der. Videre har vi gitt tilskudd til 4 velferdsteknologiprojekter i Finnmark (12-14 kommuner deltar). Videre har Fylkesmannen opprettet et nettverk for disse 4 prosjektene. Nettverket samles 2 ganger pr år. her informerer prosjektlederne om framdrift, utfordringer og erfaringer, og fylkesmannen informerer om satsningene og resultater på nasjonalt nivå

Fylkesmannen informerer andre kommuner som ikke er deltakende i nettverket om hvilke prosjekter som pågår i Finnmark. I nettverket deltar også KS.

84.8 Psykisk helse og rus

Samarbeid med nasjonale og regionale kompetansemiljøer: Det årlige samarbeidsmøte ble avholdt 18. februar i Tromsø, der RKBU, Napha, RVTS og Helse Nord deltok sammen med de tre nordligste embetene. Tema på møtet var samordning av kryssende oppdrag inn mot kommunene.

Kompetansesamarbeidet med Korus Nord, Helse Nord og de tre embetene er videreført også dette året. Gjennomgang av planlagte kompetansetiltak er hensikten.

Vi har deltatt på alle tre kommunedagene i regi av DPS'ene/Klinikk psykisk helsevern og rus.

Gjennomført årlig samarbeidsmøte med Finnmarkssykehuset HF, Klinikk psykisk helsevern og rus.

I desember gjennomførte Fylkesmannen i Finnmark en nettverkssamling for kommunenes psykososiale kriseteam i fylket.

Årets rus/psykisk helseforum Finnmark ble avviklet med ca 150 deltakere med de fleste kommunene, spesialisthelsetjenesten med flere representert. Konferansen var planlagt av vårt arbeidsutvalg. Arbeidsutvalget består av relevante medarbeidere innen psykisk helse- og rusfeltet fra blant annet kommune, spesialisthelsetjeneste, kompetansesenter, brukerorganisasjoner og politiet med flere. Det var satt av god tid til bruker- og pårørendestemmen gjennom flere innlegg. Første dag var det faginnlegg om "Ny veileder om tvangstiltak overfor personer med rusmiddelproblemer, og om legemiddelassistert rehabilitering/Lar-behandling i Finnmark. Husbanken hadde også innlegg. Andre dagen var fokus på "Hva bidrar i prosessen med å bli bedre fra alvorlige psykiske problemer", og et spennende innlegg ved Hågen Haugrønningen " Fra versting til veileder".

Resultatområde 85 Spesialisthelsetjenesten

Se rapportering i punktene under.

85.1 Abort- og steriliseringsnemndene

Steriliseringsnemndens virkeperiode gikk ut i september. To av medlemmene ønsket ikke å fortsette. Ved årets utgang manglet vi to varamedlemmer til nemnden.

Abortnemndene i Kirkenes og Hammerfest er rapportert inn til helsediretoratet i løpet av 2015.

85.2 Lov om transplantasjon

Ingen saker

Antall saker

Embeter	Antall
FMFI	0
Sum	0

85.3 Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep

Ingen saker.

Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMFI	0	0
Sum	0	

85.4 Behandling av klager etter psykisk helsevern

Ingen saker i 2015.

85.5 Øvrige oppgaver knyttet til det psykiske helsevern

Ingen saker i 2015.

85.6 Kontrollkommisjonsoppgaver

Ingen vesentlige økninger i 2015.

85.7 Hjemsendelse, hjemhenting og gjennomføring av tvungen psykisk helsevern for pasienter som ikke har bosted i riket

Ingen saker.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 0525	Fagdep.
82 Tilsyn og klagesaksbeh. etter helsetj. loven	kr 4 192 474,39	kr 461 271,37
83 Folkehelsearbeid	kr 520 688,04	kr 0,00
83.1 Folkehelsearbeid generelt	kr 0,00	kr 0,00
83.2 Tilsyn etter folkehelseloven	kr 0,00	kr 0,00
84 Kommunale helse- og omsorgstjenester	kr 2 833 809,52	kr 235 458,80
85 Spesialhelsetjenesten	kr 554 819,97	kr 417 591,06
76 og 77 Kvalitet og samhandling og Andre oppdrag	kr 245 145,65	kr 456 152,57
Andre oppgaver under HOD	kr 0,00	kr 0,00
Sum:	kr 8 346 937,00	kr 1 570 473,00

Justis- og beredskapsdepartementet

Resultatområde 51 Siviladministrasjon og borgerrettigheter

51.2 Vergemålsloven og utlendingsloven kap. 11 A

1. Vergemålsforvaltningen hos Fylkesmannen i Finnmark

Vergemålsseksjonen har i 2015 hatt en gjennomsnittlig bemanning på 6 stykker, inkludert midlertidige ansettelser.

Den uventede økte tilstrømmingen av enslige mindreårige asylsøkere (EMA) over Storskog, grensen fra Russland, har medført at arbeidspresset ved vergemålsseksjonen har økt betraktelig.

Vi har tatt produksjonsmessige grep for å ivareta dette akutte behovet som oppstod når mange barn under 18 år stod på Storskog uten foreldre. Vi har prioritert annerledes enn det som var planlagt for å ivareta EMA tilstrømmingen og denne ekstraordinære situasjonen har påvirket produksjonen og satsingene. Vi har hatt midlertidige ansettelser og brukt overtid for å kompensere for ekstraintfordringene.

Vergemålsseksjonen hos Fylkesmannen i Finnmark har i 2015 hatt store bemanningsutskiftninger. 3 av seksjonens 6 medarbeidere er skiftet ut i løpet av 3 måneder.

Vergemålsseksjonen har i 2015 videreutviklet systemer, organisering og produksjonsstyring som kan bidra til å legge til rette for økt rettslikhet og rettssikkerhet for vergetrengende. Vi opplever at vi har en velfungerende forvaltning i første instans. Vi jobber med å ivareta interessene til barn og voksne med behov for verge eller representant på en respektfull og god måte. Vårt arbeid med å ivareta interessene til enslige mindreårige asylsøkere har høy prioritet og vi følger opp representantene med opplæring og jevnlig veiledning.

I det daglige arbeidet har vi høy fokus på den enkeltes integritet, verdighet og selvbestemmelse. Vi vurderer at vi har akseptabel grad av måloppnåelse, til tross for ressursutfordringer knyttet til den store tilstrømmingen av enslige mindreårige asylsøkere over Storskog denne høsten, og den vedvarende ARVE problematikken som generer ekstra arbeid.

2. Vurdering av mål: økt rettslikhet og rettssikkerhet for vergetrengende:

Styringsparameter 1 - Saksbehandlingstid

Riktig vedtak til rett tid er vesentlig for å sikre økt rettslikhet og rettssikkerhet. I Finnmark har vi følgende saksbehandlingstider å vise til:

Rapporteringskrav	Saksbehandlingstid	Alle embeter
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid - opprettelse av vergemål	30 dager	50 dager
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid - opprett vergemål EMA	5 dager	11 dager
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid - mindreårige uten formue	8 dager	7 dager
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid – søknad om Fylkesmannens samtykke	21 dager	20 dager
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid - søknad om godtgjøring/utgiftsdekning	27 dager	27 dager

Det er viktig å understreke at det er stor forskjell i registreringsrutiner og –kvaliteten hos embetene. I Finnmark fordeler vi alle sakstypene daglig til saksbehandlere, og saksbehandlingstiden begynner da umiddelbart å løpe.

Vi har ikke verger i alle kommuner, men vi har verger som tar oppdrag i alle kommuner. I totalt har vi ca. 620 verger og ca. 65 faste verger.

Vi har i 2015 samarbeidet om rutiner og prosedyrer med politiet og vi ser at dette arbeidet har medført bedre kvalitet i innkomne saker og derfor bedre rettsikkerhet.

I Finnmark er det etablert 2 asylmottak for enslige mindreårige med til sammen 70 EMA plasser. I tillegg har vi tilfeller hvor det ankommer enslige mindreårige asylsøkere til ordinære mottak eller hvor asylsøkerbarnet blir uten fungerende verge.

Vi har beredskapsrepresentanter som har fått opplæring og som ivaretar barnet under transittfasen. Vi har ca. 50 vergemål for enslige mindreårige flyktninger (EMF) og ca. 70 enslige mindreårige asylsøkere (EMA), og vi har ca. 38 verger/representanter som jobber med disse. De fleste av våre verger/representanter som jobber med EMF/EMA har flere vergemål.

Vergemålsseksjonen har en forsvarlig beredskapsordning for hasteoppnevninger av verger og representanter.

I saker som gjelder oppnevning av midlertidig verge for spesielt sårbare personer som skal avhøres av dommer eller av politiet har vi oppnevnt verge i tide, og umiddelbart i akutte tilfeller.

Styringsparameter 2 - Trygg kapitalforvaltning.

Trygghet i kapitalforvaltningen har vært et høyt prioritert område. Vi har gjort risikoanalyser som har avdekket behov for interne rutiner utover det som følger av saksbehandlingssystemet og SRF sine rutiner. Disse behovene samsvarer med Ernst & Young sine anbefalinger, og vi har utarbeidet systemer som kvalitetssikrer tilsyn av verger og regnskap.

Vi har også i 2015 foretatt en opprydding i regnskapsfritaksregistreringen i ARVE slik at rapportene fra ARVE skulle være ajourførte. Vi har imidlertid i år igjen registrert at den oppryddingsjobben vi har gjort ikke alltid er registrert slik vi endret det. I ettertid har vi oppdaget at ARVE har endret registreringen tilbake til fritak igjen. Dette betyr at det kan være mulighet for at verger med regnskapsplikt står registrert som om at de er fritatt, og derfor blir de ikke tatt med i uttrekket til lista som vi sender brev til og purrer opp hvis de ikke leverer regnskap.

Vi har kontrollert 94 regnskap. Av disse har vi opprettet oppfølgingsaktiviteter på 27 verger. Vi har anmeldt 3 verger til politiet etter at regnskap ikke ble levert, og det etter fratakelse av oppdraget ble avdekket uforklarlige transaksjoner. Vi har fratatt vergeoppdraget for til 7 verger, grunnet mangelfullt vergeregnskap. Alle verger med regnskapsplikt er fulgt opp når det gjelder mangler og avvik ved regnskapsavleggelsen for 2014.

I første halvår 2015 har vi frigitt midler under 2G der det ble vurdert som riktig. For andre halvår er disse sakene nedprioritert.

Vi gjennomgår økonomiske statuser og regnskap for å avdekke saker med midler over 2G som kan være aktuelle at Fylkesmannen forvalter. For første halvår i 2015 er dette fulgt jevnlig opp, men nedprioritert etter at tilstrømmingen av asylsøkere økte kraftig på høsten. Det er laget oppfølgingsaktiviteter på alle saker med midler over 2G som vil bli fulgt opp i 2016.

Vi har delt opp formuer med over 2 millioner kroner på samme konto, og fordelt dette på kontoer med maksimalt kr. 1.700 000. Dette arbeidet har ikke vært prioritert andre halvår 2015.

Pr. 31. desember 2014 forvalter vi ca. kr. 286 500 000 og vi har i gjennomsnitt ca. kr. 400 000 Pr konto.

3. Tilstand og særlige risikomomenter:

Restanseutviklingen i 2015 har vært varierende fra måned til måned. Vi mener at variasjonene er preget av blant annet EMA tilstrømming, bemanning, ferier, interne prioriteringer, fravær m.m. En analyse av restansene må gjøres med en forståelse av at innregistreringsrutiner er avgjørende for saksbehandlingstiden. Vi innregistrerer alle saker så fort som mulig, for å kunne sende ut forhåndsvarsel og foreløpig svar. Dette medfører at saksbehandlingstiden begynner å løpe med det samme.

Vi har jobber kontinuerlig med saksflyt, tidstyver og produksjonsstyring, og vi har kommet til at det er mest hensiktsmessig å organisere oss i 2 team; mottak og saksbehandling. Mottaket ivaretar all forberedende

saksbehandling som for eksempel foreløpig svar, sikre at all dokumentasjon foreligger, samtale med person som har behov for verge, at saken eller er klar til vurdering og behandling, vurdering av hvem som er egnet som verge og oppfølging av vilkår samt oppfølging etter vedtak for eksempel purring på økonomisk status, vergeerklæring etc. Saksbehandlerne vurderer og innstiller til vedtak i alle saker.

Restansenedbygging og kontroll over produksjonen har vært et høyt prioritert område. Vi har hatt akseptabel saksbehandlingstid på de fleste saker. Selv om statistikken i ARVE noen måneder tilsier lang gjennomsnittlig saksbehandlingstid på noen saksområder er skyldes dette registreringsrutiner og enkeltsaker som venter lenge. En enkeltsak med lang saksbehandlingstid kan gi store utslag på gjennomsnittlig saksbehandlingstid på grunn av relativt liten saksmengde.

Vergemålsseksjonen har jobbet med rutiner og saksflyt sett i sammenheng med forvaltningsprinsipper og saksbehandlingstid. Vi har i 2015 ferdigstilt en del av arbeidet med å lage eget malverk og lokale prosedyrer som har bidratt til å kvalitetssikre oppgaveløsningen og ivareta rettssikkerheten. Vi har sendt deler av vårt kvalitetssikringssystem til andre embeter på forespørsel.

Vi ivaretar selvbestemmelsesretten blant annet ved å ha samtaler med alle vergetrengende som forstår hva saken gjelder og som vi oppnår kontakt med, tilstreber at mindreårige over 12 år med formuer skal uttale seg (og helst medunderskrive på søknaden) og raskt avslutter saker hvor samtykket til vergemål trekkes. I vergeopplæringssammenhenger fremhever vi alltid en av vergemålslovens førende prinsipper; den vergetrengendes selvbestemmelsesrett.

Vi er et lite kontor og vi jobber i stor grad etter generalistmodellen. Alle kan litt om alt, men utfra kompetanse og ferdigheter har vi fordelt spesialistoppgaver til hver enkelt. Dette medfører at vi begrenser sårbarheten, men forsøker å finne den mest mulig effektive driften.

Tilfredsstillende tilgjengelighet

Hensiktsmessig organisering, produksjonsstyring og effektivitet er elementer som vergemålsseksjonen har vært opptatt av. Dette er faktorer som har medvirket til at vi har utviklet et system som også ivaretar tilgjengeligheten. Vi har utarbeidet flytskjema, tilgjengelighetspolicy og planer som har vært rettesnor både når det gjelder å besvare telefoner, delta på informasjonsmøter, besvare andre henvendelser og ta imot besøk. Vi har i perioder innført skjermingstiltak og har hatt spesialopplæring på sentralbordpersonalet som tar unna de enkleste veiledningene.

Kommunedialogen har vært nedprioritert grunnet kapasitetsutfordringer, likevel har vi veiledet og gitt tilbud om informasjonsmøter til noen kommuner.

Vi har for 2015 hatt en ambisjon om å være tilgjengelig for vårt publikum. Vi oppfatter at vi har hatt en tilfredsstillende tilgjengelighet spesielt for verger og vergetrengende.

Tilfredsstillende håndtering av godtgjøring og utgiftsdekning

Vi har fulgt interne rutiner som ivaretar trygghet og kvalitet i utbetalingene. I de tilfeller der avklaringer må gjøres og saksbehandlingen derfor tar lengre tid, har vi som oftest dialog med vergen om dette.

Vi har utbetalt ca. kr 2 000 000 i godtgjøring og utgiftsdekning til verger og representanter hvor vergetrengende ikke har midler til å dekke dette selv.

Vi opplever jevnt over at saksbehandling og utbetaling skjer på en tilfredsstillende måte, og tidsnok.

Vi har flere småsteder i Finnmark hvor det er store utfordringer med å rekruttere gode nok verger. Dette medfører økte kostnadene med å ha profesjonelle verger som får lang reisevei.

Vergemålsseksjonen har utført en tilfredsstillende håndtering av godtgjøring og utgiftsdekning til verger og representanter.

Sikring av at vergemålsapplikasjonen ARVE inneholder riktig informasjon

ARVE har påført oss store utfordringer også i 2015. Disse er kjente problemstillinger og derfor velges det å ikke

gå inn på dette i utstrakt grad.

Feil som «ikke er kjente feil» meldes til hjelpesenteret.

Opprydding og ajourføring av ARVE gjøres etter sentrale og lokale rutiner. I alle sentralt initierte «ryddinger» har vi deltatt og gjort det som forventes av embetene.

Vi er oppmerksom på at saker kan bli borte, bli stående åpne og bli «fast» i ARVE og forsøker så godt vi kan å kartlegge og følge opp dette. Risikovurderinger knyttet til oversikt over innboks, saker til fordeling og innregistrering har lagt grunnlaget for vår organisering. Vi opplever at vår organisering bidrar til at vi har oversikt og kontroll over saksporteføljen.

Vi kan ikke alene sørge for at ARVE inneholder riktig og relevant informasjon, da mye av dette styres sentralt og av ARVES funksjonalitet.

Videreutvikling av den lokale vergemålsmyndigheten

Vi oppfatter at kompetanseheving av medarbeidere på seksjonen er et sentralt element når det gjelder videreutvikling av den lokale vergemålsmyndigheten.

Vi har faste ukentlige fagmøter og flere fagdager i løpet av året. Vi har fagpersoner i nettverket som vi benytter ved behov for veiledning og som drøftingspartnere. Fylkesmannen i Finnmark har deltatt på sentralt initierte opplæringer. I tillegg har vi deltatt på en regional fagsamling.

Hospitering er for oss et viktig element som bidrar til kompetanseheving, og det har derfor blitt noe benyttet i 2015. Tidspress, oppgaveløsning og restansenedbygging har imidlertid satt begrensninger for den planlagte hospiteringsaktiviteten.

Opplæring av verger har vært vår lokale satsing i 2015. Vi erfarer at gode verger gir bedre rettsikkerhet og bedre ivaretagelse av personer med verge (PMW), i tillegg frigjør dette kapasitet hos oss fordi kompetente verger ikke har behov for mye veiledning og oppfølging. Vi har gjennomført opplæringer i noen kommuner. Opplæringen har vært knyttet til behov for nyrekruttering av verger og representanter i distriktet. Vi har avholdt 2 fastvergekurs, og flere av våre representanter/ verger har deltatt på kurs for mindreårige asylsøkere/flyktninger.

Deler av opplæringen fastsatt i aktivitetsplan har utgått grunnet en ressurskrevende situasjon utover høsten 2015, som i hovedsak har skyldtes økt tilstrømming av EMA.

Individuelle tilpasninger av vergemål:

I saker som har vært oppe til ny behandling, eller hvor endring av funnet sted, har vi gjort gjennomgang av mandat og individtilpasning. Dette er en oppgave vi ikke har hatt kapasitet til å gjennomføre for alle vergemål som vi har overtatt fra overformynderiene.

Gjennomgang av tidligere umyndiggjøringer:

I Finnmark kjenner vi til at vi 1 sak hvor PMV er umyndiggjort. Denne saken er evaluering så vidt påbegynt i 2015, men nedpriortert og utsatt til første halvår 2016.

Særlige Finnmarksutfordringer:

Geografien setter begrensninger for tilgjengelighet og mulighet for å gjennomføre samtaler med PMV. Embetet er lokalisert i Vadsø, og det er langt til andre siden av fylket. Når været i tillegg kan være utfordrende i store deler av året, sier det seg selv at reiser helst må planlegges lagt i høst og vårperiodene. Vi kan uansett ikke unngå å reise i værharde vintermånedene og værharde strøk, dette blir ofte tidkrevende og utløser mye reisetid som igjen må avspaseres på et senere tidspunkt.

Vergerekruttering er en utfordring for oss. I noen områder har vi problemer med å få rekruttert nok verger,

spesielt faste verger. Vi har PMVer i utkantstrøk, og vi erfarer at det i de fleste slike saker er utfordrende å rekruttere verger som er villige til å bruke lang reisetid til og fra PMV.

I Finnmark er mangfoldet stort, og vi er tilstreber å ivareta vår samiske befolkning på riktig vis. Kultur og språk kan ofte være et hinder for kommunikasjon og forståelse. I tillegg er den samiske befolkningens tradisjoner ofte på kollisjonskurs med byråkratiets regner og normer. I vergemålssammenheng kommer dette frem ved at folket noen ganger viser liten forståelse for at det offentlige skal inn å veilede, kontrollere og ha tilsyn med de som hjelper den hjelpetrequende. De samiske miljøene er ofte gjennomsluktige, og i kulturen finnes en rådende oppfatning av at man skal ikke blande seg for mye i andres liv og levesett. Vi kan anta at dette også gir seg utslag i den dårlige vergerekrutteringen i det samiske miljøet.

Når den samiske tradisjonen har vært at familiene selv tar vare på sine gamle og syke, sier det seg selv at det kan bli utfordringer ved å ha oppnevnte verger. Vi kan kanskje tenke at fremtidsfullmakt kan være et godt alternativ, men det her finnes også formaliteter og former som ikke helt passer inn for det samiske.

Når det gjelder språklovens føringer er det ikke alltid vi klarer å håndtere dette riktig, men det tilstrebes å finne samiske verger og sikre at kultur og språk blir ivaretatt.

I reindriftsnæringen er det spesielt store utfordringer. Reindrift er en næringsvirksomhet som krever at eieren følger opp flokken, bidrar til siidaen og fellesskapet, holder reintallet nede gjennom slakting, søker årlige tilskudd og erstatninger m.m. Dette er områder som en verge alene neppe kan makte, så lenge ikke vergen er reineier eller er en del av reindriftsmiljøet. Vi har registret svært få verger som er reineiere. I reindriftstradisjon er det vanlig å overføre merke/deler av flokken til sine arvinger når man selv ikke er i stand til å forvalte flokken. Hvis dette ikke gjøres før man mister sin samtykkekompetanse og kommer under vergemål kan det medføre at vergeoppdraget blir komplisert. I 2015 har vi startet arbeidet med å få på plass rutiner for samarbeid med Reindriftsforvaltningen når det gjelder registrering av vergemål for reindriftsutøvere, og for å bedre ivareta PMV med reinsdyr sine interesser. Det viser seg imidlertid være store utfordringer ved definering av vergerollen i reindriftsnæringen, da de individuelle behov og forhold er forskjellig.

Få saker, lite mengdetrening og begrenset erfaring med spesielle saker gjør at tiltak som for eksempel hospitering, opplæringsaktiviteter sammen med andre embeter og annet samarbeid med større embeter er viktig for kvalitetssikring generelt og for heving av vår kompetanse.

4. **Fratagelse av rettslig handleevne:**

Embetet har ikke bragt saker inn for tingretten som gjelder fratagelse av rettslig handleevne.

5. **Avslutning:**

Våre Finnmarksutfordringer vil nok følge oss fremover, vi må derfor kontinuerlig jobbe med å finne løsninger og smarte måter å imøtegå dette på.

Vi har forventninger om at SRF i løpet av 2016 i større grad vil kunne være vårt kompetansesenter og veiledende organ. Som igjen vil bidra til likebehandling og økt rettsikkerhet i vergemålsnorge. Klagesaksbehandlingen er for tiden lang, og håper at saksbehandlingstiden reduseres.

ARVE problematikken vil trolig reduseres når VERA overtar, men vi forventer uansett ikke at VERA blir et komplett saksbehandlersystem. Vi vil fortsette å utføre risikoanalyser og være på vakt spesielt ved overgangen.

2015 har vært et år hvor spesielt arbeidet med tilstrømming av EMA over Storskog har tatt mye av ressursene. Vi har samtidig gjort mange erfaringer og økt vår kompetanse på dette området. Dette har igjen medført at deler av vår ordinære portefølje har måttet vike, saksbehandlingstiden har blitt noe lengre, kvaliteten har i noen tilfeller redusert til godt nok og selvfølgelig har risikoen for feil økt i en slik situasjon. Vi har likevel ikke registrert store avvik eller alvorlige konsekvenser ved vår produksjon.

I Finnmark mener vi at vi har en velfungerende forvaltning i første instans, og at vi ivaretar interessene til barn og voksne med behov for verge på en respektfull og god måte. Vi utvikler kontinuerlig systemer og organisasjonen for å imøtegå verger/representanter og PMV sine krav og forventninger når det gjelder oppfølging og tilgjengelighet. Alt i alt oppfatter vi at vi har en akseptabel grad av måloppnåelse og at arbeidet som utføres gjort med respekt og etter lover og regler.

Oppgaver etter vergemålsloven

Embeter	Antall saker	Antall tilsyn
FMFI	1254	94
Sum	1254	94

51.3 Forliksrådene

Ingen tilsynssaker i 2015. Veiledet rundt sammensetningen av forliksrådene samt godkjent innsendte forsikringer tilknyttet medlemmene.

51.5 Tomtefesteloven

Ingen saker i 2015.

Resultatområde 52 Borgerrettigheter

52.1 Fri rettshjelp

Fylkesmannen i Finnmark behandlet 272 saker om fri rettshjelp i 2015. Rundt årsskiftet 2015/2016 var vi helt ajour på området. Resultatoppgjøret er god.

52.3 Navneloven

Fylkesmannen i Finnmark mottok ingen klagesaker på navneloven i 2015.

Resultatområde 53 Forebyggende samfunnsikkerhet

53.1 Oversikt over risiko og sårbarhet

A

Fylkesmannen i Finnmark reviderte høsten 2013 FylkesROS Finnmark revidert i 2013. Den er gjeldende for perioden 2014-2017.

B

Fylkesmannen har utarbeidet en tverrsektoriell oppfølgingsplan for 2014-2017 rettet mot felles prioriterte utfordringer for fylkesberedskapsrådet og regionalt beredskapsforum. Planen ble presentert for fylkesberedskapsrådet og regionalt beredskapsforum høsten 2013. I planen er det synliggjort hvem som har oppfølgingsansvar.

C

Det er ikke utarbeidet en egen oppfølgingsplan som skal oppdateres årlig. Vi legger imidlertid den tverrsektorielle oppfølgingsplanen for perioden 2014-2017 til grunn da det i planen fremgår hvilke områder som skal følges opp særskilt fra år til år.

Det ble våren 2015 sendt eget brev til medlemmene i Fylkesberedskapsrådet og regionalt beredskapsforum hvor vi minnet disse om viktigheten av å følge opp den tverrsektorielle oppfølgingsplanen. Der fremgår det også at oppfølging av planen vil bli tema på årlig møte i Fylkesberedskapsrådet og regionalt beredskapsforum.

D

FylkesROS og oppfølgingsplan benyttes til å legge føringer for prioriterte aktiviteter innen samfunnssikkerhet og beredskap, herunder øvelsesplanlegging i embetet. FylkesROS var også deltema i årlig møte i Fylkesberedskapsrådet og regionalt beredskapsforum høsten 2015

FylkesROS blir benyttet til å legge føringer for prioriterte aktiviteter innen samfunnssikkerhet og beredskap, herunder øvelsesplanlegging. Fylkesmannen er kjent med at FylkesROS også blir benyttet som kilde for øvelser og som kunnskapsdokument av eksterne aktører.

53.2 Samfunnssikkerhet i planlegging etter plan – og bygningsloven

Beredskapsstaben påser at samfunnssikkerhet er vurdert i alle saker som er til behandling hos Fylkesmannen etter PBL. Det gis veiledning til kommunene gjennom den ordinære saksbehandlingen, i saker som behandles i regionalt planforum og i direkte dialog med kommunene. Fylkesmannen sender fortløpende ut veiledningsmateriell og annen informasjon som anses å være til hjelp i kommunenes samfunnssikkerhetsarbeid.

Ved tilsyn ser vi på om, og i hvilken utstrekning helhetlig ROS er lagt til grunn i planer etter plan- og bygningsloven. Vi søker generelt å påpeke at sektorplanverk og overordnet planverk må være samordnet, men vi ser at det er forbedringspotensiale på dette området.

Ved behandling av samfunnsplaner eller andre styrende dokumenter hvor samfunnssikkerhet- og beredskap ikke er tatt med blir dette påpekt overfor kommunen.

Beredskapsstaben behandlet 135 etter PBL i 2015

Det har ikke var behov for å gi gi særskilt veiledning til noen kommuner opp mot planprosess, gjennomføring av ROS etter PBL § 4-3 eller oppfølging av ROS i plansaker utover de innspill som vi gir i oppstartmeldinger.

Ingen kommuner har heller etterspurt slik veiledning i 2015.

Det anføres at Fylkesmannen har gitt veiledning til:

Hammerfest kommune - generelt planarbeid

Alta - drikkevann

Nordkapp - arealplan.

Videre er det sendt ut brev til alle relevante kommuner knyttet til samfunnssikkerhet i arealplanlegging opp mot dambrudd.

Det er ikke fremmet noen innsigelser i 2015.

53.3 Tilsyn

Fylkesmannen har en fireårig tilsynsplan som angir hvilke kommuner det skal gjennomføres tilsyn med i perioden.

Det er i 2015 gjennomført tilsyn med Karasjok, Berlevåg, Hasvik og Måsøy kommune. Det var også planlagt tilsyn med Hammerfest kommune, men dette ble utsatt som følge av oppfølgingen av flyktningkrisen høsten 2015. Tilsynet avholdes i 2016.

Tema for tilsynene har vært rettet mot etterlevelse av kommunal beredskapsplikt. Det ble gitt avvik ved alle tilsynene.

Fylkesmannen har lagt DSBs tilsynsveileder til grunn ved gjennomføring av tilsynene.

Alle tilsyn er innmeldt i DSB's innmeldingsløsning, med unntak av Måsøy. Årsak er at tilsynet i Måsøy ble avholdt så sent at endelig tilsynsrapport ikke var klar ved årsskiftet. Denne vil bli lagt inn straks endelig tilsynsrapport er klar.

Fylkesmannen i Finnmark har etablert system som sikrer at vi fanger opp når frister for lukking av avvik utløper. Ca 14 dager før utløp av frist blir kommunen kontaktet pr. epost/telefon og minnet om forestående frist. Det er også dialog med kommunene for å avklare status der fristen er utløpt. Det er i 2015 utferdiget to varsel om pålegg. Vi erfarer at noen kommuner sliter med å få lukket avvik, til tross for at veiledning er gitt, henger i stor grad sammen med manglende ressurser i kommunen.

Alle kommuner blir informert om muligheten for å få veiledning fra Fylkesmannen innen kommunal beredskapsplikt. Dette skjer gjennom et årlig forventningsbrev til kommunene og andre fora hvor dette er naturlig. Videre blir tilbud om veiledning gitt til de kommuner som det gjennomføres tilsyn med. Oversikt over hvilke kommuner som er gitt veiledning i 2015 fremgår av pkt. 54.3

Fylkesmannen vurderer fortløpende behovet for oppfølgingstilsyn, men ikke funnet særskilt behov for dette i 2015.

Resultatområde 54 Beredskapsplanlegging

54.1 Fylkesmannens egen beredskapsplanlegging

Det er høy bevissthet i embetet på å kunne ivareta eget ansvar ved uønskede hendelser. Flyktningesituasjonen høsten 2015 viste at det er utfordrende å følge opp en slik hendelse over tid i og med at den også involverte mange fagavdelinger og at andre oppgaver som skulle løses måtte settes på vent. Men samlet sett vurderer vi det slik at embetet på en god måte evnet å håndtere denne situasjonen. Det foreligger et utkast til plan for å kunne drifte embetet 24/7 ved hendelser som strekker seg over tid.

Fylkesmannen har hatt en gjennomgang av EKOM-redundans i embetet med utgangspunkt NKOM sin veileder om robust EKOM. Vi anser å ha en generell god EKOM redundans, men har identifisert et par oppfølgingsområder.

A

De største utfordringene i egen kriseorganisasjon vurderes å være:

1. Hvordan opprettholde mest mulig normal drift ved langvarige hendelser
2. Samordnet informasjons og kommunikasjonshåndtering over tid hvor mange aktører er delaktig
3. Opprettholdelse av fagkompetanse i alle ledd i kriseorganisasjonen som følge av personellrotasjoner i embetet

Embetet arbeider fortløpende med å redusere mulige konsekvenser av disse.

B

Krisehåndteringsplan for Fylkesmannen i Finnmark ble oppdatert i august 2015. Oppdatering av planverket skjer på bakgrunn av erfaringer, hendelser, øvelser osv. Fagavdelingene innvolveres i dette arbeidet. Planen er også gjenstand for behandling av toppledergruppen i embetet. Utarbeidelse/revisjon av avdelingsvise tiltakskort har bidratt til generelt høyere bevissthet om eget beredskapsansvar i avdelingene. Fylkesmannens rolle innen samfunnssikkerhet og beredskap inngår som del av introduksjonsprogrammet for nytilsatte.

C

Fylkesmannen i Finnmark har installert nytt gradert samband (FIS BASIS H/NS) i oktober 2015. Embetet har kryptopersonell som ivaretar daglig oppfølging. Vi har også personell som har fått opplæring i XO- mail, men vi har behov for at flere får slik opplæring for å sikre kontinuitet ved ferie/fravær eller personellendringer. Dette vil bli gjort våren 2016. Nytt gradert samband er ikke implementert i beredskapsplanverket. Dette vil bli gjort ved revisjon i 2016. Fylkesmannen i Finnmark har også TCE 500. Dette er implementert i beredskapsplanverket.

D

Vi har personell med kompetanse i bruk av SBS, men vi er sårbare ved personellendringer. Det er nødvendig å styrke kompetansen innen SBS både individuelt og som organisasjon. SBS-planverk er ikke ferdig revidert. Planlagt ferdig våren 2016.

E

Vi anser at embetet pr. i dag har tilstrekkelig personellmessig robusthet i bruk av DSB-CIM. Vi har hatt personell på CIM administratorkurs, samt at det er gjennomført intern opplæring i embetet. Det er også gitt individuell veiledning der dette har vært etterspurt. Men det er en utfordring å opprettholde nivået som følge av turnover i embetet. Vi har en lav terskel for å ta i bruk DSB-CIM. Dette for å sikre at brukere skal kunne vedlikeholde sin kompetanse.

F

Fylkesmannen i Finnmark har pr. i dag tilstrekkelig kompetanse for å veilede kommunene i bruk av DSB-CIM. Tilbakemeldingene på dette er gode. Det er i 2015 gjennomført 3 kurs for kommunene, samt gitt særskilt veiledning til Alta og Nordkapp kommuner. Videre er det også gitt veiledning til enkeltpersoner via telefon. Vi hadde høsten 2015 dialog med Vest-Finnmark sivilforsvarsdistrikt om å samarbeide rundt veiledning og opplæring i bruk av DSB-CIM i kommunene. Dette vil bli fulgt opp i 2016.

G

Fylkesmannen gjennomførte embetsøvelse i oktober 2015. Tema for øvelsen var atomulykke. Valg av scenario er i tråd med hva som er oppfølgingstema i tversektoriell oppfølgingsplan til FylkesROS. Øvelsen ble gjennomført som en table-top/diskusjonsøvelse hvor Fylkesmannens kriseledelse og Fylkesmannens pressetjeneste deltok. Øvingsmål var roller og ansvar, etablering og føring av hendelseslogg og planverk.

Funn fra øvelsen:

Vi erfarte at kriseledelsen hadde god forståelse for rolle og ansvar. Leder var tydelig. Kriseledelsen evnet på en god måte å analysere hvordan en hendelse kunne utvikle seg og planla ut fra dette. DSB-CIM ble benyttet under øvelsen og bidro til et godt situasjonsbilde.

Kommunikasjonsrutiner mellom kriseledelse og støttetjenester må videreutvikles. Behov for å presisere rutiner for loggføring i beredskapsplanverket.

Erfaringer fra øvelsen er ikke funnet å være av en karakter som gir grunn for oppfølging i FylkesROS, men vil bli fulgt opp gjennom revisjon av overordnet beredskapsplanverk og tiltakskort for støttetjenestene.

Det er også gjennomført egne separate øvelser med Fylkesmannens publikumstjeneste og pressetjeneste. Evalueringsrapporter er også utarbeidet etter disse øvelsene. Funn fra øvelsene følges opp av de enkelte tjenester i samarbeid med beredskapsstaben.

Vi opplever fortsatt at det er rom forbedringer knyttet til samordning av planverk mot andre aktører og mellom andre aktører på regionalt nivå. Mye av årsaken til vi ikke er bedre på området synes å være at de øvrige aktørene ikke har et pålegg fra egne overordnede fagmyndigheter om gjøre dette. Samordning er tema på møter i Fylkesberedskapsrådet. Fylkesmannen har i 2015 hatt samordningsmøte med Kartverket og Fiskeridirektoratet region Troms og Finnmark.

Fylkesmannen har avtale med politimesterne som regulerer forholdet mellom disse ved beslutning om iverksettelse av samordning.

Som en del av å samordne siv/mil kontakt/samarbeid ble det vinteren 2015 sendt brev til HV 17 hvor vi tilbød oss å være behjelpelig med å etablere kontakt med sivile aktører som HV 17 har behov for å samhandle med. Det er ikke innkommet innspill til dette fra HV 17

Aktiviteten innen siv/mil samarbeid har vært litt lavere i 2015 enn i 2014. Dette skyldes primært at for- og etterarbeid etter Øvelse Joint Viking tok mye ressurser hos HV 17. Blant annet medførte dette at HV ikke var representert som observatører ved øvelser som Fylkesmannen hadde med kommunene i 2015. Det ble vinteren 2015 gjennomført en gradert table-top øvelse mellom Fylkesmannen, HV 17 og politidistriktene i Finnmark. Dette som en pre-øvelse til Øvelse Joint Viking. Denne var meget lærerik. Videre har Fylkesmannen deltatt på siv/mil kontaktmøte for Nord-Norge, samt på ulike arrangementer ved Garnisonen i Porsanger.

Styrket forsyningssikkerhet i Finnmark har vært et prioritert område over flere år. I 2015 har Fylkesmannen deltatt og bidratt i arbeidet til Statnett sitt arbeid med konseptvalg for videre nettutbygging mot Øst-Finnmark. Fylkesmannen vil også i 2016 prioritere arbeidet med styrket forsyningssikkerhet til fylket.

Fylkesmannen deltok på årlig møte med KDS/KBO-enhetene i fylket. Her var tema bla. reparasjonsberedskap, cybersikkerhet og Nødnett.

Fylkesmannen har bidratt i arbeidet med utrulling av Nødnett i Finnmark og bidratt til gjennomføring en større nødnettsamling hvor brukere av Nødnett i Finnmark var invitert. Dette ble vurdert som meget positivt blant deltagerne. Det ble avholdt offisiell åpning av landsdekkende nødnett i Kirkenes, desember 2015.

Fylkesmannen sendte i februar brev til ulike regionale aktører hvor vi ba om tilbakemelding på planlagte øvelser i 2015. Vi fikk ikke tilbakemelding på dette. Så langt Fylkesmannen har erfart er det avholdt få øvelser i 2015.

Fylkesmannen deltok i april 2015 på Øvelse Isbjørn i Hammerfest som observatør. Øvelsen var i regi av kollektiv redningsledelse i Vest-Finnmark og gjennomført som en spilløvelse. Deltagere var politiet, brann, Finnmarkssykehuset, Statoil, Barents Naturgass og Hammerfest kommune. Scenario var lekkasje av LNG på Melkøya.

Fylkesmannen har ikke mottatt endelig evalueringsrapport etter øvelsen og har derfor ikke kunnet følge opp evt. funn fra øvelsen.

Fylkesmannen skrev evalueringsrapport for Hammerfest kommune sin håndtering under øvelsen.

54.3 Kommunal beredskapsplikt og kommunenes samfunnssikkerhetsarbeid

Kommunene er mer bevisst på oppfølging av kommunal beredskapsplikt. Kvaliteten på ROSanalyser og planverk er også blitt generelt bedre, men det er fortsatt store forbedringspotensialer. Vi erfarer at noen kommuner kjøper ROS-analyser. Der dette skjer har Fylkesmannen understreket viktigheten av at kommunene selv må styre prosessen for å sikre at de får et produkt som både ivaretar lov og forskriftskrav og at kommunen har et eieforhold til analysens innhold.

Ingen av kommunene har avsatt egen stilling til oppfølging av samfunnssikkerhet og beredskap, men inngår, ofte uten spesifisert stillingsprosent, som del av andre arbeidsoppgaver.

A:

Fylkesmannen har i 2015 veiledet følgende kommuner:

Alta: Helhetlig ROS

Berlevåg: Helhetlig ROS og beredskapsarbeid generelt

Tana: Helhetlig ROS

Kautokeino: Øvelsesveiledning

Hasvik: Helhetlig ROS og overordnet beredskapsplan

Måsøy: Helhetlig ROS, overordnet beredskapsplan, evaluering og helhetlig og systematisk samfunnssikkerhetsarbeid

Nordkapp: Helhetlig ROS

Nesseby: Helhetlig ROS og øvelsesplanlegging

Vadsø: Helhetlig og systematisk samfunnssikkerhetsarbeid

Veiledning har skjedd både ved besøk til kommunene, via telefon og epost.

B:

Fylkesmannen har gjennomført øvelser i følgende kommuner:

Berlevåg, Båtsfjord, Gamvik, Hammerfest, og Nordkapp. Det var også planlagt øvelse i Kvalsund og Sør-Varanger kommuner. Disse ble avlyst grunnet flyktningekrisen høsten 2015. Tema for øvelsene var store ulykker. Dette er i tråd med fokusområde for 2015 i tværfaglig oppfølgingsplan til FylkesROS

Videre gjennomførte vi på særskilt anmodning øvelse for psykososiale kriseteam i Vadsø og Nordkapp kommuner.

C.

Det er kun Båtsfjord kommune som ikke har tatt i bruk DSB-CIM. De var invitert til en opplæring i DSB-CIM høsten 2015, men møtte ikke.

D.

Fylkesmannen gjennomførte i juni 2015 varslingsøvelse i DSB-CIM med alle kommuner samt statlig regionale etater. Alle kommuner responderte på øvelsen.

Det er også gjort henvendelse til kommunene for å avklare om og hvilke kommuner som har gjennomført interne varslingsøvelser i DSB-CIM. Kun et fåtall av kommunene har gjennomført slik øvelse.

Det er som del av Sjumilssteget foretatt en kartlegging av status på ROS-analyser og beredskapsplaner i skole og barnehager i kommunene. Vår kartlegging viser at det er for mange kommuner som ikke har dette helt eller delvis. Dette er fulgt opp med et brev til kommunene hvor de bes følge opp dette der det er nødvendig. Området vil bli fulgt opp videre mot kommunene i 2016.

Resultatområde 55 Regional og kommunal krisehåndtering

55.1 Håndtering av uønskede hendelser

Fylkesmannen har rutiner for etablering av egen kriseorganisasjon, fylkesberedskapsrådet og regionalt beredskapsforum. Det foreligger samarbeidsavtale mellom Fylkesmannen og politimesterne, som regulerer forholdet ved iverksettelse av samordning og varsling forøvrig..

DSB er kopimottaker på meldinger som Fylkesmannen sender ut ved uønskede hendelser. Videre blir dette rapportert i ukerapport til DSB eller i særskilt rapport der dette er nødvendig.

Fylkesmannen har i tråd med etablerte varslingsrutiner, videreformidlet varsler fra NVE og Meteorologisk institutt til relevante kommuner og berørt politidistrikt og i nødvendig utstrekning gitt kvittering til NVE.

Ankomst av flyktninger over Storskog vurderes som hendelse av regional betydning. Fylkesmannen i Finnmark har igangsatt intern evaluering og er i prosess med tanke på regional evaluering.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 0525	Fagdep.
51.2 Vergemålsloven	kr -23 394,33	kr 4 024 021,77
51.9 Annen siviladministrasjon (rest 51)	kr 828 854,80	kr 0,00
52.1 Fri rettshjelp	kr 859 231,55	kr 20 849,00
53 Forebyggende samfunnssikkerhet	kr 1 381 783,98	kr 0,00
54 Beredskapsforberedelser	kr 627 345,90	kr 0,00
55 Regional og kommunal krisehåndtering	kr 46 464,34	kr 0,00
Andre oppgaver under JD	kr 27 214,36	kr 0,00
Sum:	kr 3 747 500,00	kr 4 044 870,00

Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Resultatområde 60 Ledelse, virksomhetsstyring og administrasjon

60.1 Helhetlig ledelse

Representasjonsoppgaver

Embetsledelsen har i 2015 gjennomført og bidratt ved en rekke representasjonsoppdrag, herunder

- Møte, befaring og gjennomføring av Fylkestur for Kongeparet, Oslo og Finnmark
- Møte med LO og Fagforbundet vedr kommunereformen, Vadsø
- Møte med statsråd BLD vedr barnevernsamarbeid mot Russland, Kirkenes
- Ordfører/rådmannssamling, Vadsø
- Kontaktmøte med NRL og Sametinget, Karasjok
- Rovdyrmøte KMD/LMD, Alta
- Kommunekonferanse i Sametinget, Karasjok
- Befaring Stortingets Kommunalkomite, Indre Finnmark
- Møte Støttegruppen 22.juli, Karasjok og Tromsø

- Møte Sjøforsvaret, Kirkenes
- Utdeling St.Olavsmedalje, Børselv
- Barentshavkonferanse, Hammerfest
- Møte Referansegruppen for kommunereformen, Lakselv
- Møte russiske krigsveteraner, Vardø
- Markering krigsslutt, Kirkenes
- Markering krigsslutt, Murmansk
- Fylkesmannssamlinger, styringsmøte, medarbeidersamtale, sikkerhetssamtale, KMD
- Konferanse Kommunereform, Alta
- Møte Vardø, kommunereform, Vardø
- Møte i norsk-russisk Atomkommisjon, Kirkenes
- Markering russisk nasjonaldag, Kirkenes
- Overrekkelse krigsminnemedaljer, Vadsø
- Kommunereformsamling Øst-Finnmark, Vadsø
- Møte H.M.Kongen i forbindelse med privat rundreise i Finnmark
- Møte kommunereform, Alta
- Møte Governors North, Luleå
- Møte DNK, Kirkenes
- Møte LMD rein, Vadsø
- Møte sivile og militære myndigheter i nord, Svalbard
- Foredrag Forsvarets Høyskole, Hurtigruten
- Møte SevRAO avtale atomprosjekter, Kirkenes
- Deltakelse øvelse Barents Rescue, Kittelæ
- Møte Helsedirektoratet om flyktninger, Kirkenes
- Møte SNM, verifikasjon gradert samband
- Møte/befaring med Justisministeren, flyktninger, kirkenes
- Barn- og ungekonferanse, Alta
- Møte Fylkesmann Nord, Bodø
- Statsborgerseremonier Vadsø og Hammerfest
- Møte i Beredskapsrådet, Kirkenes
- Åpning Flyktningemottak Kirkenes
- Folkevalgtopplæring, Vadsø
- Deltakelse Statsministerens besøk om flyktninger, Kirkenes

- Seremoni SevRAO, Murmansk
- Åpning nødnett, Kirkenes
- Besøk H.M.Kongen Flyktningemottak Kirkenes
- Møte SSV, atomsamarbeidet
- 15 møter i Innstillingsrådet for dommere, Oslo, Trondheim, Tromsø.

Embetet har i 2015 jobbet med helhetlig og strategisk ledelse i leder- og avdelingsmøter, hvor dette har vært tema. Det har vært gjennomført to ledersamlinger i 2015, hvor vi har hatt fokus på relasjoner i organisasjoner, medarbeiderundersøkelsen – hvordan kan vi bruke den til å utvikle embetet. Utfordringer, mønstre og strategier og medarbeiderskap

Utover dette har følgende hatt fokus innenfor ledelse i 2015:

1. Strategi og kompetanseutfordringer generelt
2. Budsjett disponering som strategisk virkemiddel
3. Prioritere strategiske diskusjoner i ledermøtene
4. Sterkere fokus på samordning
5. Økt fokus på beslutningstaking og gjennomføring
6. Involvere medarbeiderne direkte og gjennom IDF, i grunnlaget for, og gjennomføringen av, strategiske og andre viktige beslutninger

60.2 Likestilling

Tabell 1, Tilstandsrapport - kjønn

År	Kjønnsbalanse		Månadslønn - Total sum lønn pr. heltidsekvivalent		Deltid - antall av hvert kjønn		Midlertidig ansettelse - antall av hvert kjønn		Foreldrepermisjon - antall av tattall uttak av permisjon		Legemeldt sykefravær - Menn		Legemeldt sykefravær - Kvinner	
	M	K	M(KR)	K(KR)	M	K	M	K	M	K	Sykedager	Avtalte Arbeidsdager	Sykedager	Avtalte Arbeidsdager
2015	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2014	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Tabell 2, Tilstandsrapport - nivå delt

	År	Kjønnsbalanse			Månadslønn - Månedsførtjeneste pr.	
		M%	K%	Total	M(KR/%)	K(KR/%)
Totalt i virksomheten	2015	0	0	100	100	0
	2014	31,7	68,3	100	100	99,7
Toppleidelse, kategori 1	2015	55,55	44,45	100	100	93,67
Embetsledelse/direktør	2014	44	56	100	100	109,7
Mellomledelse, kategori 1	2015	35,72	66,28	100	100	97,58
Seksjonssjef, ass dir	2014	47	53	100	100	97,7
Kategori 3	2015	34,29	65,71	100	100	103,15
Saksbehandler 1	2014	41	59	100	100	89,9

Kategori 4	2015	37,21	62,79	100	100	103,15
Saksbehandler 2	2014	33	67	100	100	100,1
Kategori 5	2015	23,81	76,19	100	100	99,54
Kontorstillinger	2014	25	75	100	100	100,9
Kategori 6	2015	0	0	100	100	0
Fagarbeiderstillinger	2014	0	0	100	100	0
Kategori 7	2015	0	0	100	100	0
Unge arbeidstakere, inkl. lærlinger	2014	0	0	100	100	0

Tabell 3, Ansatte

År	Ledere med personalansvar i %			Ledere - lønn i forhold til kjønn		Medarbeidere uten personalansvar			Medarbeidere - lønn i forhold til kjønn	
	M%	K%	Antall Totalt	M%	K/M%	M%	K%	Antall Totalt	M%	K/M%
2015	0	0	0	100	0	0	0	0	100	0
2014	0	0	0	100	0	0	0	0	100	0

60.3 Informasjonssikkerhet og IKT

Rapportert i egne brev i henhold til rapporteringskravet.

60.4 Embetsspesifikke oppdrag på IKT-området

Ingen

Resultatområde 61 Samordning og modernisering

61.1 Kommunerettet samordning

Kommunerettet samordning er en viktig oppgave for embetet. Det er utfordrende å konkretisere samordningsoppdraget, men embetet arbeider stadig med å utvikle nye metoder og tiltak. Oppgaven ledes av kommunal- og samordningsseksjonen i embetets justis- og samfunnsavdeling. Den interne samordning skjer i ledergruppen, kommunegruppen, plangruppen og tilsynsgruppen. Her sitter representanter fra alle avdelinger. Tiltaksplan for bedre intern og eksternt samordning er under utarbeidelse.

Kommunegruppen ledes av kommunal- og samordningsseksjonen. Hovedoppgaven er kriterier og fordeling av skjønnsmidler og statusrapporter på kommuner med utfordringer. Tilsynsgruppa skal konkretisere samordningskravet til Fylkesmannen. Formålet er å koordinere tilsyn, skape en felles policy for Fylkesmannens tilsyn og gi kommunene bedre veiledning.

Kommunal- og samordningsseksjonens eksterne samordningsoppgaver løses med dialog og møter med kommuner, regionale statsetater, KS, fylkeskommunen og andre relevante aktører. Samarbeidet med KS-Finnmark og rådmannsutvalget er godt.

Det årlige kontaktmøtet med ordførere og rådmenn ble gjennomført januar 2015 i Vadsø. Alle kommunene var representerte, de fleste med både ordfører og rådmann. Tema på møtet var forholdet til Russland, kommunereformen, oppgavemeldingen, barn og unge, plankompetanse, utfordringer samhandling rus psykiatri og beredskapsråd i kommunene.

Embetet gjennomførte 2 fylkesmannsbesøk i 2015: Kautokeino og Vardø. Vi utarbeider kommunebilder som sendes kommunene i forkant og som danner grunnlag for dialogen. Formannskapet er tilstede på dialogmøtene. Disse møtene er viktige både for dialog og for å sikre at embetet får innsikt i den enkelte kommunes rammebetingelser. Fylkesmannsbesøkene er evaluert og det er lagt fram forslag til forbedringer i gjennomføringen av disse.

Vi deltok på Kommunal- og moderniseringsdepartementets høstkonferanse, som er en nyttig og

Kommunereformen har bidratt til å styrke vår dialog med kommunene om sentrale utfordringer og muligheter.

61.2 Modernisering i kommunene

Fylkesmannen i Finnmark har fordelt 3,557 mill. kr. av tilbakeholdte skjønnsmidler til ulike fornyings- og innovasjonsprosjekter i kommunene. 16 av 19 kommuner hadde søkt støtte på tilsammen 34 prosjektsøknader.

Det er gitt 2,307 mill. kr. til prosjekter innenfor barn- og ungesatsningen «Sjumilssteget». Det ble gitt støtte til 7 prosjekter i 7 ulike kommuner. Det var behandlet 16 søknader fra 11 forskjellige kommuner. Satsingen på "Sjumilssteget" ble avsluttet i 2015, men barn og unge er fortsatt et satsingsområde fremover.

Det er gitt 1,25 mill. kr til 7 fornyings-/innovasjonsprosjekter i 7 forskjellige kommuner. Det var behandlet 18 søknader fra 9 kommuner. Av de 7 prosjektene som fikk tildeling var det 2 som involverte flere kommuner.

Som en konsekvens av liten kapasitet har det også dette året vært fokus på å få kommunene i gang med omstillingsarbeidet og mindre vekt på oppfølging, evaluering og erfaringsoverføring.

61.3 Samordning av statlig tilsyn

Vår interne tilsynsgruppe ledes av kommunal- og samordningsseksjonen og har representanter fra de avdelingene som har tilsyn og kontroller. Gruppen har som mål å utvikle harmoniserte tilsyn fra Fylkesmannen. Tilsynsgruppa koordinerer egne tilsyn både i tid og innhold.

Vi har en egen tilsynskalender og legger også her inn tilsyn fra andre statlige tilsynsaktører. Vi gjennomførte vårt årlige møte med øvrige tilsynsaktører 3. februar 2015. Dette møtet er viktig for å dele informasjon om tilsynsplaner og aktivitet for året som kommer.

Det er etablert kontakt med revisjonsdistriktene om bedre samarbeid og koordinering mellom kommunenes egenkontroll og oss.

Grunnlaget for vårt arbeid ligger i § 10A i Kommune-loven og retningslinjer for Fylkesmannens samordningsrolle. Vi har ikke mottatt noen henvendelser fra kommuner som mener tilsynsbelastningen har vært for stor i 2015.

Resultatområde 62 Kommuneøkonomi

62.1 Kontroll og godkjenning etter økonomibestemmelsene i kommuneloven

Fylkesmannen i Finnmark har gjennomgått alle kommunebudsjettene/økonomiplanene med hensyn på om de kvalifiserer for innmelding i ROBEK.

Det er foretatt lovlighetskontroll av budsjettet for 3 ROBEK-kommuner. Et av budsjettvedtakene ble opphevet.

Karasjok kommune er meldt ut av ROBEK i løpet av året og pr 31.12.2014 er det 3 kommuner i ROBEK: Gamvik, Kautokeino og Porsanger.

Det er behandlet 1 sak om godkjenning av låneopptak for IKS

Det er behandlet 6 separate saker om godkjenning av låneopptak for ROBEK-kommuner.

Embetets strategi i forhold til godkjenning av låneopptak for ROBEK-kommuner er å være restriktiv og kun godkjenne:

- låneopptak på selvkostområdene,
- lån til tiltak der kommunen har pålegg om utbedringer
- lån til tiltak som bør gjennomføres for å spare kostnader på kort eller lang sikt

Embetets strategi er godt kjent blant kommunene slik at ROBEK-kommunene på egenhånd reduserer investeringene til et minimum.

Det er behandlet og godkjent 3 kommunale lånegarantier.

62.2 Økonomiforvaltning - veiledning

Det er ikke avholdt samlinger i økonominettverket for økonomisjefer/medarbeidere i kommunene i 2015. Årsaken er bl.a. at Kommunereformen har lagt beslag på mye av kapasiteten. Det er gitt individuell veiledning til kommuner ved behov.

Det er skrevet notater med info til kommunene etter Kommuneproposisjonen og Statsbudsjettet for 2016

Skjønnsmidler til kommunene er fordelt med utgangspunkt i retningslinjene for skjønnsfordelingen.

En kommune ble meldt ut av ROBEK i løpet av året og det er nå tre kommuner i registeret i ROBEK. Fylkesmannen har vært på tre ROBEK-oppfølgingsmøter i kommunene.

Fylkesmannen har fulgt opp kommunene i forhold til KOSTRA-rapporteringer ved å sende påminning om rapportering i e-post i forkant av rapporteringsfristen og ved å følge opp med individuelle meldinger til de kommunene som ikke hadde rapportert fullstendig innen fristen.

Fylkesmannen gjennomfører fylkesmannsbesøk/dialogmøter i hver kommune i løpet av valgperioden. Kommuneøkonomi er et sentralt tema i alle møtene og det er laget kommunaløkonomiske analyser med bakgrunn i regnskapsdata fra KOSTRA og i utvalgte nøkkeltall som grunnlag for disse møtene. Det ble gjennomført 2 slike møter i 2015. Hovedpunkter fra disse analysene er tatt inn i kommunebilder som Fylkesmannen har sendt til kommunene og brukt som grunnlag for dialogen i kommunemøtene.

Kommuneøkonomen har videreført samarbeidet/støtten til oppvekst- og utdanningsavdelingen om veiledning til kommunene om finansiering av private barnehager.

Resultatområde 63 Kommunalrett, forvaltningsrett, kommuneinndeling og valg

63.1 Kommunalrett

Lovlighetskontroll

Embeter	Saker om lovlighetskontroll etter klage som det er truffet vedtak i			Lovlighetskontroll initiert av fylkesmannen			Vedr. habilitet	Vedr. lukking av møter
	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig		
FMFI	3	1	1	4	0	3	1	0
Sum	3	1	1	4	0	3		

63.3 Kommuneinndeling

Fylkesmannen har tatt en sentral rolle i forhold til gjennomføringen av kommunereformen i Finnmark. Målet gjennom 2015 har vært å motivere alle kommunene til gjøre utredningsprosessen. Fra Fylkesmannens side har vi utarbeidet et statusbilde/mal for egenkartlegging for hver kommune i fylket, hvor fylkesmannen har gitt sitt syn på de ulike fagområdene i kommunene. Hensikten har vært å gjøre det enklere for kommuner å komme igang med egne utredninger.

Det har vært en prioritert oppgave å følge opp kommunene ved dialog og innledninger på kommunestyremøter, konferanser og andre møter. Fokus var på å informere og motivere kommunene til å gjøre utredningene og samarbeid med aktuelle nabokommuner i forhold til framdriftsplan for den regionale prosessen. Fylkesmannen samarbeider med KS regionalt om gjennomføringen av prosessen.

Alle kommuner i Finnmark, med unntak av en, har fattet positivt politisk vedtak om å delta i prosesser med sikte på å vurdere og å avklare om det er aktuelt å slå seg sammen med nabokommuner. De fleste kommunene i Finnmark er i dialog med nabokommuner mht. å vurdere mulig sammenslåing. Kvæningen kommune i Troms fylke vurderer sammenslåing med en eller flere kommuner i Finnmark.

De største utfordringene i Finnmark er at mange små kommuner er spredt på et stort geografisk område. Punktbosetting gjør at det er langt mellom de fleste kommunesentra. En annen utfordring blir å ivareta lokaldemokratiet i en sammenslått kommune med stort areal og lange avstander mellom punktbosettinger. Klimatiske forhold er til tider en utfordring. Tjenestetilbudet og økonomisk soliditet varierer mellom kommunene. Det nordsamiske kjerneområdet er i Finnmark. Dette kan skape utfordringer mht. samisk språk og kultur ved kommunesammenslåinger. Fylkesmannen har oppsummert utfordringen slik: «Behovet for kommunesammenslåing er størst i Finnmark, men kanskje også vanskeligst å gjennomføre?»

Styringsgruppen for prosessen, bestående av embetsledelsen, avdelingsdirektør, prosessveileder, K-Finnmark styreleder, adm. leder og leder av rådmannsutvalget, har fungert gjennom 2015.

Ressursgruppe bestående av viktige samfunnsaktører i Finnmark har hatt 2 møter i 2015.

Fylkesmannen har aktivt gitt skjønnsmidler til kommunene i fylket som har igangsatt utredningsprosjekt, og de kommuner som har gått sammen om felles utredning har fått en større tildeling av skjønnsmidler.

63.4 Valg

Fylkesmannen har fått og besvart noen spørsmål vedrørende nominasjon og valg fra kommunene.

63.5 Forvaltningslovens og offentleglovas anvendelse i kommunesektoren

I vår dialog med kommunene har vi løpende fokus på dette. Ved manglende korrekt bruk av dette i klagesaker veileder vi i våre vedtak. Offentleglova blir tema for veiledning gjennom klagebehandlingen vår. Vi har gjennomført internt kurs i embetet i forvaltningsloven og offentlighetsloven.

Måloppnåelse og resursbruk er god.

Resultatområde 66 Planlegging, bolig- og bygningsrett

66.1 Byggesaker

Fylkesmannen i Finnmark fattet i 2015 vedtak i 43 klagesaker etter plan- og bygningsloven. I 3 tertial nærmer vi oss kravet til 12 ukers saksbehandlingstid (84 dager) - vi rapporterte i 3. tertial med en saksbehandlingstid på 90 dager. Rapporteringen for 2015 er gjort på vanlig måte gjennom systematisk sammenligning på FM-nett.

Måloppnåelsen er på rett vei. Ressursbruken vurderes som god.

66.2 Saker om ekspropriasjon

1 sak i 2015.

Måloppnåelsen var god.

66.3 Klage etter eierseksjonsloven og lov om kommunal forkjøpsrett til leiegårder

Klage etter eierseksjonsloven - antall

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen
FMFI	0			
Sum	0	0		

66.5 Planlegging, byutvikling og geodata

Vi formidler den nasjonale arealpolitikken i fylkets planforum og i den løpende veiledningen av kommunene samt ved innspill og uttalelser til planer. Vi har også i 2015 sammen med Finnmark fylkeskommune arrangert regional plankonferanse for kommunene. Hovedtemaet på samlingen var kystsoneplanlegging og utarbeidelse av reguleringsplaner.

Vi har i vår deltakelse i referansegruppe for regional planstrategi samordnet regionale statsetaters innspill til strategien

66.5 Planlegging, byutvikling og geodata - Faste oppgaver

I innspill og i uttalelser til saker etter plan- og bygningloven formidler vi nasjonal politikk i den regionale og kommunale planleggingen. Vi veileder om riktig forståelse og praktisering av plan- og bygningsloven. Vi vurderer også den juridiske holdbarheten av kommuneplaner og reguleringsplaner. 2015 har det ikke vært arrangert regionale planforum, men det har vært flere møter med kommunene i fylket hvor Fylkesmannen har deltatt

I 2015 har vi fått varsel om oppstart og på høring 11 kommuneplaner og kommunedelplaner, og 154 reguleringsplaner. Av disse utgjør endring av reguleringsplan eller kommuneplan 32 av sakene. Fylkesmannen har i 2015 ikke fremmet noen innsigelser.

I 2015 har vi hatt på høring 266 dispensasjonssaker.

Vi har hatt fokus på veiledning av kommunene. Større arealplansaker er blitt prioritert foran detaljreguleringer og dispensasjonssaker.

Resultatområde 69 Partistøtte

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 0525 Fagdep.	
Ressursbruk knyttet til adm/felles oppg./drift	kr 17 737 805,82	kr 0,00
Embetsspesifikke landsdekkende oppgaver (f.eks. FRI og trippelnett)	kr 0,00	kr 0,00
62 Kommuneøkonomi	kr 594 758,25	kr 0,00
66 Planlegging, bolig- og bygningsrett	kr 1 182 774,43	kr 0,00
Konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sameting	kr 0,00	kr 0,00
Andre oppgaver under KMD	kr 32 001,32	kr 0,00
Sum:	kr 19 547 339,00	kr 0,00

Kulturdepartementet

Resultatområde 95 Tros- og livssynssamfunn

Året har vært preget av ordinær aktivitet. Vi har ingen særlige problemstillinger å rapportere for 2015.

Resultatområde 96 Gravferdsloven

Behandlet 24 saker om askespredning i 2015, alle innenfor 1. mnd.

Resultatområde 97 Lov om helligdager og helligdagsfred

Ingen saker vedrørende dette i 2015.

Kunnskapsdepartementet

Resultatområde 31 Forvaltningsoppgaver - barnehagen og grunnsopplæringen

Barn og unge er den viktigste ressursen Finnmark har, og ivaretagelse av deres rettigheter både innenfor barnehage og grunnsopplæring, er en praksis flere kommuner og Fylkesmannen ser resultater av. Som følge av Fylkesmannens gode kontakt gjennom tilsyn, veiledning og klagesaksbehandling, kan innsats og tiltak bli målrettet. Fylkesmannen utvikler kommunebilder på området der analysen tar utgangspunkt i alle nasjonale verktøy. Fylkesmannen har særlig lagt vekt på tidlig innsats i sine møter med kommunene.

31.1 Tilsyn

Tilsyn barnehageloven:

Innenfor barnehageområdet er det ført tilsyn med fire kommuner, tilsammen 14 poeng. Alle tilsynene er gjort etter metodehåndboken. Tema har vært barnehagemyndighetens virkemiddelbruk med meldeplikt til barnevernet som fokusområde, barnehagemyndigheten som godkjenningsmyndighet, forskrift om midlertidig og varig dispensasjon og unntak fra utdanningskravet for styrer og pedagogisk leder og forskrift om pedagogisk bemanning. I to av tilsynene ble det gjennomført veiledning med tilsynsystema i forkant av de stedlige tilsynene (4 poeng). I veiledningen deltok barnehagemyndighet, barnehagestyrere og barnehageeiere. Det ble gjort meget positive erfaringer både av Fylkesmannen og kommunene.

Det ble avdekket 14 lovbrudd både i foreløpig og endelig tilsynsrapport. Ikke alle lovbruddene er rettet opp, men kommunene er i gang med arbeidet.

Tana kommune: Kommunen ble valgt fordi kommunen har stor variasjon i hvordan barnehagene er organisert med både norske og samiske barnehager, private og kommunale barnehager, ordinære barnehager og oppvekstsentre som er samlokalisert med skoler. Fylkesmannen i Finnmark har barn og unge som en tverrsektoriell satsing og ønsket i den forbindelse å kontrollere hvordan kommunen påser regeletterlevelse i barnehagene spesielt rettet inn mot meldeplikt til barnevernet. Fylkesmannen har ved tidligere tilsyn avdekket manglende godkjenninger av barnehagene i kommunen og kommunen har gjort endringer i delegering av barnehagemyndighet. Som en oppfølging av dette har vi valgt å kontrollere om kommunen har fulgt opp anmerkninger gitt i egne godkjenningsvedtak og hvordan kommunen påser at barnehagene etterlever regelverket.

Tilsynet ble gjennomført med veiledning i forkant og stedlig tilsyn 2 måneder senere.

Nesseby kommune: Kommunen ble valgt fordi det er en liten kommune med meget utydelig barnehagemyndighet som er fraværende på møter og fagdager. Kommunen har en barnehage med både norske og samiske avdelinger og den er samlokalisert med skolen. Også her ønsket vi å kontrollere hvordan kommunen påser regeletterlevelse i barnehagene spesielt rettet inn mot meldeplikt til barnevernet, men også kommunenes påse-oppgave generelt ettersom myndigheten er fraværende. En av myndighetsoppgavene som ligger hos kommunen er adgangen til å fatte vedtak om dispensasjon fra utdanningskravet og fra pedagognormen. Dette er to faktorer som påvirker barnehagens innhold og kvalitet og som videre kan få følger for barnas hverdag i barnehagen.

Tilsynet ble gjennomført med veiledning i forkant og stedlig tilsyn 2 måneder senere.

Nordkapp kommune: Kommunen ble valgt fordi de har en ustabil barnehagemyndighet med mye utskiftninger og fordi Fylkesmannen har mottatt en del henvendelser fra styrerne i barnehagene om bl.a sammenslåinger, økonomi osv. Det ble gjort et forsøk på å samordne tilsynet med opplæringsloven, noe kommunen mente ble for mye for dem. Grunnet ustabil og uoversiktlig fordeling av myndighetsoppgaver var det viktig å kontrollere om barnehagemyndigheten hadde oversikt og kunnskap over myndighetsoppgavene og hvordan de påser barnehagens regeletterlevelse generelt og spesielt rettet mot meldeplikt til barneverntjenesten.

Tilsynet ble gjennomført som et stedlig tilsyn.

Måsøy kommune: Kommunen ble valgt fordi det var lenge siden Fylkesmannen hadde hatt tilsyn i kommunen og fordi dette var et av de planlagte tilsynene i 2014 som ikke ble gjennomført. Det er en barnehage i kommunen som kommunen selv eier og er myndighet over. Det er samme person som innehar begge rollene og på Fylkesmannen virket det som om rollene framsto som utydelige for kommunen, spesielt i barnehagemyndighetens påse-oppgave og håndtering av oppfølging av lovbrudd i barnehagen. Dette er også en kommune som over flere år har hatt dispensasjoner fra utdanningskravet for pedagogiske ledere. Kvalifiserte ansatte i barnehagen er premissgivende for kvalitet og oppfølging av barn i barnehagen.

Tilsynet ble gjennomført som et stedlig tilsyn.

Tilsyn opplæring

På skoleområdet har Fylkesmannen gjennomført 13 tilsyn i 7 kommuner/fylkeskommune. I noen av kommunene har vi hatt tilsyn med flere områder i opplæringsloven. Disse tilsynene utgjorde til sammen 36 poeng, litt i overkant av aktivitetskravet som var på 32. Alle tilsynene er gjort etter metodehåndboken.

Tema for tilsyn i 2015 har vært elevenes utbytte av opplæringen, skolebasert vurdering, forvaltningskompetanse, skolens arbeid med elevenes psykososiale skolemiljø, opplæring i samisk og nasjonale prøver. Fordelingen

mellom de felles nasjonale og de egen initierte er omtrent likt. Instruksen er fulgt for alle felles nasjonale tilsyn og i tilsyn med skolens arbeid med elevenes psykososiale skolemiljø.

Tilsyn med samisk opplæring og med gjennomføring av nasjonale prøver er gjennomført som skriftlige tilsyn.

Vi har hatt ett hendelsesbasert tilsyn med opplæringsloven kapittel 9a, de resterende har vært planlagte. Dette tilsynet ble gjort på bakgrunn av risikovurdering, medieomtaler og henvendelse. Tilsynet avdekket lovbrudd, etterfulgt av pålegg.

I alle de felles nasjonale tilsynene har vi gitt veiledning i forkant av tilsynet. Skoleledere og skoleeier har i hovedsak vært til stede på disse møtene. Vi har positive erfaringer med å avholde slike møter, der både lovkrav og andre avklaringer rundt tilsynet blir gjennomgått. Vi har også mottatt positive tilbakemeldinger fra skoleeierne på dette. I det hendelsesbaserte tilsynet hadde vi også veiledning i forkant, dette ble gjort like i forkant av tilsynet. Fylkesmannen vurderer at skoleledelsen og skoleeier er mer forberedt og får mer igjen for tilsynet når vi veileder i forkant.

Fylkesmannen i Finnmark har som mål å gjennomføre ett felles nasjonalt tilsyn i alle kommuner innen tilsynsperioden er over, altså innen 2017. Utvelgelsen av tilsynsobjekter har derfor basert seg på kommuner vi ikke tidligere har hatt dette tilsynet med. Klagesaker på standpunkt karakterer og på andre deler av opplæringen har vært avgjørende for utvelgelsen av en kommune. En annen kommune ble valgt ut fordi vi ønsket å prøve ut en modell der vi hadde tilsyn på flere områder – både barnehage, grunnskole og videregående skole fikk tilsyn. I ettertid har vi vurdert at dette var ressurskrevende for kommunen, som ikke hadde en skolefaglig på plass på tilsynstidspunktet. På en skole i samme kommune hadde vi tilsyn med alle de tre temaene i det felles nasjonale tilsynet. Skolen har ikke gitt tilbakemeldinger om at dette ble for omfattende til tross for at tilsynene avdekket noen lovbrudd.

Det siste felles nasjonale tilsynet med elevenes utbytte av opplæringen hadde vi med en stor skole i Alta kommune, som er den største kommunen i fylket. Vi vurderte at det å ha tilsyn med elevenes utbytte av opplæringen og skolebasert vurdering var spesielt viktig her. Gjennom tilsynet ville forhåpentligvis skoleeier høste erfaringer i bruk av RefLex og dele alle erfaringene som kom av tilsynet med de andre skolene i kommunen. Skoleeier og skoleledelsen fra flere andre skoler deltok både på åpningsmøtet og på sluttmøtet.

I alle de felles nasjonale tilsynene ble det avdekket lovbrudd. Disse er blitt rettet opp.

Utvelgelsen av kommuner til tilsyn med samisk opplæring ble tatt på bakgrunn av henvendelser til Fylkesmannen. Tilsynet med samisk opplæring avdekket lovbrudd i en kommune. I den andre kommunen ble det ikke avdekket noen lovbrudd. Fylkesmannen i Finnmark har et særansvar for å se til at kommunene innfrir elevers rettigheter til samisk opplæring etter kapittel 6 i opplæringsloven. Fylkesmannen vurderer derfor at vi også fremover vil ha fokus på dette tilsynstemaet.

Kommunen vi hatt tilsyn med om gjennomføringen av nasjonale prøver ble valgt ut fordi alle elever ikke var blitt registrert i PAS. Tilsynet avdekket lovbrudd, som ble rettet opp før endelig rapport ble skrevet.

Det planlagte tilsynet med kapittel 9a gjennomførte vi på en videregående skole. Dette var den eneste av de fylkeskommunale videregående skolene som ikke tidligere hadde hatt tilsyn med dette temaet. Tilsynet avdekket ett lovbrudd, som ble rettet opp før endelig rapport. Fylkesmannen vurderer at fylkeskommunen har vært flink til å følge opp sine skoler og sikre at skolene jobber godt med elevenes psykososiale skolemiljø.

Vi har i 2015 presentert RefLex på fagsamlinger arrangert for skoleeiere og skoleledere. Her har vi oppfordret skoleeierne til å ta i bruk dette verktøyet. Vi kjenner ikke til hvilke, eller hvor mange kommuner, som har tatt verktøyet i bruk, utover de kommuner som har hatt tilsyn og av den grunn har brukt det. På fagsamlinger har vi også presentert erfaringer fra tilsynene, med et spesielt fokus på felles nasjonalt tilsyn og lovkravene knyttet til elevenes utbytte av opplæringen.

Felles for barnehage og opplæring

Fylkesmannen vurderer at skolene og skoleeierne fremdeles er positive til tilsyn. Vi ser samtidig at behovet for å ha tilsyn, spesielt med elevenes utbytte av opplæringen, er til stede. Vi vurderer likevel at veiledning i noen sammenheng muligens kan være en bedre veg å gå enn tilsyn. Vi har i 2015 gjennomført veiledning med flere kommuner, spesielt med opplæringslovens kapittel 9a, uten å ha tilsyn med dem rett i etterkant. Vi vil imidlertid alltid vurdere om tilsyn er nødvendig.

Fylkesmannen har deltatt med flere tilsynsmedarbeidere på tilsynssamlinger og metodesamlingen i regi av Utdanningsdirektoratet. Vi vurderer ikke at alle samlingene er like relevante for alle. Tilbakemeldinger er gitt i

Vi finner det viktig å ha samlinger rundt de felles nasjonale tilsynene slik at det sikres en lik vurdering og lovtolkning når tilsynene gjennomføres.

Alle ansatte hos Fylkesmannen i Finnmark, med unntak av direktøren, deltar i tilsynsarbeidet. Fylkesmannen finner det nødvendig og viktig at så mange som mulig deltar i dette arbeidet slik at vi ikke blir så sårbare. Den juridiske kompetansen er i hovedsak benyttet i FNT – forvaltningskompetanse, der vi ser at denne kompetansen er nødvendig. I andre tilsyn benyttes ansatte med skolefaglig og barnehagefaglig kompetanse.

Alle tilsynsrapporter blir lagt ut på Fylkesmannens hjemmeside umiddelbart etter at endelig rapport er sendt.

Vi vurderer at vi har stor måloppnåelse og innfridd resultatkravet på tilsynsområdet.

31.2 Klagesaksbehandling

Fylkesmannen har i 2015 behandlet 52 saker etter opplæringsloven og barnehageloven med forskrifter. Dette er en reduisering med 3 klage fra 2014. Vi har behandlet 5 saker fra 2014, 3 saker fra 2013 og 1 sak fra 2012 som vi ikke hadde mulighet til å behandle før årsskifte. Disse fordeler seg på ulike bestemmelser.

Vi har ikke mottatt saker hvor klager henvender seg på nytt til oss hvor skoleeier/barnehageeier/barnehagemyndigheten ikke har fulgt opp vedtaket. V har heller ikke blitt kjent med slike saker på annen måte.

Fylkesmannen har i 2015 ikke klart å behandle alle klagesaker innen tre måneder. Av 52 saker er det 18 saker hvor det foreligger en saksbehandlingstid på over tre måneder. Vi har et gjennomsnitt på saksbehandlingstid på 118 dager ca. 4 måneder. Grunnen til at saker ikke har blitt behandlet innen tre måneder, er at noen saker er komplekse og at vi i mange saker opplever at kommunen/fylkeskommunen ikke har gjort tilstrekkelig saksforberedelse og/eller ikke sender inn alle sakens dokumenter. Vi har flere saker hvor vi gjentatte ganger har måttet purre på skoleeier/barnehagemyndighet for å få tilsendt dokumenter. På bakgrunn av dette har vi endret praksis ved å gi kortere frister til kommunene ved innhenting av dokumenter. I tillegg har vi hatt en sak om økonomisk likeverdig behandling fra 2012 som ikke har vært mulig å ferdigstille før 2015 på grunn av manglende dokumentasjon fra kommunen.

Som tiltak for å få ned saksbehandlingstiden i klagesaker ble det besluttet at jurist omfordeler saker til flere saksbehandlere på avdelingen. Det vil si at vi er flere på avdelingen som behandler klagesaker. Vi er fire ekstra personer, i tillegg til jurist, som behandler saker. Disse saksbehandlerne har pedagogisk kompetanse. Derfor behandler vi klagesaker ut ifra både et juridisk og pedagogisk perspektiv. For å kvalitetssikre brevene leser både jurist og utdanningsdirektør igjennom alle brev som blir utarbeidet av saksbehandlerne før de blir sendt ut. På bakgrunn av dette har vi klart å redusere saksbehandlingstiden noe, men på bakgrunn av 1 sak som kom inn i 2012 og 3 saker som kom inn i 2013 har vi i enkelte saker veldig lang saksbehandlingstid. Derav øker også vårt gjennomsnitt til 4 måneders saksbehandlingstid.

Vi ser også at vi ikke har en økning av antall saker, men en økning av antall type saker.

Vi har 18 saker fra 2015 og 2 saker fra 2014 som skal overføres til 2016 da dette er saker hvor vi fortsatt avventer svar fra kommunene.

Vi har til sammen mottatt 135 henvendelser fordelt på ulike bestemmelser i både barnehageloven og opplæringsloven, av disse er det 52 vedtak og de resterende sakene har hovedsakelig blitt behandlet med veiledning til klager og kommune eller at saken har blitt overført til en annen instans enn Fylkesmannen.

Klage i grunnskolen (opplæringsloven med forskrifter)

Type Klage	Sum	Medhold/Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist	Kommentar
Standpunkt i fag	13	0	0	13	0	
Skoleplassering, § 8-1	4	0	2	2	0	
Spesialundervisning, § 5-1	7	0	0	7	0	
Psykososialt	12	7	0	5	0	

skolemiljø, § 9a-3					
Skyss, § 7-1	6	3	3	0	0
Permisjon fra opplæringen, § 2-11	1	0	0	0	1
Utsatt skolestart, § 2-1 tredje ledd	2	0	2	0	0
Standpunkt i orden og oppførsel	1	0	1	0	0
Sum	46	10	8	27	

Klage i videregående opplæring (opplæringsloven med forskrifter)

Type Klage	Sum	Medhold/Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist	Kommentar
Rett til ett/to ekstra år i vgo, § 3-1 femte ledd	3	3	0	0	0	
Sum	3	3	0	0		

Type Klage	Medhold/delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist	Sum
Barnehageloven § 10		0	0	0	0
Barnehageloven § 16		0	0	0	0
Forskrift om familiebarnehager § 7		0	0	0	0
Forskrift om foreldrebetaling § 5		0	0	0	0
Forskrift om likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlige tilskudd		2	0	0	1
Forskrift om midlertidig og varig dispensasjon og unntak frå utdanningskravet for styrer og pedagogisk leder § 4		0	0	0	0
Forskrift om pedagogisk bemanning § 3		0	0	0	0
Forskrift om regnskapsplikt for godkjente ikke-kommunale barnehager § 6		0	0	0	0

31.3 Statistikk og kvalitetsvurdering

BASIL

Alle kommunene har godkjent årsmeldingene innen fristen. Årsmeldingene er kvalitetssikret og godkjent av Fylkesmannen innen fristen. Fylkesmannen fikk inn en del generelle spørsmål om BASIL og ser at det har vært nødvendig med veiledning til kommunene. På bakgrunn av dette har Fylkesmannen arrangert seminarer med barnehagemyndigheten og eier før tilsyn skulle gjennomføres - hvor Fylkesmannen gikk igjennom BASIL. I tillegg arrangerte Fylkesmannen fagdag i Alta hvor alle kommunene i Finnmark var invitert og hvor vi hadde et eget innlegg om BASIL.

Fylkesmannen registrerer at kommunen over tid har blitt bedre på å kontrollere årsmeldingsskjemaene. Det har i noen årsmeldingsskjemaer kommet frem brudd på barnehageloven. I disse tilfellene har vi gjort lokalbarnehagemyndighet oppmerksomme på forholdene.

I forbindelse med årsregnskapet har Fylkesmannen informert kommuner og ikke-kommunale barnehager om rutiner og frister. Alle ikke-kommunale barnehageeiere har levert inn årsregnskapsskjema innen fastsatt frist.

GSI

Data fra skoler og skoleeierne ble levert til Fylkesmannen innen fristen, og Fylkesmannen leverte data videre til Utdanningsdirektoratet innenfor rammen som var satt for levering.

Fylkesmannen rapporterte tilbake til Utdanningsdirektoratet i desember om tekniske og innholdsmessige utfordringer i forbindelse med GSI innsamlingen. Årets innsamling bød på større utfordringer enn tidligere år.

Dette kan skyldes nye temaer (kompetansekartlegging) som er tatt inn i årets GSI. I Finnmark har vi mange fadette skoler, og disse skoleeierne opplever fremdeles at kontroller slår ut på tallene registrert på skolene. GSI tar ikke høyde for fadette skoler, og dette fører til merarbeid for embetet. Fylkesmannen opplevde også en del utfordringer på den tekniske siden, når det gjelder kontroller. Fylkesmannen har i hele prosessen vært i tett dialog med Utdanningsdirektoratet, i forhold til nevnte problematikk.

Fylkesmannen opplevde at innsamlingen i 2015 stort sett gikk greit. Det har vært oppfølging av alle skolene og skoleeiere ved rapportering. Fylkesmannen har meket seg enkelte skoleeiere som skal ha tettere oppfølging ved neste års GSI innsamling, slik at de bedre får overholdt fristene. Disse kommunene sliter med at det er satt av liten ressurs til skolefaglig ansvarlig.

Fylkesmannen fikk kvalitetssikret de fleste tallene før fristen. Kompetansen på GSI blant skoleeierne og skolelederne er blitt bedre. Fylkesmannen har vært i tett dialog med nye skoleeier og skoleledere og veiledet i utfyllelsen av GSI. I tillegg arrangerte Fylkesmannen en GSI-samling i Alta før i høst, før innsamlingen startet.

Utdanningsdirektoratet og WIS har vært svært behjelpelig underveis i innsamlingsperioden med raske tilbakemeldinger.

Fylkesmannen har i år hatt nok ressurser til å kvalitetssikre årets innsamling. Vi har god kompetanse på området, og det er blitt utviklet gode rutiner for oppfølging og kvalitetssikring av prosessen for innhenting av data.

Utover innsamling og kvalitetssikring har vi benyttet dataene i GSI i tilsynsarbeidet og til å utarbeide kommunebilder.

Skoleporten

I forbindelse med Fylkesmannens årlige kommunebesøk, er det utarbeidet statistikk for hver kommune på området oppvekst og utdanning med bakgrunn i tall fra skoleporten.

Opplysningene som framkommer i Skoleporten brukes også aktivt i tilsynsarbeidet. Skoleporten har vært tatt opp på fagsamlinger Fylkesmannen har arrangert i år. Det tilbys også veiledning til skoleeier ved de ulike arrangementene i regi av Fylkesmannen i Finnmark.

Når det gjelder arbeidet som skjer internt på avdelingen, har hele avdelingen vært på skolering i analysearbeid hos Utdanningsdirektoratet. Fylkesmannen har i år arbeidet mye med å øke analysekompetansen i avdelingen.

“Drømmedag hos Fylkesmannen” er videreført også i 2015. Her er statistikk fra Skoleporten en del av kunnskapsgrunnlaget som brukes før vi får besøk, men også som en del av veiledningen som skjer på møtet med skoleeierne.

Fylkesmannen har et inntrykk av at skoleporten er kjent og i bruk blant kommunene i fylket. Spesielt ser vi dette hos kommunene som har deltatt i Veilederkorpset. Vi registrerer også at fylkeskommunen benytter egne systemer i statistikkssammenheng. Fylkesmannen har kompetanse på dette området og har derfor kunne gi god veiledning til de som har trengt det.

Statistikkportalen er ikke tatt i bruk.

Med bakgrunn i beskrivelsen ovenfor, anser vi at resultatkravene for hele dette området er oppfylt på en god måte.

31.4 Informasjon, veiledning og kunnskapsinnhenting

Informasjon og veiledning om regelverket i barnehage:

Fylkesmannen har løpende veiledet og informert om barnehageloven, forskrifter og opplæringsloven § 5 -7 til barnehagemyndigheten, barnehageeiere og foreldre. I tillegg har regelverket for barnehager vært tema på fagsamlinger med barnehagemyndigheten. Dessverre har ikke fagsamlinger med barnehageeierne vært arrangert som planlagt.

Tema for fagsamlingene har vært kommunen som barnehagemyndighet og barnehageeier, hvordan kommunen påser regeletterlevelse i barnehagene, om kommunens tilsyn med barnehager, kilder til bruk av risikovurdering og hvordan man kan bruke risikovurdering for å nå målrettet tilsyn og veiledning med barnehagene. I tråd med barn-

og ungesatsingen på embetet, har også meldeplikt til barnevernet vært tema.

Tema for veiledning har blant annet vært oppfølging av kommuner som ikke har klart å rette pålegg fra tidligere tilsyn, oppfølging av rett til plass i barnehage både til kommuner og foreldre og veiledning til foreldre og barnehageeiere og barnehagemyndighet om kritikkverdige forhold i barnehager. All direkte veiledning og informasjon har skjedd på bakgrunn av henvendelser.

Fylkesmannen i Finnmark har i liten grad utført veiledning og informasjon basert på risikovurdering av barnehagesektoren.

Hovedsatsinger: Målet om å ha fokus på tidlig innsats og realfag ble ikke gjennomført.

Rett til plass i barnehage: En kommune i Finnmark oppgir at de ikke har innfridd retten til plass i barnehage. Fylkesmannen har fulgt opp kommunen med veiledning.

Fylkesmannen har bistått Utdanningsdirektoratet i forbindelse med regional konferanse om kvalitet i barnehagen.

Fylkesmannen har kompetanse på barnehagefeltet, men få ressurser. På bakgrunn av dette vurderer Fylkesmannen at kravene til resultat delvis er nådd.

31.5 Eksamen og prøvefeltet

Eksamen

Fylkesmannen har gjennomført eksamen i Finnmark i tråd med gjeldende retningslinjer og forskrift til opplæringsloven. Fylkesmannen har vært ansvarlig for brukeradministrasjon i PAS og PGS hvor Fylkesmannen tildeler ulike brukerroller til skoleeiere og sensorer. Fylkesmannen har fulgt opp at det har vært registrert nok fagpersoner i forhold til eksamensavvikling i de fag vi har hatt eksamensansvar for, og til slutt oppnevnt de utvalgte sensorer i de ulike fagene.

Det har vært avholdt et samarbeidsmøte mellom fylkesmennene i Nordland, Troms og Finnmark, for å samordne sensorfordeling, eksamensavvikling og klagebehandlingsrutiner.

Fylkesmannen har gjennomført sensorskolering og fellessensur i nært samarbeid med direktoratet og fylkesmennene i Nordland og Troms.

Fylkesmannen har også oppnevnt sensorer og arrangert sensorskolering, fellessensur og klagebehandling i fagene engelsk og nordsamisk.

Fylkesmannen har i januar arrangert en sensorrekruttering/sensorskolering for 90 lærere i Finnmark, der fokuset var på eksamensfagene norsk, samisk, matematikk og engelsk. Det viste seg i etterkant at vi klarte å rekruttere mange nye sensorer.

Fylkesmannen i Finnmark har vært underbudsjettet på kap. 0225 eksamen over flere år. Det er ikke samsvar mellom tildeling og faktiske utgifter. Store reiseutgifter i forbindelse med sensur og den nasjonale klagesaksbehandlingen i engelsk er årsaken til dette. Dette er også innrapportert i tertialrapporteringen.

Fylkesmannen har fulgt opp avvik og indikasjoner på avvik ved eksamensgjennomføringen. Dette ble gjort gjennom kartlegginger, tilbakemeldinger til direktoratet og kommunene, interne evalueringer og intern kompetanseheving. PAS- hjelpa har vært veldig effektiv og bra.

Fylkesmannen har samarbeidet tett med Fylkesmannen i Nordland og Troms om eksamensavviklingen, og vurderer gjennomføringen som god. Fylkesmannen er spesielt fornøyd med at skolene legger opp til at elevene besvarer eksamensoppgavene digitalt.

Fylkesmannen har i 2015 ikke fått inn vitnemål til godkjenning som skal brukes i utlandet.

Nasjonale prøver/kartleggingsprøver

Fylkesmannen har veiledet og fulgt opp skolene i forbindelse med gjennomføringen av nasjonale prøver og elektroniske kartleggingsprøver. I år har Fylkesmannen hatt et sterkt fokus på skoler/skoleeiere som har manglende registreringer /resultater på nasjonale prøver. Fylkesmannen har aktivt kontaktet disse skoleeierne, både før endelig registrering og i etterkant ved offentliggjøringen av resultatene. Skoleeierne har gitt tilbakemelding til Fylkesmannen om forholdene.

Fylkesmannen i Finnmark

Særskild Rapportering	Spesifiser dersom avvik fra landsgjennomsnittet totalt eller på enkeltprøver)	Spesifiser dersom stor variasjon mellom skoleeiere innad i fylket	Vurdering av årsak til avvik	Beskrivelse av tiltak over skoleeiere med høy andel elever med fritak
Hvor stor andel av elevene har fått fritak fra deltakelse på nasjonale prøver	Finmark ligger over gjennomsnittet i NPENG05:4,3% NPLES05:6,43% NPLES08: 3,3% NPREG05: 3,96%	Årets gjennomføring viser variasjon når det gjelder fritak i følgende kommuner: Porsanger kommune: Lakselv barneskole 18,33% Måsøy kommune: Havøysund skole 17,1% Hammerfest kommune: Fjordtun skole 9,37%	Når det gjelder elever som er fritatt fra nasjonale prøver er størsteparten av fritakene i forhold til spesialundervisning. Her er det flere elever som har enkeltvedtak om spesialundervisning som blir utslagsgivende i forhold til behov for å bli fritatt for nasjonale prøver. For de minste skolene gir dette svært høye prosentvise tall på fritak selv om det er få elever det er snakk om.	Veiledning mht fritaksbestemmelsene, og oppfølging av skoleeier med veiledning. Skriftlig tilsyn.

31.6 Barn og unge – tidlig innsats, spesialpedagogisk hjelp, tilpasset opplæring og økt gjennomføring

GSI viser at det er en ørliten nedgang i spesialundervisningen i Finnmark. Fylkesmannen registrerer at spesialundervisningen øker ut over i grunnskoleløpet. På barnetrinnet ser vi at ca 9 % av elevene får spesialundervisning, og at tallet øker til ca 15 % når elevene begynner på ungdomstrinnet. Hvorfor det er en økning på andel elever som mottar spesialundervisning på ungdomstrinnet er noe Fylkesmannen skal undersøke.

Høsten 2014 ble det etablert et nettverk i Øst-Finnmark bestående av syv kommuner. Fylkesmannen har i 2015 ikke deltatt på alle disse nettverkene. Dette grunnet utskifting av arbeidstakere i avdelingen. I 2016 vil Fylkesmannen delta aktivt i de regionale PP-nettverkene, både for å spre informasjon, få oversikt over og følge med på tiltak og utviklingsarbeid, og bidra med kompetanseutvikling.

Vårt inntrykk etter å ha deltatt på nettverkene, og etter klagesaker, er at kompetansen om sakkyndig vurdering for barn som søker spesialpedagogisk hjelp, burde ha vært bedre hos ansatte i PPT.

Fylkesmannen har deltatt på regionale konferanser i regi av Statped. Vi har kurset deltakerne fra PP-tjenesten i å bruke elevundersøkelser og Skoleporten bevisst i sitt arbeid ved utarbeidelse av sakkyndig vurdering, og når PP-tjenesten skal delta i skolers utviklingsområder. Videre har vi holdt innlegg om likeverdig og inkluderende opplæring på den regionale Statpedkonferansen høsten 2015. Tilbakemeldingene fra deltakerne var at Fylkesmannens bidrag i de regionale konferansene var svært god.

Fylkesmannen har også vært aktiv med veiledning innenfor spesialundervisning og spesialpedagogisk hjelp. Vi har veiledet foreldre/foresatte, skoler og barnehager ved forespørsel. Veiledningen har i hovedsak dreid seg om kommunens klagesaksbehandling og om barn og elevers rettigheter. Embetet har mottatt 10 klagesaker som angår spesialpedagogisk hjelp i 2015, deriblant retten til utvidet tid på videregående skole.

Avdelingen har bra med ressurser og kompetanse på området. Fylkesmannen har etter hvert god bakgrunnsinformasjon på resultatområdet, og iverksetter tiltak etter dette. På denne bakgrunn mener vi at vi har oppnådd resultatkravene.

Fylkesmannen i Finnmark har prosjektorganisert arbeid rettet mot barn og unge i Sjumilssteget. Prosjektet har arbeidet tverrsektorielt internt i embetet og eksternt ut mot kommunene. Hovedfokus for 2015 har vært barn og unges rett til å bli hørt, som aktive deltakere i samfunnet og i saker som berører dem personlig. Dette gjelder barn og unges innflytelse på ulike tjenestetilbud, i frivillige organisasjoner og i ulike forvaltningsnivå. Fylkesmannen vurderer satsingen som meget positiv, i den forstand at vi kan se at kommunene i større grad legger til rette for å etablere ungdomsråd, involvere barn og unge i kommunesammenslåingsprosessen og at flere innenfor tjenestetilbud hører barn og unge før vedtak blir truffet. Barn og unges psykososiale miljø i barnehage og skole, og NAV-veiledere i videregående skole har også vært tema i arbeidet ut mot kommunene. Flere kommuner er tildelt skjønnsmidler til utvikling og samordning av tjenestetilbudet til barn og unge.

31.7 Tilskuddsforvaltning

Kap. 231 post 61 Investeringstilskudd til nye barnehageplasser og post 64 Tilskudd til faste plasser i midlertidige lokaler

Fylkesmannen har ikke fulgt opp kontroll og bindingstid på tilskuddene. Dette skyldes langtidssykemelding og manglende dokumentasjon. Vi har ikke hatt ressurser til å ivareta barnehageområdet godt nok. Det rapporteres derfor avvik på dette. Fylkesmannen vil i 2016 omorganisere avdelingen, slik at barnehageområdet blir høyere prioritert.

Kap. 231 post 63 Tilskudd til tiltak for å bedre språkforståelsen blant minoritetsspråklige barn i førskolealder

Fylkesmannen har ikke gitt tilbakemelding til Utdanningsdirektoratet på kontroll av foreløpig rapport fra BASIL av antall minoritetsspråklige barn i barnehage per 15. desember 2014.

Fylkesmannen har ikke utført kontroll av hvordan tilskuddet forvaltes i kommunene. Dette skyldes langtidssykemelding og manglende dokumentasjon. Vi har ikke hatt ressurser til å ivareta barnehageområdet godt nok. Det rapporteres derfor avvik på dette. Fylkesmannen vil i 2016 omorganisere avdelingen, slik at barnehageområdet blir høyere prioritert.

Kap 225 post 60 Tilskudd til landslinjer

Fylkesmannen har to ganger i 2015, rapportert inn elevtallene fra Finnmark fylkeskommune om landslinjene for yrkessjåførfag ved Alta videregående skole og landslinjene anleggsteknikk og anleggsmaskinmekaniker ved Kirkenes videregående skole. Fylkesmannen opplever at fylkeskommunen innrapporterer for sent, dermed blir det forsinkelser i rapporteringen til Utdanningsdirektoratet. Fylkesmannen vil i 2016 være tidligere ute med innrapporteringskravet til fylkeskommunen.

Kap 225 post 63 Tilskudd til samisk i grunnsopplæringen

Fylkesmannen har gjennomført kontrolloppgaver i forbindelse med tilskudd til samisk i grunnsopplæringen, herunder utbetaling, kontroll og rapportering. Fylkesmannen har gjennomført seks stikkprøvekontroller i kommuner utenom Nord-Norge. Det ble avdekket ett avvik. Avviket skyldtes feilregistrering i GSI og avviket ble rettet opp.

Fylkesmannen fikk inn tre søknader på ledige studiehjemler for 2015. Sør-Varanger kommune ble tildelt en studiehjemmel. De nye retningslinjene for studiehjemler som ble gjort gjeldende fra 17.03.2016 kom i etterkant av Fylkesmannens organisering av tildeling av studiehjemler for skoleåret 2015/2016. De nye retningslinjene vil bli fulgt ved tildeling av studiehjemler i 2016.

Fylkesmannen ser gjerne at ordningen med studiehjemler etterhvert også kan omfatte barnehagelærerne. Mange kommuner med samiske barn i barnehage strever med å ha samiskspråklig personale og her kan man vurdere ordningen med studiehjemler slik at den omfatter barnehagelærere.

Fylkesmannen tildelte skjønnsmidler til Porsanger kommune og Tana kommune.

Viser til tertialrapporteringen.

Fylkesmannen har gjennomført kontrolloppgaver i forbindelse med tilskudd til samisk og finsk som andrespråk i videregående opplæring. Ingen avvik avdekket.

Kap.225 post 67 Finsk i grunnsopplæringen

Embetet forvalter ordningen i tråd med retningslinjene. Gjennom denne ordningen får elevene oppfylt sin rett til å lære finsk som andrespråk. Fylkesmannen har tett oppfølging med kommunene som søker årstimer, og vi veileder i forbindelse med søknadsprosedyren og når refusjonskrav sendes.

13 kommuner og to private grunnskoler gir opplæring i faget. Fylkesmannen har gjennomført stikkprøvekontroll med tre kommuner. To av kommunene har fått tildelt for mye tilskudd og har tilbakebetalt dette.

1 kommune fikk i 2015 studiehjemmel i finsk. Det er få som søker om hjemmel i finsk/kvensk.

Viser til tertialrapportering.

Kap. 225 post 64 – Tilskudd til barn og unge asylsøkere i mottak og omsorgssentre.

Fylkesmannen har gjennomført søknadsbehandling og utbetaling etter gjeldende retningslinjer. Fylkesmannen har gjennomført rimelighetskontroll i søknadsbehandlingen etter beste evne, men finner det vanskelig å gjennomføre gode kontroller og finne avvik, da vi ikke lenger får beleggslister med DUF-nr fra UDI. Vi har likevel hatt kontakt med de tre kommunene som har søkt inneværende år og fått nærmere opplysninger om alle de søker for.

Fylkesmannen mottok ingen søknader om tilskudd til ungdom i videregående opplæring.

Viser til tertialrapportering.

Kap. 225 post 66 – Tilskudd til leirskoleopplæring

Søknadsbehandling og utbetaling av tilskudd er gjennomført etter gjeldende retningslinjer. 13 kommuner har fått tildelt dette statstilskuddet. Det er gjennomført rimelighetskontroll med alle søknader og to stikkprøvekontroller. Fylkesmannen har for noen kommuner endret tilskuddet i forhold til søknad.

Viser til tertialrapportering.

Kap 253 post 70 Tilskudd til folkehøgskoler

Fylkesmannen har videresendt innrapportere tall fra de to folkehøgskolene i Finnmark, Øytun folkehøgskole og Pasvik folkehøgskole.

Fylkesmannens oppvekst- og utdanningsavdelingen har et nært samarbeid med vår økonomiavdeling, som bistår med veiledning og bistand ved behov. Vi vurderer måloppnåelsen som god.

Resultatområde 32 Oppgaver for økt kvalitet i barnehagen og grunnsopplæringen

Mange nasjonale utviklingstiltak gjennomføres både i barnehage og grunnsopplæring i Finnmark. De største kommunene har sjelden kapasitetsproblemer, men i mindre kommuner nås metningspunkt for hvilke tiltak særlig skoleeier kan iverksette. Derfor har FM av og til store utfordringer med å rekruttere kommuner til nasjonale tiltak. Med den oversikten vi har gjennom eget analysearbeid, forsøker vi å spre tiltak til de skoleeiere vi mener trenger det mest. Dette viser seg å gi høyere grad av motivasjon til deltakelse. Resultatene vil vise seg om flere år.

32.2 Kompetanseutvikling og rekruttering

Kompetanse for kvalitet og stipendordningen - videreutdanning for lærere

Finnmark opplevde en formidabel økning i antall søkere i 2015 sammenlignet med året før. I 2014 søkte 72 lærere, hvorav 54 bekreftet søknaden. I 2015 økte antallet søkere til 219, og 181 lærere bekreftet deltakelse.

I hovedsak er utdanningen i Finnmark fortsatt i satsingen på regionale tilbud, hvor Fylkesmannen var en svært aktiv pådriver i prosessen. I løpet av kort tid fikk man i samarbeid med Universitetet i Tromsø og lokale nettverk, på plass videreutdanningstilbud lokalisert til Alta og Kirkenes. I et fylke med store avstander og svært kostbare reisealternativer både innad i fylket, men særlig ut, var dette den viktigste suksessfaktoren.

Tilbudet ble raskt formidlet til skoleeierne, og kun 2 av 19 kommuner, samt en privat grunnskole, har ikke lærere på videreutdanning. De øvrige kommunale skoleeierne har deltakere i ordningen. Det samme gjelder begge de to statlige videregående skolene i fylket og Finnmark fylkeskommune.

Kompetansekartleggingen gjort i GSI viser at Finnmark fortsatt har mye ugjort før lærerne møter kompetansekravene i hovedfagene. Denne satsingen jobbes det derfor aktivt med også i 2016. Fylkesmannen er imidlertid bekymret for om man i de regionale tilbudene vil treffe behovet like godt i 2016/17 som man gjorde inneværende skoleår. Universitetet i Tromsø viderefører allerede oppstartet tilbud i øst, men oppretter ingen nye. For vest opprettes det tre regionale tilbud, i alt 4 for fylket, og Fylkesmannen mener dette i for liten grad vil imøtekomme behovet for videreutdanning, særlig i øst.

Strategi for etter- og videreutdanning for ansatte i PPT 2013-2018

I alt 13 søkere ble registrert, hvorav 9 bekreftet deltakelse. Dette er en økning fra 2014, hvor 3 av 6 søkere bekreftet deltakelse i ordningen.

3 kommuner, Finnmark fylkeskommune og Samisk videregående skole og reindriftsskole, Kautokeino deltar.

Økonomiske midler er delt ut innen oppsatte frister.

Vurdering for læring 2014-2017

Pulje 5: 2 kommuner deltar. Rapportering har skjedd innenfor oppsatte frister.

Pulje 6: 5 kommuner og en privat grunnskole deltar. Plan for gjennomføring er levert innenfor oppsatte frister for 4 av deltakerne. De 2 øvrige måtte korrigere sine planer før de kunne godkjennes. Alle midler er fordelt. Fylkesmannen har gjennomført ett møte med skoleeiernes ressurspersoner for å initiere nettverkssamarbeid.

Kun tre kommunale skoleeiere i fylket har ikke deltatt i denne ordningen og forsøkes rekruttert for pulje 7.

Ungdomstrinn i utvikling 2013-2017

Pulje 1: 6 kommuner (Hammerfest, Porsanger, Gamvik, Lebesby, Nesseby, Tana (4 skoler))

Pulje 2: 3 kommuner deltar (Alta, Kvalsund, Karasjok)

Pulje 3: 8 kommuner deltar (Båtsfjord, Tana, Nordkapp, Måsøy, Kvalsund, Hasvik, Loppa og Hammerfest)

Rapportering og utbetaling av midler er utført innenfor direktoratets frister. Fylkesmannen har også hatt flere møter med utviklingsveilederne i Finnmark, der status for satsingen, samarbeid med UH sektor har vært oppe som tema.

Veilederkorpset

Berlevåg kommune, Båtsfjord kommune og Finnmark fylkeskommune er deltaker på VK 15.

Ut fra risikoanalyser rekrutterte Fylkesmannen Kautokeino kommune og Karasjok kommune til å delta på VK 16.

Fylkesmannen har deltatt på oppstartssamling, samling med veiledere, og samling for kommuner og veiledere. Videre har Fylkesmannen vært i dialog med deltakerkommunene underveis i veiledningsperioden.

Sensorskolering jf. resultatområde 31.5

Det ble gjennomført sensorskolering i forbindelse med eksamensavviklingen i mai. I år ble denne arrangert etter at eksamen var avviklet slik at man kunne skolere med utgangspunkt i gjeldende eksamensoppgaver og ikke i fjorårets slik det har vært gjort før. Dette førte til relativt kort tid fra skolering til fellessensur, men samtidig fikk sensorene jobbe med de aktuelle oppgavene også på skoleringen. Ordningen ble evaluert i plenum etter gjennomført fellessensur og fikk i hovedsak gode tilbakemeldinger. I 2016 videreføres derfor opplegget. I 2016

får også alle sensorer et medfølgende skriv hvor forventninger skisseres. Dette fordi noen få sensorer ikke hadde startet sensoreringsarbeidet før skoleringen skjedde, og de kunne dermed ikke bidra i diskusjonen som forutsatt. Dette skal vi unngå i 2016.

Vi har også gjennomført kurs for lærere som ikke tidligere har vært sensorer, men etter samme mal som en ordinær sensorskolering. Dette ble gjennomført i januar 2015. Bakgrunnen var både et ønske om økt rekruttering av nye sensorer, men også for å øke vurderingskompetansen i fylket. Mange av deltakerne fra dette kurset, meldte seg senere for sensoroppdrag.

Videregående opplæring

NAV-veiledere i vgs

Dette arbeidet skjer i samarbeid med Helse- og sosialavdelingen hos Fylkesmannen i Finnmark og Finnmark fylkeskommune, hvor vi inngår i styringsgruppa for prosjektet sammen med disse. 4 videregående skoler i fylket er rekruttert til prosjektet.

Fagopplæringen

Det er gjennomført kontaktmøter med Finnmark fylkeskommune, opplæringsavdelingen om fagopplæringen og oppfølgingstjensesten. Vi har i år ny saksbehandler på feltet, og det er ikke gjennomført veiledning i år, utover at tilsynsrapporter fra FM Buskerud og Nordland etter at tilsynet er gjennomført der i 2015, er viderefremidlet.

Kompetanse for mangfold

I Finnmark er vi ikke helt tilfreds med igangsettingen av prosjektet Kompetanse for mangfold. Utvelgelsen av kommuner tok alt for lang tid. Flere kommuner i fylket har uttrykt at de er med på mange nasjonale satsinger. De har små ressurser og kan derfor ikke delta på alt de ønsker. I juni var kommunene imidlertid klare. Tre kommuner og fylkeskommunen ville delta med underliggende enheter. Før sommerferien hadde vi et oppstartsmøte med kommunene og Universitetet i Tromsø der vi skisserte føringene rundt prosjektet, våre roller og snakket om hvordan kommunene skulle gå frem for å kartlegge kompetansebehovet.

I september trakk en kommune seg, og vi stod igjen med to kommuner og fylkeskommunen. Vi forespurte noen flere, men fikk ingen andre med på prosjektet. De resterende midlene er blitt returnert til Utdanningsdirektoratet.

Universitetet i Tromsø som har det faglige ansvaret for prosjektet, ønsket ikke starte opp så tidlig på høsten, fordi satsingen i Troms ikke var avsluttet. Dermed avholdt vi kick-off først i november. Her gjennomgikk Fylkesmannen regelverket knyttet til minoritetsspråklige barn og unge. Utdanningsdirektoratet snakket om satsingen og NAFO fortalte litt om hvordan de arbeider. På samlingen skulle universitetet i samarbeid med de deltakende enhetene lage en plan for kompetanseutviklingen i kommunene på bakgrunn av ståstedsanalyse som var gjort i forkant. Dette ble ikke gjort. Noen enheter hadde ikke klart å ferdigstille ståstedsanalysen, og universitetet kunne heller ikke klart uttrykke omfanget av tilbudet. Fylkesmannen opplevde at universitetet på samlingen var lite forberedt på hva deres rolle og ansvar var.

Kompetanseutviklingen kom ikke i gang høsten 2015. Vi har forhåpninger om en oppstart tidlig 2016.

Vi mener vi har utført Fylkesmannens oppgaver knyttet til dette oppdraget med god måloppnåelse, men finner det vanskelig å utføre dem godt nok på grunn av eksterne forhold.

Svømmeopplæring for nyankomne minoritetsspråklige elever

Fylkesmannen lyste ut midler til dette tiltaket i mars 2015. Vi fikk inn søknader fra tre kommuner, der alle fikk tildelt midler. Etter rapportering i høst viser det seg at ingen av kommunene har gjennomført svømmeopplæringen i høst. Alle tre mener de vil klare å gjennomføre dette innen våren 2016. Fylkesmannen har svart at dersom dette ikke lar seg gjøre innen mai 2016, vil midlene bli krevd inn.

Fylkesmannen har hatt god måloppnåelse på dette området.

Læringsmiljøprosjektet- Målrettet arbeid mot mobbing

Formålet med prosjektet er å følge opp skoler med utfordringer innenfor læringsmiljøet. Fylkesmannen har evaluert resultater fra Elevundersøkelsen og veiledet skoler med høye mobbetall.

Fylkesmannen har bistått skoleeiere slik at de har gjennomført tiltak på skoler i forhold til høye mobbetall. Dette arbeidet har blitt gjennomført via generell veiledning og egne fagdager i løpet av året.

Fylkesmannen har bistått Utdanningsdirektoratet med å velge ut skoler og kommuner til videre oppfølging i 2015 i pulje 2. Sør Varanger kommune ble valgt på grunn av sine høye mobbetall fra Elevundersøkelsen over tid, klagesaker og tilsyn med kommunen. Kommunen har kommet godt igang med læringsmiljøarbeidet og deltar aktivt på møter og samlinger i regi av Fylkesmannen og Utdanningsdirektoratet. Kommunen mottar egen veiledning fra veiledergruppe oppnevnt av Utdanningsdirektoratet. Fylkesmannen har deltatt på konferanser i regi av Udir, og har hatt egne oppfølgingsmøter med Sør-Varanger kommune.

Innenfor de rammer som Fylkesmannen disponerte i 2015 fikk utvalgte kommuner utbetalt midler til bruk for å utvikle og styrke læringsmiljøet med konkrete og målbare tiltak innenfor vårhalvåret 2015. Høgtun skole i Loppa kommune, Pasvik skole i Sør-Varanger kommune og Sentrum skole i Vadsø kommune ble tildelt midler til styrking av læringsmiljøet. Skolene rapporterte på bruk av midlene og kan vise til gode trivselstiltak og ulike aktiviteter med fokus på læringsmiljøet.

Kompetanse for framtidens barnehage:

Kompetansemidler til kommunene

Fylkesmannen har lyst ut og tildelt midler til kommunene basert på kompetanseplaner i tråd med oppdraget og kompetansestrategien. En kommune har ikke søkt midler til tross for gjentatte purringer fra Fylkesmannen. Kommunen samarbeider ikke med andre kommuner, det er en forholdsvis liten kommune med lav barnehagemyndighetskompetanse. Fylkesmannen ser med bekymring på at kommunen ikke har kapasitet til å prioritere myndighetsoppgavene slik at det vil komme kvaliteten i barnehagene til gode. Kommunene og barnehagene har i all hovedsak søkt kompetansemidler til å styrke pedagogisk ledelse og barnehagens språkmiljø.

Mange kommuner rapporterer om god deltakelse i lederutdanningen for styrere. Noen kommuner melder at de ikke vil prioritere deltakere til utdanningen kommende år grunnet økonomi og fordi man ønsker å satse på andre yrkesgrupper. Fylkesmannen må i større grad arbeide systematisk med å motivere kommuner, barnehager og barnehageansatte til å delta i kompetansehevende tiltak.

Videreutdanning for pedagoger og pedagogiske ledere (Tilleggsutdanning i pedagogikk og PUB)

Fylkesmannen har fulgt opp studenter som deltar i videreutdanningstilbudene med personlig kontakt og tildeling av stipend. Flere av deltakerne har meldt tilbake at kontakten med Fylkesmannen har bidratt til motivasjon til å fortsette studiene.

Fagbrev i barne- og ungdomsarbeiderfaget

Fylkesmannen har i samarbeid med Vadsø videregående skole igangsatt teorikurs for assistenter i barnehagene som ønsker å ta fagbrev. Vi valgte å begrense deltakere fra 6 kommuner. Kurset gjennomføres stedlig for de som har anledning til å komme og via lyd/bildestudio for de som har lang reisevei. Til sammen er det 18 assistenter som deltar. Vi har gjort gode erfaringer med at det å legge til rette for kompetanseutvikling på hjemstedet bidrar til økt deltakelse.

Kompetansehevingsstudier for assistenter og fagarbeidere (Kompass)

På grunn av sykemelding store deler av året, ble tiltak Fylkesmannen sjøl hadde planlagt, ikke gjennomført på store deler av resultatområde 32.2. Kompetanseutvikling og rekruttering. Under dette punktet har Fylkesmannen samarbeidet med Samisk høyskole og tildelt midler for gjennomføring.

Barnehagefaglig grunnkompetanse

Av årsaker tilsvarende over, ble heller ikke dette området godt nok ivaretatt, og først seint på året gikk det ut tilbud til kommunene om at de kunne søke tilskudd til egne prosjekter. Tildelingen skjedd så seint på året at gjennomføring i kommunene, ikke vil skje før våren 2016. Fylkesmannen har bedt om rapport fra kommuner som har fått tilskudd, innen 1.juni 2016.

Kompetanseutvikling barnehagemyndighet

Tilskuddet til kompetanseutvikling barnehagemyndighet, kom fra Utdanningsdirektoratet så seint på året at vi ikke fikk planlagt eller gjennomført noe på dette området i 2015. Vi har derfor søkt Utdanningsdirektoratet om overføring av midlene til 2016 i og med at vi omorganiserer egen avdeling slik at barnehagene prioriteres

strengere.

Glød og likestillingsnettverk

Planen var fra Fylkesmannen sin side at Glød og Gnist i grunnskolen, skulle slås sammen som nettverk. Gnist er gjennomført, men på grunn av sykemelding, er ingenting gjennomført i Glødnettverket eller i forhold til likestillingsarbeidet i avdelingen.

Ungdomsskolegutter som lekeressurs

Våren 2015, ble det gjennomført et avgrenset tiltak i en kommune. I og med sykemelding og mangelfull tilgjengelig dokumentasjon, kan Fylkesmannen rapportere lite på området.

Arbeidsplassbasert barnehagelærerutdanning (ABLU) – samisk

Det er gjort avtale med Samisk høyskole om gjennomføring arbeidsplassbasert barnehagelærerutdanning - samisk, og tilbudet er i gang. Men mangelfull skriftlig dokumentasjon og sykemelding, gjør sitt til at vi ikke får rapportert nøyaktig på dette området. Fylkesmannen skal i løpet av 2016, skaffe oversikt.

Øvrige kompetanseutviklingstiltak for samisk i barnehagene, er ikke gjennomført og Fylkesmannen må melde avvik. Årsak er sykemelding store deler av året.

32.6 Urfolk og nasjonale minoriteter

Samisk opplæring

Fylkesmannen i Finnmark tildeler timer til opplæring i nordsamisk, sørsamisk og lulesamisk til kommuner og private grunnskoler i Finnmark og kommuner utenom Nord-Norge. Fylkesmannen i Finnmark ser fortsatt et stort behov for å spre informasjon og kunnskap om samiske elevers rettigheter til opplæring i og /eller på samisk både i Finnmark og resten av landet. Fylkesmannen bruker mye tid på oppstartsfasen for elever som skal ha fjernundervisning. Koordineringsarbeidet oppleves svært tidkrevende spesielt ved oppstarten av skoleåret. Utlysingsfrist for søknad om fjernundervisning er i mars og Fylkesmannen vil vurdere om denne fristen er for tidlig med tanke på ny søknadsrunde i 2017.

Det er elever med samisk opplæring i alle landets fylker unntatt Sogn og Fjordane. Tilsammen har ca. 100 elever fått nordsamisk fjernundervisning i 2015.

I Finnmark har antall kommuner utenfor forvaltningsområdet med samisk opplæring vært stabilt . 8 kommuner og en privat grunnskole i fylket har elever med samiskopplæring.Fylkesmannen mottar klager på samisk opplæring fra foreldre i skolene med samisk opplæring og veileder involverte skoleeiere på hvilke plikter de faktisk har overfor foreldre som klager.

Fylkesmannen i Finnmark har tilknyttet ca. 25 nettlærere fra Troms og Finnmark som gir fjernundervisning. Antall lærere er stabilt og det har ikke vært de store rekrutteringsutfordringer i 2015.Behovet for kompetanseheving er imidlertid stort og Fylkesmannen ser behovet for mer ressurser til dette arbeidet. I rammeverk for fjernundervisning er dette et område Fylkesmannen skal ha ansvar for i årene som kommer.

Fylkesmannen i Finnmark samarbeidet med Fylkesmannen i Nordland i forhold til oppdrag 29-14 Forslag til rammeverk for samisk undervisning. Rammeverket ble ferdigstilt og Fylkesmannen i Nordland og Fylkesmannen i Finnmark vil samarbeide videre i 2016 med implementering av rammeverket. Det har det vært avholdt ulike typer møter mellom Utdanningsdirektoratet, Sametinget og Fylkesmennene i Nordland og Troms.

Fylkesmannen vurderer arbeidet med rammeverket for samisk undervisning som godt og konstruktivt og samarbeidet med de involverte parter har vært god.

Fylkesmannen har fulgt opp saker i forhold til høringsuttalelser og gitt innspill til Samiske tall forteller - rapport 1/2015 med kommentert samisk statistikk 2015.

Samiske barnehager og barnehager med samiske barn

Fylkesmannen har hatt ett møte med Sametinget og de andre Fylkesmennene fra Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag, Nordland og Troms i 2015.

Arbeidet med Kompetansestrategien må forsette i samtlige kommuner /barnehager i fylket uavhengig av om det er en samisk barnehage eller ikke. Kompetanse på og om samisk språk og kultur er de aller viktigste forutsetningene for å kunne gi de samiske barna et kvalitativt godt barnehagetilbud.

Finsk som andrespråk

Fylkesmannen i Finnmark har i 2015 tildelt årstimer til 13 kommuner og to private grunnskoler. Fylkesmannen har oppfølging og veiledning med kommuner i saksbehandlingen om årstimer.

Norut har i 2015 på vegne av Utdanningsdirektoratet gjennomført en kartlegging av årsaker til frafall fra finsk som andrespråk. Resultatene av denne viser at frafallet kan skyldes utfordringer rundt fag- og timefordelingen, og det at finsk/kvensk ikke lenger er et levende språk i lokalsamfunnet. Men kartleggingen viser også at skolene og skoleeier ikke alltid gir god nok informasjon om faget til foreldre og elever, noe som kan medføre at færre elever starter opp med opplæring i finsk som andrespråk. Fylkesmannen har tatt det siste punktet til etterretning. Vi vil i informasjonsskriv om årstimer i 2016 be skoleeierne kontrollere at skolene har gode rutiner for å informere om retten til å få opplæring i finsk som andrespråk.

På to fagsamlinger for skoleeierne i 2015 gjennomgikk Fylkesmannen regelverket etter opplæringsloven § 2-7. Tilbakemeldinger fra noen skoleeiere er at fag- og timefordelingen i finsk fremdeles kan være utfordrende for noen skoler. Fylkesmannen har også fått tilbakemeldinger om utfordringer rundt sidemålsopplæring og finsk som andrespråk. Forskriften, fag- og timefordelingen, omtaler at elevene på ungdomstrinnet med opplæring i finsk som andrespråk følger ordinær læreplan i norsk, med fritak fra opplæring og vurdering i skriftlig sidemål. Eksamensoppgaver i bokmål på 10. trinn gitt i 2014 inneholdt momenter fra sidemålsopplæringen, som skolene mente elevene med finsk og samisk som andrespråk ikke hadde forutsetninger for å mestre. Fylkesmannen har hatt dialog med Utdanningsdirektoratet om dette, som mener at kompetansemålene åpner for å omtale kjennskap til bokmål, nynorsk, dialekt, hovedmål og sidemål. Fylkesmannen vil følge dette opp i flere møter med Utdanningsdirektoratet.

Utfordringer rundt fag- og timefordeling og frafallsproblematikk var også tema på det årlige seminaret for finsk som andrespråk. Hovedtemaet var likevel sluttvurdering. En representant fra Utdanningsdirektoratet skolerte deltakerne i emnet. Fylkesmannen opplever det som svært nyttig at Utdanningsdirektoratet er med på det årlige seminaret vårt da informasjon blir utvekslet begge veier. Tilbakemeldinger fra de 30 lærerne som deltok var udelt positive.

I 2015 er læreverket i finsk som andrespråk for ungdomstrinnet blitt ferdigstilt. Dermed er det laget læremidler i finsk for alle trinn i grunnskolen. På kvensk er læremidler fra 1.-6. trinn ferdigstilt. Fylkesmannen har i 2015 gitt midler til læremidler i kvensk for 7. trinn. Storfjord språksenter har i tillegg fått midler til å utarbeide lærehefter for 10. trinn. Da er tilsvarende hefter laget for alle trinn i grunnskolen. Fylkesmannen vurderer at læremiddelsituasjonen begynner å bli god for grunnskolen.

Fylkesmannen tildelte i 2015 midler til studieturer/elevutveksling til skoler i Finnmark og Troms. Det var stor søknad på disse midlene. Tilbakemeldinger fra skolene er at muligheten til å kunne reise på studietur og praktisere språket er viktig for å beholde motivasjonen til elevene.

Fylkesmannen i Finnmark har også i 2015 hatt et nært samarbeid med Fylkesmannen i Troms om dette oppdraget. Vi har stor kompetanse på området og mener vi har hatt god måloppnåelse.

Strategiplan for samarbeid om oppvekst- og utdanningsområdet i nordområdene 2011-2015

Fylkesmannen ferdigstilte sin sluttrapport til utdanningsdirektoratet den 30. september 2015, om arbeidet med nordområdestrategien og resultatet etter siste års handlingsplaner for samarbeidet i Nord- Vest Russland og Grenseløst i Nord. Fylkesmannen har ikke mottatt tilbakemeldinger på sluttrapporten.

Ressursrapportering

Resultatområde

	Kapittel 0525	Fagdep.
31.1 Tilsyn	kr 1 809 926,85	kr 0,00
31.9 Andre forvaltn.oppg. - barnehagen og grunnopplæring (rest 31)	kr 2 412 173,38	kr 972 411,60
Økt kvalitet i barnehage og grunnopplæringen	kr 1 714 640,99	kr 71 500,00
36 Landsdekkende oppgaver KD	kr 1 875,00	kr 0,00
Sum:	kr 5 938 616,00	kr 1 043 911,00

Landbruks- og matdepartementet**Resultatområde 21 Matsikkerhet**

En hovedutfordring i Finnmark er å opprettholde antall gårdsbruk, etter en halvering av antall bruk i løpet av 15 år. Primærproduksjonen i fylket holder seg noenlunde stabil, men nedgangen bidrar til å tynne ut fagmiljøene i distriktene, og svekke grunnlaget for logistikk og infrastruktur. Rundt 60 % av melkebrukene ligger i Tana og Alta. Antall søkere om produksjonstilskudd gikk ned fra 324 i 2014 til 312 i 2015. Fulldyrka jordbruksareal og innmarksbeite i drift var i 2015 på 93 131 daa, mot 94 839 i 2014, en nedgang på 1,8 %.

Det har vært relativt god aktivitet i bruksutbyggingen, og vi ser at flere bygger til sau. Det er stort behov for oppgradering av driftsapparatet for å møte fremtidens krav, spesielt i melkeproduksjonen.

I de samiske kommunene har det lenge vært utfordringer med lav rekruttering og liten aktivitet innen bruksutbygging. I Ávjovárriprojektets 3. driftsår ser man at fagmiljøene i området er i ferd med å styrkes, etter at man har skapt tilbud om veiledning, kurs og kompetanseheving, og flere faglige møteplasser for gårdbrukerne. Vi synes å merke en positiv trend i jordbruksaktivitet og rekruttering, og håper å kunne bruke erfaringer fra dette prosjektet til mobilisering i jordbruket over hele fylket.

Det er ulikheter i fylket med tanke på press på jordbruksarealer. 60 % av melkebrukene ligger i Alta og Tana. Blant annet i Alta er tilgang på jord for mange gårdbrukeres vedkommende en begrensende faktor, mens det i andre områder i fylket må fokuseres på å unngå gjengroing av jordbruksarealer. Dette skaper behov for et styrket jordvern. Det er erfaringsmessig også viktig å unngå nedbygging av brakklagte arealer, da vi ofte ser at de etterhvert kommer i drift igjen. Vi har sett flere eksempler på reetableing av drift på nedlagte bruk de siste årene.

Totalt sett er det en viktig målsetting å sikre arealgrunnlaget for jordbruket, og bevisstgjøre kommunene om dette ifm. arbeidet med arealplan og reguleringsplaner. Endel arealer omdisponeres og blir utilgjengelig for jordbruket ved uheldig dispensasjonspraksis. Kommunene, og spesielt det politiske nivået, viser ofte liten interesse for landbrukets arealbehov, og det er utfordrende å nå frem med jordvernbudskapet.

Fylkesmannen har hatt en sentral rolle i utformingen av landbruksstrategier for Finnmark 2015 – 2020, som ble vedtatt av Finnmark Fylkeskommune i 2015.

21.1 Økt matproduksjon og trygg mat

I 2015 startet en ny periode med Trainee i landbruket finansiert av Partnerskapet. 4 bedrifter deltar og prosjektperioden er 2 år. Kandidatene skal samtidig med arbeid hjemme på gården hospitere hos andre gårdbrukere, bruke eksterne mentorer etter behov, gjennomføre og bestå nettbasert agronomutdanning og delta på fagmøter og studieturer som arrangeres i fylket.

Ungt Entreprenørskap har startet et tre-årig prosjekt med tittelen "Finnmarksmat for fremtiden". Målgruppen er elever ved kokkefaglige linjer på videregående skoler i Finnmark. Deltakerne har matfaglige elevbedrifter og lærer om lokal matproduksjon og videreforedling. Prosjektet har samarbeid med en kokkeskole i Italia, noe som inspirerer deltakerne i stor grad.

For fjerde år på rad var Nord-Norge som samlet region på Grüne Woche i Berlin. Fylkesmannen i Finnmark hadde også dette året prosjektledelsen. Samarbeidet mellom de tre nordligste fylkene fungerer bra. Vi ser også resultater av satsinga ved at deltakerne finner hverandre lokalt og inngår avtaler om kjøp og salg av produkter, ikke minst mellom reiseliv og matprodusenter.

Nord-Norge har også vært samlet på felles stand på Matstreif 2015 i Oslo. Også her ser vi verdien i samarbeid og nettverksarbeid.

Fylkesmannen har gitt støtte til oppstart av en ny matfestival som vektlegger lokale produkter. NIBIO har fått støtte til et forprosjekt for utvikling av lokalmatprodusenter i Sør-Varanger kommune.

NIBIO har fått støtte til forskningsprosjekter på engdyrking - fornying av eng uten pløying og bruk av fjernmåling i engdyrking. Interessante og viktige forskningsprosjekter for Finnmark.

Det er også gitt støtte til foredrag om bærproduksjon i tunnell med tanke på økt bærproduksjon i fylket. Tine har fått tilskudd til fagmøter om grovfôrproduksjon.

For første gang er det startet et forprosjekt for å utrede mulighetene for et andelslandbruk i en kommune i Finnmark.

For Finnmark er det viktig å skape møteplasser for næringsutøverne. I samarbeid med Felleskjøpet og Nortura arrangeres det fagmøter der også det sosiale aspektet blir vektlagt. I et fylke med få utøvere og lange avstander betyr dette mye for å bevare produksjonsmiljøet.

Fylkesmannens hovedinntrykk er at kommunene i Finnmark tar ansvaret alvorlig med å sikre en tilfredsstillende dekning av veterinærer. De interkommunale samarbeidsavtalene fungerer godt de fleste steder, mens det er utfordringer i et par av vaktområdene. På lokalt nivå er det generelt et godt og konstruktivt samarbeid mellom administrasjonskommunene og veterinærene som bidrar til en tilfredsstillende klinisk veterinærdekning og vaktordning.

For å sikre kliniske dagtjenester fremkommer det i rapporteringen for 2014 at mange av kommunene må bruke til dels betydelige egne midler til stimuleringsiltak utover den statlige potten som Fylkesmannen tildeler. Kommunene forventer at staten stiller opp med midler til dette lovpålagte ansvarsområdet.

Resultatområde 22 Landbruk over hele landet

22.1 Bruk av landbruksarealer

Beitebruk

Tall fra Organisert beitebruk viser at det ble sluppet i alt 15 753 sau og lam på utmarksbeite i 2015, og at det totale tapet var 1 256 sau og lam. 55 % av foretakene som har oppgitt at de har sau i produksjonstilskuddsomgangen august 2015 inngikk også i organisert beitebruk. Det totale tapet av sau og lam på utmarksbeite har gått opp fra 2014. Det var om lag 1 200 færre sau og lam på utmarksbeite i 2015 enn i 2014. Det var 65 storfe på utmarksbeite i Finnmark i 2015, i følge tall fra Organisert beitebruk. Det er ikke rapportert om tap av storfe på utmarksbeite.

Det var flere som søkte rovvilterstatning i 2015 enn i 2014. I alt 27 gårdbrukere søkte om erstatning for tap av sau til fredet rovvilt. Det ble utbetalt totalt kr 3 154 618,- i erstatning for i alt 772 sau og lam. Statens naturoppsyn fikk i 2015 levert inn 92 kadaver til undersøkelse, av disse ble 91 antatt/dokumentert drept av fredet rovvilt. Bjørn var skadevolder i 86 av tilfellene. Gaupe og kongeørn er antatt/dokumentert som skadevolder i 5 av tilfellene.

I Øst-Finnmark har det vært en krevende bjørnesommer i år. Flere sauebønder i Tana, Nesseby og Sør-Varanger har opplevd store tap. Dette er områder som er utenfor det prioriterte forvaltningsområdet for bjørn. Tall fra *Organisert beitebruk* for beitesesongen viser betydelige tap i enkeltbesetninger i de berørte områdene. I besetningen med høyest tap er 26% av søyene og 42% av lammene tapt.

Ettersom tapene har skjedd utenfor forvaltningsområdet for bjørn har Fylkesmannen gitt i alt seks skadefellingstillatelser i de berørte områdene. Det interkommunale skadefellingslaget som dekker de berørte kommunene ble lagt ned i vår, fordi det ikke finnes midler som kan brukes til å dekke kommunenes administrasjonskostnader. Dette har gjort situasjonen ekstra krevende for bøndene som har måttet sette sammen lokale fellingslag. To bjørner ble felt på skadefelling. I tillegg til de to som er felt på skadefelling er to bjørner felt på lisensfelling, en er skutt i selvforsvar og en nærgående bjørn har blitt felt.

I forvaltningsplanen for rovvilt i region 8 (Troms og Finnmark) er det opprettet bestemte områder prioritert til rovvilt (A-områder) og bestemte områder prioritert til beite (B-områder). I følge rovviltforskriften § 4 er bestandsmålene for både jerv og gaupe 10 årlige ynglinger i region 8, hvorav 3 jerveynglinger og 4 gaupeynglinger i Finnmark. Antallet gaupeynglinger i Finnmark i 2015 var beregnet til 4 (gjennomsnitt av årene 2013-2015), altså over bestandsmålet. Ser man regionen under ett er man under bestandsmålet (7,8 ynglinger som gjennomsnitt for årene 2013-2015). Antallet jerveynglinger er over bestandsmålet: 4,3 ynglinger i Finnmark og 13,3 i regionen sett under ett. Det er et problem at jerv og gaupe vandrer ut av rovviltområdene og inn i beiteområdene. Det betyr at det er mye rovvilt i Finnmark, også utenfor A-områdene. Jerv og gaupe går ofte etter lam, og det kan i så måte være vanskelig å oppdage tap da lammekadaver ofte forsvinner fort i naturen.

Kommunale og interkommunale fellingslag er det viktigste virkemiddelet for å nå målsettingen i rovviltforvaltningen. Fellingslagene har en nøkkelrolle for å redusere tap ved at jerv, gaupe, bjørn og ulv felles for skadene blir store og konflikten eskalerer.

I starten av 2015 var det to interkommunale skadefellingslag i Finnmark: Ett i Vest-Finnmark (Porsanger og Karasjok), og ett i Øst-Finnmark (Sør-Varanger, Nesseby, Tana). I mai 2015 ble det interkommunale skadefellingslaget i Øst-Finnmark avviklet. Årsaken til dette var at vertskommunen ikke får økonomisk støtte til å administrere skadefellingslaget. Tidligere har kommunene kunne få støtte til administrasjon gjennom FKT-midler, men det er ikke lenger mulig etter gjeldende forskrift. I 2014 ga Fylkesmannen skjønnsmidler til kommunen for å dekke kostnadene kommunen hadde ved administrasjon av skadefellingslaget. Dette var en engangsløsning og har ikke blitt videreført i 2015. Ettersom det ikke fantes noen tilskuddsmidler som kunne benyttes til formålet ble altså skadefellingslaget i Øst-Finnmark avviklet.

Som nevnt ble det en krevende bjørnesommer for en del bønder i Tana, Nesseby og Sør-Varanger. Situasjonen for bøndene ble vanskeligere, da det ikke lenger fantes et (inter)kommunalt skadefellingslag. Gårdbrukerne måtte selv sette sammen skadefellingslag.

Ettersom skadesituasjonen i Tana og Nesseby eskalerte opprettet Nesseby kommune ett kommunalt skadefellingslag. Nesseby kommune fikk kr 25 000,- i støtte til dette fra Fylkesmannen. Det ble brukt av midlene fra kap. 1144 post 77. Utover høsten har også Tana kommune startet arbeidet med å opprette et kommunalt skadefellingslag.

Slik vi ser det er det viktig at det settes av egne midler til administrasjon av skadefellingslagene, eventuelt at det åpnes for at det kan brukes FKT-midler til administrasjon av skadefellingslagene i kommunene.

Eksempler på forebyggende og konfliktdempende tiltak som har vært benyttet i Finnmark, og som har vist seg å fungere er tidlig nedsanking i områder der det er jerv, forsinket slipp i områder med bjørn, flytting av sau til øybeite i enkelte områder, kortvarig intensivt tilsyn i kombinasjon med kadaversøk med hund, samt bruk av radiobjeller og e-bjeller. Bruk av radio-/e-bjeller gjør det enklere å følge bevegelsen til sauene i beiteområdet og med det lettes tilsynsarbeidet for gårdbrukerne. Det blir også lettere å finne døde dyr, uansett årsak. FKT-midlene har tidligere finansiert både innkjøp og abonnement for bruk av radio-/e-bjeller. Det er ikke lenger anledning å gi støtte til bruk av radio-/e-bjeller gjennom FKT-midlene. Gjennom prosjektet *Næring og rovvilt i Finnmark* har 500 radiobjeller som Fylkesmannen eier blitt lånt ut til sauebønder i Finnmark.

Det har ikke vært behov for samfinansiering med midler til forebyggende tiltak mot rovviltskader over Klima- og miljødepartementets budsjett i 2015, da de aktuelle prosjektene har oppnådd finansiering andre steder.

Gårdskartprosessen og forvaltning av AR5

Prosessen med å få gårdskart over alle landbrukseiendommer i Finnmark ble avsluttet i 2015. Nå har alle kommunene gjennomført Gårdskartprosessen.

Geodataplanen for Finnmark er vedtatt i november 2015 og gjelder fra 2016 til 2019.

Fylkesmannen har etter beste evne veiledet kommunene om arealdokumentasjon med hensyn til jordressurser og landbrukets kulturlandskap.

Det er ikke gjennomført noe kurs i forvaltning av AR5 i Finnmark i 2015, dette pga. at det ble arrangert kurs i 2014. Vi følger NIBIOs kursregime og arrangerer kurs kun annet hvert år. Det er ikke gjennomført noe periodisk ajourhold av AR5 i Finnmark i 2015.

GEOVEKST og Norge digitalt

Fylkesmannens landbruksavdeling er en aktiv part i GEOVEKST samarbeidet og bidrar til kartlegging av bl.a landbruksareal. Vi er bevisst på nytteverdien av data fra GEOVEKST. Det er i hovedsak FKB-C og FKB-D data som er de mest benyttete GEOVEKST data i bruk ved Fylkesmannen i Finnmark. Dette har sin naturlige forklaring i Finnmarks geografi

I 2015 fikk vi tildelt 172 083 kr til GEOVEKST. Dette ble fordelt på 3 ulike prosjekter.

Vi har i 2015 endelig kommet igang med FKB-C kartlegging i stor målestokk. Dette vil gi et godt grunnlag for Finnmarks første periodiske ajourhold av AR5. Vi har og såvidt kommet igang med planleggingen av overgang til NN2000. Det er initiert kun 3 GEOVEKST prosjekter i 2015, men kostnadene for FKB-C prosjektet gjør at vi ligger kostnadsmessig likt med øvrige år.

Fylkesgeodatautvalget har i 2015 vært fungerende og vil forhåpentligvis bidra i GEOVEKST arbeidet fremover.

Fylkesmannens landbruksavdeling har ikke deltatt aktivt i Norge Digitalt samarbeidet. Fra Norge digitalt er det stort sett temadata som benyttes. Det er ikke ansatt noen i embetet for å ivareta denne rollen.

Nykartlegging i Finnmark gjennom GEOVEKST skjer som oftest etter kommunens ønske om mer detaljerte kart (FKB-A) i tettsteder/ byer, eller veiakser etter Statens Vegvesen sitt behov. Dermed får vi sjelden et kommunedekkende flyfotogrunnlag for ajourføring av AR5. Dette er nå i endring, da omløpsfotoprogrammet kan levere flyfoto med nok kvalitet for å kunne produsere FKB-C kart. Dessverre er det et krav fra omløpsfotoprogrammet om at ved kjøp av flyfoto fra de til et GEOVEKST prosjekt, må det kjøpes bilder for hele kommunen. Dette skaper økonomiske utfordringer for kommunene i Finnmark, som er store i areal og med lave økonomiske forutsetninger. Dermed vil innslaget for å initiere et FKB-C prosjekt fra kommunens side være høy, da de må betale for flyfoto som ikke vil være innenfor FKB-C området(opptil 80% utenfor).

Ajourføring av AR5 fra kommunens side er en utfordring i de kommuner hvor det ikke er etablert et godt samarbeid mellom jordbruksenheten og geodata-/oppmålingsenheten. Som oftest innehar ikke jordbruksenheten den tekniske kompetansen for ajourføring av AR5 i kommunens eget system. Til dette er de avhengig av støtte fra geodata-/oppmålingsenheten. Dessverre er ikke landbruket prioritert i Finnmark-kommunenes oppgaveportefølje, noe som går ut over ajourholdet av AR.

Tapstatistikk sau på utmarksbeite

Embeter	Antall sau sluppet (innen organisert beitebruk)		% tilslutning til org. beitebruk i fylket	Tapsprosent		Total tapsprosent	
	Sau	Lam		Sau	Lam	2015	2014
FMFI	5906	9847	55	8,31	7,77	7,97	7,25
Sum	5906	9847	55	0	0	0	

22.2 Eiendomspolitikk

Vi bruker en del ressurser på å bistå kommunene med juridisk kompetanse. I 2015 har vi ikke hatt egne kurs for kommunene, men veileder kommunene og andre fortløpende ved behov og på forespørsel.

22.3 Forvaltning av inntekts- og velferdspolitiske tiltak og kontroll

En utfordring for landbruksforvaltningen i kommunene er at det er satt av relativt små ressurser til dette i de fleste kommunene. For de som arbeider med landbruk i kommunene er det utfordrende å holde seg oppdatert på alle fagområder i landbruksforvaltningen.

Kommunene prioriterer de mest sentrale forvaltningsoppgavene høyest, og utviklingsoppgavene er nedprioritert i de fleste kommunene i dag. På denne måten holder kommunene såvidt trutt i forhold til de økonomiske og juridiske virkemidlene, men har liten mulighet til å prioritere utviklingsoppgaver.

Landbruksvikar

Finnmark disponerer tilskudd til 4 årsverk til landbruksvikar. I 2015 ble 4 årsverk benyttet. Av fylkets 19 kommuner fikk 6 kommuner tilbud om landbruksvikar gjennom denne ordningen. Hovedutfordringen i Finnmark er å få flere gårdbrukere til å bruke vikaren, samt å få tak i avløsere. Med tanke på dekning av fylket er geografi og avstander en utfordring.

Kontroll

I følge kontrollplanen skulle fem kommuner kontrolleres. Fire av kommunene sorterer under det samme landbrukskontoret. For disse kommunene ble det gjennomført kontroll av produksjonstilskuddsforvaltningen. Den femte kommunen ble ikke kontrollert, fordi Fylkesmannen ikke fikk svar på gjentatte forsøk på å avtale tidspunkt for kontroll. Denne kontrollen vil bli gjennomført i 2016.

Kontrollen som ble gjennomført viste en saksbehandlingspraksis som ikke er i tråd med gjeldende regelverk. Med bakgrunn i gjennomføring av kontrollen og resultatene av denne har vi stor tro på å få endret denne praksisen.

I avdelingen er det to personer som inngår i kontrollgruppa.

Fylkesmannen ser helt klart behovet for å drive med kontroll. Mindre ressurser på landbruksiden i kommunene gjerne i kombinasjon med nyansatte gir utfordringer både for kommune og Fylkesmannen.

Fylkesmannens kontroll av landbruksvirksomhet i 2015.

1. Hvor mye ressurser er avsatt til kontroll?

>0,1 årsverk.

Antall personer 2

Gjennomførte kontroller av kommunens landbruksforvaltning

Kommuner: **Kvalsund, Hammerfest, Hasvik og Måsøy kommuner (har et interkommunalt landbrukskontor i Kvalsund)**

Ordninger omfang: Produksjonstilskudd

Registrerte avvik:

- Manglende delegering av myndighet til vertskommunen
- Ikke dokumentert at grunnvilkår i PT-forskriften § 2 er oppfylt (vanlig jordbruksproduksjon)
- Ikke dokumentert at kommunen har utført en risikovurdering ved utplukk av foretak til kontroll.

Oppfølging av avvik: Kommunen har i brev av 5. januar 2016 kommentert de avvikene som ble avdekket. Fylkesmannen har bedt om ytterligere opplysninger, og vil i løpet av februar 2016 følge opp de svarene som kommunen har gitt.

Oversikt over behandling av klager og dispensasjonssøknader 2015 - antall

Klagebehandling

Produksjonstilskudd		Miljøvirkemidler		Andre tilskuddsordninger	
Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått
0	2	0	1	1	0

Dispensasjonssøknader

Produksjonstilskudd			Miljøvirkemidler			Andre tilskuddsordninger		
Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått
0	0	0	3	0	0	3	0	1

Fylkesmannens kontroll av landbruksvirksomheten i 2015

1. Hvor mye ressurser er avsatt til kontroll?

Årsverk: 0,0

Antall personer: 0

2. Gjennomførte kontroller av kommunenes landbruksforvaltning(forvaltningskontroller)

Kommune: **Hammerfest kommune**

Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd
Registrerte avvik:	0
Oppfølging av avvik:	
Kommune:	Hasvik kommune
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd
Registrerte avvik:	0
Oppfølging av avvik:	
Kommune:	Kvalsund kommune
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd
Registrerte avvik:	3
Oppfølging av avvik:	Følges opp i løpet av februar 2016 ved gjennomgang av kommunens svar. Dersom svarene ikke ansees som tilstrekkelig til å lukke avvikene, vil videre oppfølging bestemmes da.
Kommune:	Måsøy kommune
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd
Registrerte avvik:	0
Oppfølging av avvik:	

3. Gjennomførte foretakskontroller. Foretakene kan anonymiseres ved A, B, C etc.

4. Andre kommentarer/ innspill:

22.4 Ei livskraftig reindrift

Gjennomføre reindriftspolitikken på regionalt nivå

Fylkesmannen er førsteinstans ved behandling av en rekke saker etter reindriften, og ved forvaltning av en rekke tilskuddsordninger i reindriften. Både reindriften og øvrig regelverk har vist seg å ha en rekke uklarheter, og det har vært nødvendig å be om avklaring fra LMD i enkelte saker. I andre saker har en måtte prøve seg fram i mangel av veiledere/ retningslinjer. Behovet for veiledere/retningslinjer/rundskriv og rettslige avklaringer er stort.

Fylkesmannens oppgaver i tilknytning til prosessen med reduksjon av reintallet i deler av Finnmark, har primært vært av kontrollende art, dels gjennom kontroll og godkjenning av Melding om reindrift, og dels gjennom telling av rein. Begge deler har bydd på utfordringer, og det har vært nødvendig å benytte lovens sanksjonsregler for å komme i mål. Dette er i dag unødig ressurskrevende, og det er behov for forenklinger av regelverket for å gjøre arbeidet mer rasjonelt.

Heller ikke i 2015 fungerte fagsystemene som benyttes ved Fylkesmannens saksbehandling tilfredsstillende. Det har også vært endel utfordringer knyttet til kommunikasjonen mellom Fylkesmannen og Landbruksdirektoratet, noe som må tilskrives mangel på innarbeidede rutiner.

Fylkesmannen har så langt som mulig kontrollert spesielt behandlingen av tilskuddssaker, men på dette området er det behov for å utvikle egne rutiner. Her er også behov for tilgang til data fra skattemyndighetene. Det er ikke naturlig at hver enkelt Fylkesmannen skal utvikle egne rutiner, og saken er derfor tatt opp med Landbruksdirektoratet.

Sikring av reindriften arealer

Det har vært relativt få større plansaker til behandling i 2015. Den viktigste for reindriften var kommunedelplan for Tømmerneset i Sør-Varanger. Her fremmet Fylkesmannen innsigelse til deler av planen. Denne delen ble holdt utenfor ved kommunestyrets godkjenning av planen, og saken er ennå ikke avsluttet.

Ellers har Fylkesmannen gitt innspill til Fylkesmannen i Troms for å ivareta reindriftsinteresser i planer fra kommunene i Nord-Troms.

For å styrke reinbeitedistriktenes kompetanse til å ivareta egne interesser i saksbehandling etter plan og bygningsloven, arrangerte Fylkesmannen i 2015 kurs for distriktene. Det ble avholdt tilsammen 4 kurs rundt om i fylket, men deltakelsen var beskjeden enkelte steder.

Videreutvikle dialogen med næringen

Fylkesmannen har i samråd med Sametinget og representanter for næringen besluttet at det bare skal være ett samarbeidsforum for hele Finnmark. Det har i 2015 vært avholdt to møter i dette forumet.

Det er også gjennomført en rekke møter med reinbeitedistrikter, og samtaler med siidaer og siidaandeler. Særlig har det vært mange spørsmål om hvilke forvaltningsmessige grep som blir tatt for å hindre at reintallet på nytt stiger, noe som har vært vanskelig å svare på.

Bruksregler og distriktsplaner

Alle distrikter i Finnmark har godkjente bruksregler, unntatt distrikt 30B Midtre sone av Kautokeino høst- og vinterbeite. Fylkesmannen har overtatt arbeidet fordi distriktet ikke klarte å bli enige om beitegrenser. Distriktet har 25 vintersiidaer. Mange siidaer påberoper seg opparbeidede rettigheter til arealer som i mange år har vært benyttet av andre, og konfliktnivået er høyt.

Arbeidet med bruksregler for 30B har vist seg å være svært vanskelig og ressurskrevende, men FM satser på å ha et høringsforslag klart i løpet av våren 2016.

Ellers er det behov for revisjon/oppdatering av bruksreglene i mange distriktet, og FM jobber mot distriktsstyrene for å få dette på plass.

I enkelte distrikter er omfanget av gjerder uten godkjenning høyt. FM forsøker her å få distriktsstyrene til innen en rimelig frist å ta stilling til hva de har behov for og hva som kan fjernes. De gjerdene de har behov for må det fremmes søknad om. Øvrige gjerder vil det bli gitt pålegg om fjerning.

Det har også i 2015 vært en del brudd på bruksreglene, og i noen tilfeller har det vært nødvendig å sanksjonere. De fleste sakene løses imidlertid gjennom samtaler med de berørte partene. Fylkesmannens erfaring er at bruksreglene etter hvert går seg til, og at de i større og større grad blir respektert av utøverne.

Alle distrikter i Finnmark har distriktsplaner, men mange av disse er det behov for å revidere. Man bør også få til en bedre lay-out som gjør planene mer presentable, og gjøre planene lettere tilgjengelig for kommuner, planlegger m.fl.

Reintallsutvikling

Mange distrikter/siidaandeler, spesielt i Vest-Finnmark, hadde reduksjonskrav som skulle vært oppfylt 31.03.2015. Selv om noen distrikter og siidaandeler ikke var i mål innen fristen, går utviklingen absolutt riktig vei. I følge meldingene om reindrift for reindriftsåret 2014/15 var det totalt sett bare i midtre sone i Kautokeino (distrikt 30B) at reintallet var for høyt.

Fylkesmannen har gjennom tellinger høsten/vinteren 2015 kontrollert meldingene om reindrift. Resultatene er ennå ikke klare, men det ser ut til at de fleste har oppgitt riktige tall. De som ikke har oppfylt sine reduksjonspålegg blir fulgt opp med sanksjoner fra Landbruksdirektoratet.

Resultatområde 23 Økt verdiskaping

Koordineringsansvar for arbeidet på landbruks- og matområdet mellom Norge og Russland:

Innledning

Samarbeidsklimaet er blitt noe dårligere, det merkes særlig fra det offentlige Russland. Koordinatoren må være bevisst på hva han sier og at han ikke kommer i situasjoner som kan misforstås.

Russland har i dag liten eller ingen andel familiebruk som organisasjonsform i landbruket. Det er et satsingsområde for føderale myndigheter å etablere flere familiebruk. Russerne er derfor veldig interessert i den norske modellen.

LUKoil, Russlands største oljeselskap, har et fond for sosialt entreprenørskap - "Vår fremtid". I Arkhangelsk vil de gjennom fondet starte et prosjekt som går ut på å bygge opp familiebruk basert på den norske modellen. Koordinator bidrar bla med kontakter i Norge, for besøk/hospitering og kjøp av brukt utstyr.

Vi har fremdeles ikke lyktes med å møte guvernøradministrasjonen i Arkhangelsk eller få forlenget samarbeidsavtalen på landbruksområdet mellom Guvernøren i Arkhangelsk oblast og Fylkesmannen i Finnmark. Det var avtalt et besøk til Finnmark i april, men det ble avlyst fra deres side kort tid før.

Arbeidet med unge-bønder-prosjektet fortsetter. Unge bønder fra Nord-Norge og Nordvest Russland skal møtes for erfarings- og kunnskapsoverføring. Flere områder ønsker å delta i tillegg til Arkhangelsk, bla Murmansk.

Det har vært samarbeid med Det nordlige Arktiske føderale universitetet i Arhangelsk (NaRFU) på flere områder, især innenfor fagområdene skog og teknologi og bruk av tre i bygg.

I samarbeid med Landbruk Nord rekrutteres praktikanter fra Agrarny Teknikum (landbruksskolen) i Arkhangelsk til norsk landbruksnæring. Det er fortsatt et større behov for praktikanter enn det som rekrutteres fra Agrarny Teknikum. Arbeidet med å rekruttere fra andre landbruksskoler i Nordvest-Russland fortsetter. Det har vært en del utfordringer med prosjektet i 2015 som har krevd mye tid. Språkopplæringen har ikke vært god nok og utvelgelsen av praktikanter har heller ikke vært optimal. Språkopplæringen er nå endret og det er laget nye rutiner for utplukk av aktuelle praktikanter som legger større vekt på modenhet og erfaring.

Koordinatoren har i 2015 besøkt Nenets etter invitasjon fra guvernøradministrasjonen. Nenets har fra 1.1.15 fått egen administrasjon. Tema var reindrift, jordbruk, avlsarbeid og utdanning.

Fylkesmannen i Finnmark og Guvernøren i Murmansk undertegnet i 2014 en samarbeidsavtale hvor landbruk er et av temaene. Avtalen skulle følges opp i 2015. Pga utskiftninger i landbruksadministrasjonen var det også i Murmansk utfordringer med å få etablert et samarbeid, men det tok seg opp mot slutten av året. Vi har også i Murmansk jobbet med å rekruttere russiske studenter til Høyskolen i Nord-Trøndelag (HINT) og til Universitetet på Ås (UMB).

Vi har besøkt Polar Forskningsstasjon i Apatity i Murmansk fylke. I 2015 avsluttet de et flerårig Kolarctic-prosjekt om utvikling av grasarter, med (dengang) Bioforsk Nord. Det har også vært gjennomført møte med deres søsterstasjon i Petrozavodsk. Begge forskningsstasjoner er interessert i samarbeid med norske forskningsmiljøer.

Det er avtalt at vi vil delta med innlegg på en landbrukskonferanse i Murmansk i starten av 2016.

Vi formidler løpende kontakt mellom enkeltaktører og organisasjoner innen landbruket på norsk og russisk side. Det formidles også kontakt mellom universitetsmiljøer i regionene.

Regnskap: Det er belastet i underkant av 375.000 på kap. 1144.77 til Russlandsarbeidet. Pengene går i hovedsak til reiser og overhead.

23.1 Næringsutvikling innen jordbruk og bygdenæringer

Det overordna målet i Finnmark er å øke landbruksproduksjonen med 20 % innen 2030.

For å oppnå dette, må det satses på det tradisjonelle landbruket, styrke produsentmiljøer og arbeide for rekruttering og kompetanseheving. Omdømmebygging og videreutvikling av bygdenæringer og videreforedling er også satsingsområder. Ved vurdering av prosjekter som søkes finansiert, ser vi til våre fokusområder og hvordan prosjektene kan bidra til å nå målet.

Fylkesmannen er drivkraft i samarbeidsforumet "Partnerskap landbruk" der IN, Sametinget, fylkeskommunen og faglagene deltar. Partnerskapet møtes 2 ganger pr år for å diskutere felles utfordringer. En viktig oppgave er å

følge opp felles strategidokumenter, blant annet Regionalt næringsprogram for Finnmark, og den årlige tiltaksstrategien. Virkemiddelbruk og samhandling er sentrale tema.

Finnmark har prioritert følgende fokusområder i Regionalt næringsprogram 2013 – 2016:

1. Nye krefter inn i landbruket
2. Kunnskap gir lønnsomhet og trivsel
3. Landbruket har et godt omdømme
4. Mer melk fra Finnmark
5. Gode beiter og godt grovfôr gir arktisk kvalitetskjøtt
6. Et solid landbruk krever moderne driftsbygninger
7. Ta vare på jorda, drive jorda
8. Lam produsert på Finnmarks rike utmarksressurser
9. Finnmark – best i verden på arktisk landbruk
10. Inn på tunet gir arbeidsplasser i bygdene og meningsfylte tilbud til mange brukergrupper
11. Gode opplevelser i det arktiske landbruket
12. Hogst og foredling i Finnmarksskogen

I tillegg er økologisk landbruk kommet til etter at næringsprogrammet ble vedtatt.

Fokusområdene omfatter med andre ord rekruttering, kompetanseheving, omdømme, melkeproduksjon, kjøttproduksjon, driftsbygninger, jord i drift og jordvern, sau og lam på utmarksbeite, arktisk landbruk, Inn på Tunet, reiseliv og opplevelser og skogbruk

Hos Fylkesmannen i Finnmark går en del av de fylkesvise UTM-midlene til "Utrednings- og tilretteleggingstiltak" tilskudd til onnebarnehager og landbruksrelatert undervisning.

En del prosjekter der Fylkesmannen deltar, er nevnt i kap.21.1. Økt matproduksjon og trygg mat. I tillegg deltar Fylkesmannen i siste år av prosjektet Jordbruk og vekst i Avjovarri".

Rekruttering er viktig. Derfor støtter vi ungdom som vil delta på det årlige Hurtigruteseminaret arrangert av NIBIO. Vi støtter også studieturer arrangert spesielt for unge gårdbrukere/kommende gårdbrukere.

På reiselivssiden er Fylkesmannen med i et prosjekt som har som mål å etablere et PARK-prosjekt i kommunene på nordsiden av Varangerfjorden.

2015 var siste år av prosjektet "Inn på tunet" som ledes av Finnmark fylkeskommune.

I 2015 ble det gitt 51 tilsagn på tilsammen kr 2 919 154. Tilsagnene er fordelt på 23 utrednings- og tilretteleggingstiltak og 28 landbruksrelatert undervisning. 8 søknader ble avslått.

Resultater fra avsluttede prosjekter i 2015:

For fjerde år på rad var Nord-Norge som samlet region på Grüne Woche i Berlin. Fylkesmannen i Finnmark hadde også dette året prosjektledelsen. Samarbeidet mellom de tre nordligste fylkene fungerer bra. Vi ser også resultater av satsinga ved at deltakerne finner hverandre lokalt og inngår avtaler om kjøp og salg av produkter, ikke minst mellom reiseliv og matprodusenter.

Nord-Norge deltok med felles stand på Matstreif 2015, der vi ser samme effekt som på Grüne Woche. Deltakerne finner hverandre i nettverk og fylkene blir flinkere til å samarbeide.

Annen matsatsing er oppstart av en ny matfestival i Vardø med fokus på lokalmat.

Av andre avsluttede prosjekter kan nevnes felles fagmøte med Nortura og Felleskjøpet. Slike arrangementer har stor oppslutning og viser behovet for faglige og sosiale arenaer.

Andre tiltak for rekruttering og motivering av unge bønder, har vært stipend for å delta på seminarer og møter.

Innovasjon Norge

Disse tallene er ikke ferdig fra Innovasjon Norge.

Inn på tunet

Inn på tunet-prosjektet har i prosjektperioden 2013 - 2015 vært organisert med en prosjektleder i 50 %

stilling, de siste 2 prosjektårene i Finnmark fylkeskommune. Prosjektet ble avsluttet i 2015.

Vi har jobbet med kvalitetssikring av IPT-gårdene i Finnmark. Det har vært avholdt IPT-kvalitetssikringskurs og HMS-kurs i samarbeid med LHMS i Karasjok.

Det er per 31.12.2015 18 godkjente IPT-gårder i fylket. Av de 18 godkjente gårdene ligger 6 i det samiske forvaltningsområdet (3 i Tana, 2 i Porsanger og 1 i Karasjok). Dette er vi meget godt fornøyd med.

Prosjektet kan ikke sies å ha nådd sine hovedmål, som var å etablere formelle Inn på tunet-tilbydernetverk i Finnmark. Tilbyderne har ikke vist tilstrekkelig egen interesse for dette. Noen vil være med, og andre vil ikke. Det er imidlertid en plan om at Fylkesmannen overtar dette arbeidet i 2016, og har som hovedmål å få etablert et nettverk som kan være kontakt mellom Fylkesmannen og tilbyderne.

Høsten 2015 ble det arrangert en studietur til Østerrike for tilbydere og kjøpere.

Det ble gjennomført en vellykket IPT-fylkeskonferanse i Sør-Varanger i 2015 med ialt 52 deltakere fra fylket. Konferansen kan sies å ha hatt positive ringvirkninger også i kommunen der den ble arrangert.

Generelt er tverrsektorielt samarbeid en kritisk suksessfaktor for IPT. Vi har derfor hatt stort fokus på å nå frem og engasjere både kommuner og flere ulike etater i samfunnet for å øke kunnskapen om IPT. Dette bidrar igjen til større etterspørsel, som igjen danner grunnlag for etablering av IPT-tilbud.

Landbruksavdelingen formidler statlig politikk på våre egne fagsamlinger, og deltar i tillegg på Fylkesmannens møter og kurs med kommunene. 2 av våre sentrale landbrukskommuner har de siste årene utarbeidet landbruksplan for kommunen, og ytterligere en kommune er igang med prosessen.

Finnmark fikk tildelt kr 160 000,- til kommuneretta tiltak i 2015

Potten er brukt som følger:

3 fagsamlinger for kommunene:	135 000,-
Administrasjon av skadefellingslag i Nesseby kommune	25 000,-
SUM	160 000,-

Det var nødvendig å bruke 25 000,- på å få i drift skadefellingslag på grunn av svært store skader forårsaket av bjørn i kommunene Tana og Nesseby.

I Finnmark er det 19 kommuner, og 7-8 landbrukskontor, hvorav 4 betjener flere kommuner. I tillegg er det 3 kommuner som ikke er tilknyttet den etablerte kommunale landbruksforvaltningen. Kommunene i Finnmark har felles skogforvaltning med en skogbrukssjef som betjener alle kommunene. Totalt er det pr 31.12.15 8,4 årsverk tilknyttet kommunenes landbruksforvaltning.

Landbruksavdelingen hos fylkesmannen har 12 ansatte i 11 årsverk, hvorav 1 årsverk har vært vakant siden august 2014.

23.2 Skogbruk

Skogkultur

Det er stort behov for investering i skogkultur i fylket, særlig tynning i barskogområdene. Til planting ble det gitt 75 629 i tilskudd til 13370 planter, mens 720 750 kr ble gitt til tynning av 3945 daa. Avstandsregulering var på 23 daa og det ble utbetalt 10 350 kr.

Tynningsaktiviteten utgjør en vesentlig del av aktiviteten for tida. Det er hovedsakelig maskinell tynning i barskog i Alta, Sør-Varanger og Karasjok, der mye av virket går til energiformål, men også noe tas ut til sagbruk og videreforedling. Planteaktiviteten i fylket er lav mest fordi det er lite sluttavvirking i fylket nå, og det meste av foryngelsen etter hogst skjer som naturlig foryngelse. Forholdene for naturlig foryngelse er gode på våre boniteter. Noe skogreising skjer på snaumark/bjørkeskog, men her er det gode muligheter for mer planting jfr. rapporten fra Skog og landskap/Miljødirektoratet som viser at det er 800 000 daa slik mark i Finnmark.

Utsiktsrydding

I 2015 er det brukt 30 000 kr fra NMSK midlene og 50 000 kr vegmidler til utsiktsrydding. Samtidig har kommuner, Fefo og Statens vegvesen bidratt. Tiltaket med å rydde/tynne langs veg har vært viktig for å holde aktiviteten oppe hos entreprenørene i deler av året. Det er utført arbeid i kommunene Sør-Varanger, Alta, Tana, Karasjok, Kvalsund og Lebesby for totalt kr 680 000,-.

Avvirkning

Det er lav hogstaktivitet i fylket, noe som henger sammen med mye yngre skog generelt og få foredlingsbedrifter. Slutthogsten ligger på ca 500 kubikk furu som foredles på mindre sagbruk og trebedrifter. Tynningshogsten i furu utgjorde 11 488 kubikk dette året. Av bjørk hogges det mest til eget bruk på Finnmarkseiendommens grunn om lag 7500 m³. Privat hogst på lauvskogen anslås til ca 3000 m³.

Det er forholdsvis stor import av råvirke av bjørk fra Finland og Russland til vedproduksjon.

Satsing på Bioenergi

Det er 5 flisfyringsanlegg i fylket, men av disse er 2 nå midlertidig ute av drift. Dette skyldes konkurs hos en aktør som har fått betydning for drifta av anleggene i Karasjok og Porsanger. Ved full drift har anleggene i Finnmark et virkesbehov på ca 12 000 m³. Det er mest lokal flis fra rundtømmer av furu som benyttes, men også lauvtre og gran er brukt i en viss utstrekning.

Fylkesmannen arbeider for å opprettholde og øke uttaket i skogen til blant annet energiflis. Dette gjøres ved å tilrettelegge for næringa med kurs, tynningstilskudd, vedlikehold av skogsveger, måling av virke osv. Det virket som hogges og leveres til energiflis i Finnmark har god kvalitet og rett tørrhet etter et halvt til ett års tørking i åpen lunne. Bioenergi sliter imidlertid med dagens situasjon der strømprisen er kunstig lav. Dessuten har strøm et konkurransefortrinn fordi det er fritak for mva og elavgift i Finnmark. Det samme gjelder ikke for bioenergi.

Biogass

Det er ikke gjort arbeid for å etablere biogassanlegg i fylket.

Skogsvegbygging

Det er ikke bygd nye skogsbilveger dette året, men opprusting av eksisterende veger har vært gjort i Sør-Varanger, Karasjok og Alta på Finnmarkseiendommens grunn. Det er prioritert å holde vedlike de veiene som utløser hogstaktivitet. Det er særlig tynningsdrifter som dominerer nå, og målet er at god nok veistandard til å sikrer uttransporten av tømmer hele året. Det er utbetalt kr 256 020 kr i tilskudd til vegvedlikehold.

Skogbruksplanlegging

Finnmarkseiendommen er nå ferdig å taksere sitt barskogareal i kommunene Alta, Porsanger, Karasjok og Sør-Varanger. Planen for Sør-Varanger ble levert i år, men det er ikke utbetalt tilskudd dette året.

Resultatkontroll foryngelse og veganlegg

Det ble ikke trukket ut noen felt i Finnmark i forbindelse med resultatkontroll -foryngelse. Det er gjennomført resultatkontroll på veg der det er kontrollert 6 stk i forbindelse med restaurering. Det er ikke avdekket særlige mangler under disse kontrollene.

Kystskogprosjektet

Finnmark deltar i styringsgruppa for kystskogbruket, og deltar i samarbeidsprosjektene som kjøres i kystfylkene. I tillegg har fylkene Troms og Finnmark søkt og fått tildelt 220 000 kr til et kompetansehevingsprosjekt. Det har støttet aktiviteter knytta til skognæringsforumene, RECO kurs for entreprenører og økt skogkultursatsing.

Finnmark treforum og verdiskapingsarbeid

Det er arbeidet videre med skognæringsforumet Finnmark Treforum, som omfatter skog og trenæringa i fylket. Treforumet har hatt fokus på å utvikle entreprenørene og på økt verdiskaping.

Fylkesmannen har i samarbeid med øvrige aktører som Innovasjon Norge og Finnmarkseiendommen gjennomført et tredriverprosjekt i Vest-Finnmark dette året. Prosjektet har kartlagt marked og muligheter for økt treproduksjon i de tre kommunene Alta, Karasjok og Porsanger. Samtidig er det avholdt et treseminar i Alta som samlet hele næringa. Målet er å få opp aktiviteten på sagbruk og videreforedling. Rapporten konkluderer med at det største potensialet for å øke verdiskapinga ligger i å ta ut kjernevedprodukter fra furu. Hjemmesida til forumet www.finnmarktreforum.no gir mer informasjon om tredriverprosjektet og aktivitetene i forumet.

Resultatområde 24 Bærekraftig landbruk

24.1 Samfunns- og arealplanlegging

En stor del av omdisponeringen av dyrka og dyrkbar jord i Finnmark skjer gjennom enkeltsaksbehandling av dispensasjonssaker etter pbl § 19.2, og en mindre del gjennom detaljreguleringsplaner. De mange dispensasjonssakene utgjør hver for seg små omdisponeringer, men gir totalt sett større utslag. Fylkesmannen mottar svært få klager etter landbrukets særlover fra kommunene. Dette kan tyde på høy innvilgelsesprosent i dispensasjonssaker.

Ifølge KOSTRA gikk antall dekar omdisport dyrka jord ned fra 345 da i 2013 til 59 da i 2014. *2015-tallene er ikke klare enda, men foreløpige tall tyder på en økning (legges inn etter 15.2.16)*

En del dyrka og dyrkbar jord omdisponeres gjennom kommuneplanens arealdel, i områder hvor det tillates bygging uten krav om reguleringsplan. Eksempelvis i LNFR-områder med bestemmelser om spredt bebyggelse, hvor det ikke foreligger omfangs og lokalitetskriterier som tar hensyn til dyrka eller dyrkbar jord. Fylkesmannen fremmer i liten grad innsigelser i plansaker, og kommunene følger i liten grad opp Fylkesmannens uttalelser i dispensasjonssaker.

Fylkesmannens plangruppe er sentral i oppfølgingen av kommunenes arealforvaltning. Landbruksavdelingen deltar aktivt i denne gruppa. I tillegg har landbruksavdelingen en egen plangruppe som møtes 2 ganger pr uke for å gjennomgå aktuelle saker. Kommunale planer på høring, reguleringsplaner og dispensasjonssaker gjennomgås i disse møtene.

Landbruksavdelingen deltar på Fylkesmannens møter med kommunene og i ulike planforum. I forkant av FMs møter med kommunene lages et kommunebilde med de ulike avdelingenes vurdering av kommunene, både mtp utfordringer og områder som kommunene utmerker seg i positiv retning. Her tar vi også opp utfordringer og muligheter ift jordvern og kulturlandskap. Jordvern er et viktig fokusområde i Regionalt næringsprogram for Finnmark, og kulturlandskap står sentralt i Regionalt Miljøprogram.

Jordvern utgjør i størst grad en utfordring i pressområder i Finnmark. Det er etterspørsel etter utbyggingsareal i bynære jordbruksområder som Alta, men også i andre kommuner. En utfordring med å tillate omdisponering i slike områder er at det er lite tilgjengelige erstatningsarealer. Fylkesmannen er derfor aktiv i kommunenes planprosesser, med tanke på å komme inn i en tidlig fase.

Rullering av jordvernstrategien "Jorda i Finnmark – verdt å ta vare på. 2010 – 2014" ble utsatt til 2016 og foretas i sammenheng med rullering av RBU.

Utfordringen overfor kommunene ligger i å nå frem i kommunenes politiske hverdag. Fremover er det avgjørende for Fylkesmannens troverdighet i dette arbeidet at jordvern fortsatt har stort fokus på nasjonalt nivå, og at Fylkesmannen gis mulighet til fortsatt å følge opp at kommunenes forvaltning ligger innenfor de nasjonale rammene som er gitt, og med tanke på en langsiktig og helhetlig forvaltning.

I Finnmark er det viktigste tiltaket for å holde kulturlandskapet i hevd å hindre gjengroing i innmark og utmark ved å opprettholde et aktivt og mangfoldig jordbruk. Et aktivt husdyrhold og hensiktsmessig bruk av beitearealene er den mest effektive måten å holde kulturlandskapet i hevd, med tanke på arealenes produksjonsverdi, rekreasjonsverdi og estetiske verdi, til gagn og glede både for fastboende og tilreisende. Det er viktig å tenke langsiktig i forvaltningen av arealer til landbruket i Finnmark. Dyrka og dyrkbar jord er en begrenset ressurs, kun 0,21 % av fylkets areal er dyrka, og 1,14 % er dyrkbar. Selv om antallet gårdsbruk går ned, ser vi allikevel at behovet for jordbruksareal på det enkelte gårdsbruk øker, og etterspørselen er naturlig nok stor i de mest sentrale landbruksområdene.

Utvalgt kulturlandskap

I 2015 har ca 50 nye kulturminner blitt kartlagt (av Sametingets representant i den regionale styringsgruppa) i Goarahat og Sandvikhalsvøya utvalgt kulturlandskapsområde. Det er lokalisert både steinaldertufter, hus- og gammetufter fra nyere tid og flere krigsminner. Her ligger det et stort potensiale for formidling av historisk bruk av området. Samtidig har det lokale senteret Sjøsamisk kompetansesenter ferdigsstilt et prosjekt på nyere tids kulturminner som formidles til publikum gjennom nettsiden www.meron.no. Gjennom klima- og miljøprogrammet er det satt i gang utarbeidelse med skjøtelsesplan og beitebruksplan for området. Sommeren 2015 var to biologer på befaring i området, og fant at området er enda mer biologisk mangfoldig og verdifullt enn man har trodd. Blant annet fant og kartla biologene 10 arter beitemarkssopp som tidligere ikke er funnet i Finnmark. I tillegg ble antall A-lokaliteter («svært viktig») naturbeitemark og B-lokaliteter («viktig») oppjustert til henholdsvis 14 og 26 områder. Kartleggingen viser at totalt 3038 daa i området er verdifulle naturtyper som er avhengig av beite for å opprettholde sine naturkvaliteter.

Fremdriften i forhold til handlingsplanen for 2015 bærer noe preg av skifte i bemanningen på avdelingen, og permisjoner. UKL i Finnmark omfatter et relativt stort og mangfoldig område som er ressurskrevende å administrere.

Formidling har vært i fokus også i år, med noe mindre intensitet enn foregående år. To nyhetsbrev og en dybdeartikkel fra høsttakkefesten er publisert via nettsiden til Fylkesmannen i Finnmark.

Frykten hos enkelte i området for at UKL betyr vern av arealer er mindre uttalt enn før, men fortsatt er det en del skepsis til hvor reell innflytelse lokalbefolkningen har inn i ordninga. Behovet for kommunikasjon mellom forvaltninga og lokalbefolkningen var ment å skulle ivaretas av en lokal koordinator som ble rekruttert av den lokale samarbeidsgruppa våren 2015. Arbeidet her har imidlertid ikke kommet skikkelig i gang, og vi ser at det er behov for mer tilstedeværelse og kommunikasjon mellom Fylkesmannen og lokale aktører.

24.2 Klimautfordringene

Klima og miljøbevissthet er et tema under fokusområdet “Et miljøvennlig landbruk” i Regionalt miljøprogram for Finnmark. Her er det flere aktuelle tiltak: bruk av tre i driftsbygninger, bruk av gårdsvarmeanlegg, økt produksjon av flis, riktig lagring og bruk av husdyrgjødsel, unngå unødvendig transport, og riktig bruk av plantevernmidler. Dette følges opp blant annet gjennom Regionale miljøtilskudd, Regionalt skog- og klimaprogram, Miljøplan i landbruket og SMIL-ordningen.

De er 5 varmeanlegg i Finnmark, med et virkesbehov på ca 12 000 m³. I løpet av året er 2 av anleggene stanset, grunnet en konkurs, men dette vil forhåpentligvis komme i drift igjen. Det er mest lokalflis fra rundtømmerfuru som benyttes, men også lauvtre og gran er brukt i en viss utstrekning. Det virket som hogges og levers til engergiflis i Finnmark har god kvalitet og rett tørrhet, mens virke importert fra andre fylker ikke har vært tørt nok. Dette har i perioder skapt røykproblemer, noe som igjen gjør at bioenergi kan få et ufortjent dårlig rykte. Planlegging og klare avtaler med skogeier/entreprenører må til for å drifte varmeanleggene godt.

Fylkesmannen har ikke gjort arbeid for å etablere biogassanlegg i fylket.

24.3 Produksjon av miljøgoder og reduksjon av forurensninger

Målsettingene i Regionalt miljøprogram for Finnmark 2013 – 2016 følges opp med sjekkpunkter som er satt opp for hva som ønskes oppnådd ved programperiodens utløp i 2016. Programmet skal være førende for virkemiddelbruken i årene som kommer, både gjennom SMIL, regionale miljøtilskudd og det generelle miljøfokuset vi har i landbruket. Målsetting om økt beitebruk er et av disse, men er krevende på grunn av betydelige utfordringer knyttet til rovvilt i deler av Finnmark. Søkningen til regionale miljøtilskudd har gått betydelig ned etter at tilskuddsordningen ble lagt om. En årsak kan være at de nye ordningene må gjøres bedre kjent slik at søkningen øker.

Fylkesmannen har hatt 1 fagsamling for kommunene i 2015 med blant annet SMIL og RMP som tema. Faglag og veiledere fra norsk landbruksrådgivning har også deltatt. Kommunene har vært oppfordret til å følge opp prioriteringene i Regionalt miljøprogram ved utarbeidelse av nye SMIL-strategier.

I 2015 fikk Finnmark tildelt kr 800 000,- til ordningen SMIL, spesielle miljøtiltak i jordbruket. I tillegg ble det overført kr 237 044,- fra 2014.

Tilleggsbevilgninger ble gitt på slutten av året til tre kommuner som meldte inn ekstra behov. Porsanger kommune ble tildelt kr 250 000,- ekstra for tiltak i Finnmarks utvalgte kulturlandskap i jordbruket.

I 2015 ble det gitt tilsagn tilsvarende kr 962 290,-, fordelt på 32 søknader. Vi har sett noe nedgang i antall søknader sammenlignet med året før. Vi ser likevel fortsatt en økning i aktivitet spesielt i kommuner med kunnskap og interesse for kulturlandskap. I kommuner med små ressurser oppfattes ordningen som relativt krevende å forvalte.

Fordelingen per hovedområde var:

Kulturlandskap: kr 747 840,-

Forurensning: kr 215 080,-,-

Det er foreløpig inndratt ubrukte midler for kr 95 584,-.

Tilskudd til drenering

Kommunene i Finnmark har innvilget tilsammen kr 189 730 i tilskudd til drenering fordelt på 12 søkere.

Klima- og miljøprogram tilskudd

Fylkesmannen i Finnmark har innvilget tilsammen kr 185 149 fordelt på 6 saker. I tillegg til tiltak for å heve kompetanse som reduserer forurensning, er det gitt tilsagn for å fremme kulturlandskapsforståelse og naturmangfold.

Tilskudd fra regionalt miljøprogram utbetalt 2015 etter søknadsomgang 2014 - kroner utbetalt til hovedområder

Embeter	Kulturlandskap	Biologisk mangfold	Kulturmiljøer og kulturminner	Friluftsliv og tilgjengelighet	Avrenning til vassdrag og kyst	Utslipp til luft	Plantevernmidler	Andre miljøtiltak
FMFI	1327725	701918	585684	53832		446085		0
Sum	1327725	701918	585684	53832	0	446085		

24.4 Økologisk landbruk

Fylkesmannen i Finnmark sin handlingsplan for økologisk landbruk gjelder for årene 2010 - 2015. Målet er at 7 % av dyrka mark skal drives økologisk innen 2015. Pr 31.12.2014 var prosentandelen i underkant av 1 %. Det er ikke igangsatt arbeid med ny handlingsplan.

Fylkesmannen i Finnmark har for 2015 avsatt kr 150 000 til utvikling av økologisk landbruk i fylket.

Forsøksvirksomhet og kompetanseheving for produsentene blir prioritert. Vi har også satset på mer utadrettet arbeid gjennom utdeling av økomatpris for Nord-Norge sammen med Fylkesmennene i Nordland og Troms. Prisen ble delt ut på matfestivalen SMAK i Tromsø med stort oppbud av publikum og presse.

Ialt kr 99 250,- ble innvilget i 2015.

Ressursrapportering

Resultatområde   Kapittel 0525   Fagdep.

Oppgaver under LMDkr 5 535 516,63kr 10 876 375,98

Sum: kr 5 535 516,00kr 10 876 375,00

Resultatområde 01 Naturmangfold

Helhetlig vannforvaltning

Vi har bistått fylkeskommunen i prosessen med ferdigstilling av de to regionale vannforvaltningsplanene, for Finnmark vannregion og Norsk-Finsk vannregion. Det har vært utskifting av vannforvaltningspersonell, både leder og saksbehandler, hos fylkeskommunen i 2015, så det har vært behov for ekstra bistand fra Fylkesmannen dette året.

Vi har oppdatert Vann-nett etter to høringsrunder av planene.

Vi har hatt samarbeid med NVE om avklaringer av kandidater til sterkt modifiserte vannforekomster (SMVFER). Det har vært noe krevende å tilordne disse til status som SMVF eller naturlig VF, på grunn av tilnærmet fravær av klassifiseringsdata. Mye bruk av faglig skjønn, i god dialog med NVE.

Vi har jobbet med å forbedre kunnskapsgrunnlaget gjennom nye kartleggingsprosjekter, hvor Fylkesmannen har hatt ansvaret for innkjøp og samarbeid med konsulenter. Samtidig jobber vi kontinuerlig med innsamling av data til Vannmiljø fra myndighetspålagt overvåkning.

Vi har deltatt som en av to fylkesmenn i prosjektgruppen Økologisk tilstand.

Etter kontakt med Miljødirektoratet ble oppdraget om å registrere operasjonalisert overvåking i Vann-nett satt på vent.

I 2015 var de regionale planene på høring, og dette var således ikke riktig tidspunkt for å gjøre større endringer i karakteriseringen. Det fremgår også av brev fra Miljødirektoratet, om tilstand for anadrome fiskebestander, at slike større endringer først skal gjøres i 2016. Det er likevel lagt inn klassifiseringsdata i vannmiljø fra myndighetspålagt overvåkning og egne kartleggingsprosjekter.

Fylkesmannen har benyttet tildelte overvåkningsmidler i tråd med det regionale programmet som tidligere er rapportert til Miljødirektoratet. Det har imidlertid vært et underforbruk på 25%, på grunn av misforståelser rundt nye rutiner for betaling av merverdiavgift.

Fylkesmannen har bidratt til ferdigstilling av tiltaksplaner med tabeller innenfor egne myndighetsområder.

Vi har møtt i alle VRU-møter, men på grunn av store avstander i Finnmark klarer vi ikke stille på alle møter i VOU.

Forvaltning av anadrome laksefisk og innlandsfisk

Fiskefondets midler er tildelt. Det er gitt fisketillatelse til alle som har søkt. I vassdrag med anadrom laksefisk har det vært pliktig organisering i mange år.

Har bidratt som sakkyndig i arbeidet med å komme frem til ny avtale om fisket i Tanavassdraget. Gitt Miljødirektoratet informasjon om sjølaksefisket i Varangeren etter forespørsel.

Høring er gjennomført i forbindelse med revisjon av reguleringer av fiske etter anadrom laksefisk som skal iverksettes 2016.

Det ble ikke gitt pålegg til settefiskanleggene om å rapportere utslippsdata da vi ikke fikk nærmere veiledning fra Miljødirektoratet på dette.

Viltforvaltning

Har gitt innspill på revisjonsforslaget på ny forskrift i forhold til det vi er bedt om.

Rovviltforvaltningen

Vi har behandlet søknader om erstatning for tap og følgekostnader når husdyr har blitt skadet eller tapt til fredet rovvilt. Det ble søkt om erstatning for 57379 rein, 9922 ble erstatta med kr 24 527 542, som er lavere enn foregående år. Det ble søkt om erstatning for 1136 sau, 772 ble erstatta med kr 3 154 618. Dette resulterte i at erstatningen ble doblet i forhold til tidligere år.

Vi har fordelt kr 7 255 562 til tilskudd til forebyggende tiltak mot rovviltskader og konfliktdempende tiltak.

Tilskudd til tidlige nedbeiting av sau og god effekt da det reduserer skadene i slutten av beiteperioden

Kommunalt fellingslag er viktig for felling av skadevoldere. Vi hadde en del utfordringer med de kommunale fellingslag. Et godt fungerende fellingslag ble nedlagt i begynnelsen av sesongen, da den kommune som administrerte laget ikke ville gjøre dette uten midler fra Staten. Ved akutt behov i Neiden gikk kommunen likevel inn og fikk fellingslaget i funksjon. Nesseby og Porsanger etablerte kommunale fellingslag i 2015. Vi har sammen med landbruksavdelingen avholdt flere møter med sauebønderne i Neiden og Nesseby for å finne frem til løsninger som kan redusere skadene og for å dempe evt konflikter.

Forvaltning av verneområder

Det er i løpet av året gjennomført flere møter i forbindelse med utarbeidelse av forvaltningsplan for Tanamunningen naturreservat. Forvaltningsplanen ble sendt på høring i desember 2015 med høringsfrist 1. mars 2016. I desember ble også tilrådning til endring av verneforskrift for Reinøya og Hornøya sendt til Miljødirektoratet.

Det er gjennomført tiltak mot mink i Reinøya og Hornøya naturreservat, Gjesværstappan naturreservat og Hjelmsøya naturreservat.

I 2015 har Fylkesmannen fungert som forvaltere for to nasjonalparkstyrer.

Flere naturreservater er førstegangs grensemerket i løpet av året.

Marint vern

Arbeidet med Lopphavet marine verneområde ble gjenopptatt i mai 2015. Det er i løpet av året gjennomført møter med kommuner, arbeidsutvalget og referansegruppa. I tillegg har det vært flere åpne møter. I desember ble det avklart at det er nødvendig å oppdatere konsekvensutredning for fiskeri og akvakultur. Det vil bli gjort våren 2016. Deretter sendes forslag til faglig gjennomgang før høring.

Kulturlandskap

På embetet ledes arbeidet av landbruksavdelingen. Miljø bidrar gjennom deltakelse på møter med videre.

Forvaltning av trua og sårbare naturtyper

Oppfølging av handlingsplan for slåttemark har i år vært begrenset til behandling av søknader om tilskudd til skjøtsel og oppfølging av disse. Det er i løpet av året utbetalt tilskudd til skjøtsel av slåttemark til 8 private grunneiere og til Vardøhus festning.

Fremmede organismer

Det er ikke innmeldt tiltak mot rynkerose i Finnmark. Det er heller ikke kartlagt hvor rynkerose er i Finnmark og det er derfor ikke gjennomført tiltak. Fylkesmannen meldte inn til Miljødirektoratet i vår at de avsatte midler ikke kunne benyttes og derfor kunne overføres til et fylke som hadde bruk for midlene.

Vi påvirker fiskeforeninger slik at pukkellaks blir fjernet i stadig flere elver i fylket.

På oppdrag har SNO gjennomført tiltak mot mink i fuglefjellene; Reinøya og Hornøya naturreservat, Gjesværstappan naturreservat og i Hjelmsøya naturreservat

Resultatområde 03 Friluftsliv

Fylkesmannen har få saker på dette området gjennom året. Attraktive friluftsområder ivaretas gjennom uttalelser i plansaker og i dispensasjonssaker. Det har ikke vært noen saker i år i de statlig sikra friluftsområdene.

Resultatområde 04 Forurensning

Sedimenter

Arbeidet mot prioriterte skipsverft er fulgt opp. Tre verftslokaliteter har gjennomført opprydding av forurenset grunn og to verftslokaliteter behandles videre i 2016. En lokalitet behandles av Miljødirektoratet.

Arbeidet med forurenset sjøbunn i Hammerfest havn fortsetter. Fylkesmannen har hatt ansvar for å utarbeide planene som blant annet omfatter mål for ønsket miljøkvalitet, aktuelle tiltak for å nå disse målene, samt effekter og kostnader ved gjennomføring av tiltakene. Vi har jevnlig dialog og oppfølging med Hammerfest kommune og lederen for prosjektet. Vi vil bistå i det videre arbeidet.

Grunnforurensning

For en av to grunnforurensningslokaliteter er det gjennomført tiltak for å hindre utlekking og spredning av miljøgifter. Den andre lokaliteten behandles videre i 2016.

Oppdatering av databasen Grunnforurensning er en løpende oppgave og vi har ikke fått undersøkt alle lokaliteter med tanke på kartlegging av påvirkningsgrad etc. Vi jobber kontinuerlig med å forbedre basen slik at den er så oppdatert som mulig til enhver tid.

Avfall og gjenvinning

Det gjenstår en del på oppfølgingen av avfallsplaner fra havner og godkjenningen av disse. Vi avventer tilbakemelding fra Miljødirektoratet på hvordan vi skal behandle saken videre.

Vi har fulgt opp de avfallsanlegg som er i fylket og har vurdert hver i enkelt i forhold til de kravene som stilles i industriutslippsdirektivet (IED). Databasen Forurensning er oppdatert på dette området.

I 2015 har vi behandlet flere søknader om mottak og behandling av avfall og mellomlagring av farlig avfall. Både avfallsforskriften og forurensningsforskriften er fulgt opp på de områdene som vi myndighet på. Virksomheter som omfattes av industriforskriften sender jevnlig inn meldinger om oppstart av virksomhet.

Vi har hatt dialog med flere kommuner og avfallsmottak om spørsmål knyttet til avfallshåndtering, forsøpling og bilvrak i fylket.

Avløp

På grunn av ressursmangler har vi ikke fått fulgt opp kommunene og sikret at KOSTRA-rapporteringen for avløpsanleggene er korrekt.

Vi har fulgt opp Hammerfest kommune i forhold til krav om primærrensing. På grunn av en del problemer med utstyrløsninger til det nye renseanlegget vil dette ikke bli ferdigstilt før 2016.

Akvakultur

Vi behandler fortløpende søknader om utslippstillatelser til akvakultur og registrerer disse i forurensningsdatabasen. Søknadene behandles så langt som mulig i tråd med tidsfristforskriften. En del søknader returneres på grunn av mangler ved dokumentasjon om planstatus, forurensning, miljøtilstand eller naturgitte forhold. Vi har jevnlig dialog med oppdrettere og konsulenter for å bedre kvaliteten på dokumentasjonen. Vi har gjennomført kontaktmøter med to virksomheter i 2015 og vil fortsette med det i 2016.

Resultatområde 05 Klima

Ingen kommuner har i 2015 igangsatt arbeid med revisjon av gjeldende klima- og energiplaner. Vi har hatt klima- og energiplaner som tema på kommunemøter.

Vi følger opp kommunene ved å veilede om klimatilpasning og ved uttalelse til planer.

Vi har ikke klimakoordinator eller annen fast kontaktperson på embetet. Det er ingen klimanettverk i Finnmark.

Resultatområde 00 Tverrgående virkemidler

Miljøhensyn i planlegging

Vi har prioritert saker som berører nasjonale og eventuelt regionale interesser. Innspill og uttalelser til kommuneplaner prioriteres fremfor henholdsvis områdereguleringer, detaljreguleringer og dispensasjonssaker. Miljøhensyn i prosesser etter plan- og bygningsloven er ivaretatt ved at vi har uttalt oss tidlig i planprosessene.

Motorferdsel i utmark

Fylkesmannen har ikke gjennomført lovlighetskontroll etter eget tiltak, kun gjennom klagebehandling. Vi har i siste halvår av 2015 hatt ganske stor pågang når det gjelder spørsmål om endringene i lovverket. Det har i 2015 også vært en del støy knyttet til bruk av snøskuter på åpent vann.

Vi har også hatt en del anmodninger fra reindrifta om stenging av både snøskuterløyper og barmarksløyper. Anmodning om stenging av barmarksløyper på grunn av reindriftshensyn har vi ikke fått tidligere. I de fleste tilfellene stenger vi løypene slik reindrifta ber om, men gjerne et mindre område og over en kortere periode enn det reindrifta i utgangspunktet ber om. Før stengning ber vi om uttalelser fra reindriftsavdelingen.

Tilsyn og konsesjonsbehandling

I 2015 har vi gjennomført flere egeninterte tilsyn og vi deltok i tilsynsaksjoner rettet mot biloppsamlingsplasser, mineralavfall, mudring og dumping og renseri- og vaskeribransjen. Selv om det har vært noe ressursmangel deler av året så har antall tilsyn vært som forventet og lik tidligere år. Inntjeningen i 2015 har vært meget god. Flere store søknader innenfor fagområdene akvakultur og avfall har hatt en positiv betydning.

Landbasert industri og akvakultur

Vi har gjennomgått databasen Forurensing og oppdatert de fleste virksomheter i tråd med industriutslippsdirektivet (IED). Vi vil fortsette i 2016 med å få alle virksomheter som omfattes av IED regelverket oppdatert og i tråd med forskriften.

Vi har fremskaffet oversikt over de anlegg/virksomheter som etter forurensningsloven § 11 har utslipp til nasjonale laksevassdrag og -fjorder.

Kunnskapsgrunnlag og miljøinformasjon

Redusert innsats på dette området, da vi ikke har ansatte på embetet som har GIS som sitt arbeidsområde.

Kartlegging og overvåking av naturmangfold

En konsulent har fått i oppdrag å re-kartlegge lokaliteter i skog. Vi har imidlertid ikke fått lagt inn de to gjenstående datasettene for Karasjok og Kautokeino på grunn av manglende kapasitet.

Miljø samarbeid i nord- og polarområdene

Barentssamarbeidet

Vi har deltatt i et møte i Narjan Mar i juni; møte i den nasjonale og i den regionale arbeidsgruppe samt ledet undergruppen for vann. Vi har gitt innspill til ministerdeklarasjon og -report samt deltatt i Barents miljøministermøte i Sortavala i november. Flere prosjekter under dette samarbeid er gjennomført.

Den norsk-finske grensevassdragskommisjon

Det årlige møte ble avholdt i Karasjok. i tillegg til ordinære møtesaker ble en del av møtet viet til ulike påvirkninger på fisk i grensevassdragene, som oppdrett o.a.

protokoll og rapport er sendt til Miljødirektoratet

Vannrammedirektivet og vannforskriften

Vi har også i 2015 møtt Finske myndigheter med sikte på harmonisering av kunnskapsgrunlaget for planleggingen i den internasjonale vannregionen. Det er fortsatt utfordringer med ulike regler for karakterisering og klassifisering mellom de to landene. Vi har likevel samordnet kartlegging av kvikksølv i ferskvannsfisk, og avholdt temamøte i Finnmark om kvikksølvforurensning, med representasjon fra Norge, Finland og Russland.

Norsk-russisk miljøvernkommissjon

Koordinert og gjennomført flere prosjekter under det grensenære miljø samarbeid.

- *Pasvikprogrammet* - miljøovervåking

- *Pasvik-Inari trilaterale park* - grenseoverskridende naturvernsamarbeid

- *Kolarctic salmon* - forskning og samarbeid med russiske, norske og finske forskere samt norske sjølaksefiskere

- bidratt med innhold i *Green Belt of Fennoscandia* og bistått Miljødirektoratet i deres arbeid

Deltatt og bidratt i møte i norsk-russisk miljøkommissjon i december i Moskva.

Arrangert Pasvikseminar II med deltakelse fra kommunestyre og organisasjoner i Sør-Varanger kommune. Laget informasjonsmateriale fra flere prosjekter og bidratt med presentasjoner i flere fora.

En detaljert rapportering er gitt til KLD januar 2016.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 0525	Fagdep.
Naturmangfold	kr 6 790 358,72	kr 1 364 607,71
4 Forurensing	kr 1 128 309,28	kr 0,00
Andre oppgaver under KLD	kr 19 517,65	kr 0,00
11 Klima	kr 74 655,98	kr 0,00
12.2 Tilsyn og konsesjonsbehandling	kr 579 582,90	kr 477 800,54
12.3 Kunnskapsgrunnlag og miljøinformasjon	kr 1 089 268,80	kr 0,00
12.4 Internasjonalt samarbeid	kr 164 011,69	kr 40 981,40
Sum:	kr 9 845 705,00	kr 1 883 389,00

Samferdselsdepartementet

Resultatområde 91 Oppdrag for samferdselsdepartementet

91.1 Avkjørselssaker etter vegloven

Ingen saker i 2015.

91.2 Konsesjon til anlegg og drift av taubaner

Ingen saker i 2015.

Statens Helsetilsyn

Resultatområde 41 Tilsyn og klagesaksbehandling etter barnevernloven

Se rapportering i punktene under.

41.1 Hendelsesbasert tilsyn

Vi hadde 4 ubehandlede hendelsesbaserte tilsynssaker ved utgangen av 2014.

I løpet av 2015 mottok vi 41 hendelsesbaserte tilsynssaker.

Vi har behandlet 29 hendelsesbaserte tilsynssaker i løpet av 2015, herav 7 avsluttet uten tilsynsmessig oppfølging etter lokal avklaring.

Til sammen fant vi 29 lovbrudd fordelt på 9 saker. Vi har gitt råd og veiledning i 6 saker.

Lovbruddene vi har konkludert med omhandler gjennomføring av undersøkelse, hjelpetiltak/oppfølging av hjelpetiltak, oppfølging av vedtak, oppfølging av lovpålagte frister, forsvarlighet, dokumentasjon av barnevernfaglige vurderinger og oppfølging av fosterhjem.

Ved utgangen av 2015 hadde vi 16 ubehandlede tilsynssaker.

41.2 Planlagt tilsyn

Vi har gjennomført 4 av 4 institusjonstilsyn på akuttinstitusjonen, og 2 av 2 institusjonstilsyn på omsorgsinstitusjonen. Alle beboerne som er tilstede på institusjonen får tilbud om å samtale med oss. Det er opp til beboerne om de vil snakke med oss alene eller ha med en støtteperson fra institusjonen. Samtlige samtaler i 2015 ble gjennomført som enesamtaler. De ungdommene som av en eller annen grunn er ute, men befinner seg i nærheten av institusjonen, kontaktes av institusjonene med tilbud om å snakke med tilsynet. Vi venter på institusjonen til de som vil ha samtale med oss, har fått snakket med oss. Vi tilbyr samtale dagen etter, dersom det passer bedre.

Det ble planlagt systemrevisjoner på Alta ungdomssenter og Vadsø ungdomssenter høsten 2015. Disse ble først gjennomført i januar 2016, da planlagt tidspunkt ikke passet for institusjonene. Temaet for tilsynet var daglig omsorg og behandling i henhold til Statens helsetilsyns veileder på området. Det ble ikke påpekt lovbrudd ved noen av institusjonene.

Det er gjennomført landsomfattende tilsyn ved barneverntjenesten i Vardø og Nordkapp i 2015. I Vardø var temaet i henhold til Statens helsetilsyns veileder på området. Det ble gitt avvik på at plikten til å gi tilbakemelding til melder, ikke var ivaretatt i alle trinn i prosessen. I Nordkapp inkluderte vi i tillegg undersøkelsessaker som eget tema. Her ble det påpekt lovbrudd fordi kommunen ikke sørger for at meldinger håndteres, og undersøkelser gjennomføres slik at undersøkelsen er egnet til å søke og avdekke om barnet lever under forhold, som kan gi grunnlag for vedtak etter kap 4, jf § 4-3, første ledd. Det ble også påpekt at ledelsen ikke har kontrollert/fanget opp svikten, og nødvendige forbedringstiltak er ikke iverksatt som forutsatt i internkontrollforskriften.

41.3 Klagesaker

Vi har behandlet to klager på enkeltvedtak fattet av barneverntjenesten, og en klage som gjelder rettigheter og bruk av tvang under opphold i barneverninstitusjon. Alle sakene hadde en saksbehandlingstid på under tre måneder.

41.9 Andre oppdrag

Fylkesmannen har gjennomgått de halvårige rapporteringene fra kommunene per 30 juni og 31 desember

Fristskjema fra kommunene følges aktivt opp og kontrolleres. Med bakgrunn i innsendte fristskjema har vi sett at kommunene i Finnmark har høy grad av fristoversittelser i undersøkelsessaker, 14 % høyere enn på landsbasis. I 2015 har vi hatt fokus på oppfølging av fristoversittelser og veiledning knyttet til regelverk om undersøkelsesfrister og utvidelser av undersøkelsesfrister. Dette ble også fokusert på i vår årlige barnevernledersamling, hvor lovgrunlaget ble særlig gjennomgått. Vi har i tillegg bedt kommunene oversende beslutninger om utvidelse av undersøkelse fortløpende til Fylkesmannen, slik at vi kan gi fortløpende tilbakemelding og veiledning på beslutningene. Det er i 2015 ikke gitt mulkt til noen kommuner i Finnmark.

Resultatområde 73 Klager på individuelle tjenester etter lov om sosiale tjenester i Nav

Vi har i 2015 en liten økning i antall klagesaker i forhold til de siste årene. Dette ser vi som positivt, da vi får et større innblikk i kvaliteten på saksbehandlingen og dermed større treffsikkerhet på hvilke områder behov for kompetansepåfyll og opplæring er størst. Det kan også synes som om NAV veilederene i fylket oftere kontakter avdelingen for diskusjoner, veiledning og spørsmål knyttet til lov og rundskriv. Vi tolker dette som et større fokus på lovanvendelse og lovforståelse i kontorene.

Henvendelser fra tjenestemottakere i NAV har ført til en større bevissthet i avdelingen med tanke på hendelsesbaserte tilsyn på NAV området.

73.1 Klager på individuelle tjenester etter lov om sosiale tjenester i Nav

Antall klagesaker mottatt av Fylkesmannen etter lov om sosiale tjenester i NAV er 49. Derav er 34 saker realitetsbehandlet. I 2015 ble 65% stadfestet (21 saker), 20% ble omgjort (8 saker), og 15% (5 saker) ble opphevet. Samlet saksbehandlingstid for de 34 ut-sakene er 2,4 mnd. Median er 1,8 mnd. Andel behandlet innen 3 måneder er 73,5%. Restanser pr. 31.12.15 er 19.

Resultatområde 74 Tilsyn etter lov om sosiale tjenester i Nav

Med bakgrunn i tema for tilsyn på NAV området 2015 og 2016, ser vi oss nødt til å utvide fokusområdet ved enkelte tilsyn, til også å omfatte tjenestemottakere over 23 år. For å få et realistisk innblikk i kommunenes/NAV kontorenes arbeid med tjenestene ønsker vi å undersøke en større mengde saksmapper fra nyere tid, enn det som er aktuelt for den planlagte brukergruppen, mellom 17 og 23 år.

74.1 Hendelsesbasert tilsyn

Erfaringer fra landsomfattende tilsyn på NAV området og henvendelser fra tjenestemottakere har ført til et økende fokus på at hendelsesbaserte tilsyn vil kunne føre til bedring i forsvarlig lovanvendelse og dermed kvalitetsheving på tjensteutførelsen i NAV kontorene.

I 2015 ble det behandlet og avsluttet 4 hendelsesbaserte tilsynssaker. Saksbehandlingstiden er median, 8,7 mnd. Restanse utgjør 7 saker med foreløpig saksbehandlingstid median 5,7 mnd.

74.2 Planlagt tilsyn

Landsomfattende tilsyn med kommunens ansvar ved NAV for å sikre tilgjengelighet, tildeling og oppfølging av de individuelle tjenestene opplysning, råd og veiledning og økonomiske stønad ble gjennomført i 3 kommuner i 2015. Tema for tilsynene var primært tjenester til personer mellom 17 og 23 år, men ble i en kommune utvidet til å gjelde alle aldersgrupper.

Alle kommunene fikk avvik med følgende formulering: "Kommunen sørger ikke for forsvarlig kartlegging, tildeling og oppfølging av tjenestene".

Tilsynene viser at manglende planlegging og kontroll av kommunens arbeid med tildeling og oppfølging av tjenestene, har medført faktiske overtredelse av sosialtjenesteloven i utførelse av arbeidet. Mangelfull kontroll av egne rutiner og praksis fører til vansker med å avdekke svikt, og følgelig utfordringer med å iverksette nødvendige forbedringstiltak.

74.9 Andre oppdrag

Vi har ikke prioritert å gjennomføre kartlegginger i år.

Resultatområde 82 Tilsyn og klagesaksbehandling som gjelder helse- og omsorgstjenester

Se rapportering i punktene under.

82.1 Hendelsesbasert tilsyn

Hendelsesbaserte tilsynssaker

I 2015 behandlet Fylkesmannen i Finnmark 58 hendelsesbaserte tilsynssaker, med en saksbehandlingstid er på 6,7 mnd.

Dette er det samme antall saker som ble behandlet i 2014, men det har vært en reduksjon i median saksbehandlingstid fra 8,6 mnd i 2014 til 6,7 mnd i 2015. Vi vurderer at denne reduksjonen i saksbehandlingstid blant annet skyldes vårt interne arbeid med effektivisering og oppfølging av vår portefølje.

Politisaker

I 2015 har vi fått tre henvendelser fra Politiet med spørsmål om etterforskning skal iverksettes. Vi har ikke bedt Politiet etterforske noen saker i 2015 uten forutgående kontakt. Dette skyldes da hovedsakelig at vi gjennom den tilsynsmessige oppfølgingen av saken ikke ser grunnlag for videre etterforskning. Til tross for dette stiller vi spørsmål ved at vi ikke hyppigere bør blir kontaktet av Politiet med spørsmål om etterforskning, noe vi vil ta opp i vårt samarbeid med dem.

Vi har på generelt grunnlag et godt samarbeid med Politiet, som blant annet viser seg gjennom at vi i 2015 har mottatt flere meldinger fra dem til oppfølging hos tilsynsmyndigheten. Dette er saker der deres strafferettslige oppfølging av saken er over, og det ikke synes å være grunnlag for etterforskning med tanke på påtale fra Statens helsetilsyn, men der saken likevel krever en tilsynsmessig oppfølging fra oss.

82.2 Planlagt tilsyn

Samhandlingstilsynet

Det ble gjennomført landsomfattende tilsyn med samhandling om utskrivning av pasienter fra spesialisthelsetjenesten til kommunen. Tilsynene ble gjennomført regionalt i samarbeid med Fylkesmannen i Nordland og Troms. Det ble laget en samlerapport for Nord-Norge, med 3 tilsyn i Nordland, 2 i Troms, og 3 i Finnmark. Hovedinntrykket etter tilsynene er at helseforetakene ikke sikrer at informasjonsutvekslingen med kommunene er i samsvar med myndighetskrav. I samhandlingstilsynet ble det også gjennomført spørreundersøkelser rettet mot pasienter/pårørende og deres fastleger. Svarene fra pasientene/pårørende ga ikke grunnlag for å vurdere medvirkning i utforming av tjenestetilbudet. Svarene fra fastlegene ga verdifulle funn ift. sykehusets praksis med oversendelse av nødvendig informasjon, samhandling internt i kommunen og mot sykehuset, og i hvilken grad fastlegene har vært involvert i utarbeidelsen av samarbeidsavtaler.

I Finnmark ble det ført samhandlingstilsyn med Finnmarkssykehuset, Klinikkkirkenes, Sør-Varanger kommune, og Vadsø kommune. Det ble konstatert avvik i Klinikkkirkenes og Sør-Varanger kommune. En sentral observasjon i disse avvikene var at nødvendig informasjon om pasienten ikke alltid ble oversendt fra sykehuset til kommunal pleie- og omsorgstjeneste innen forsvarlig tid, og at det ikke var systematisk samarbeid internt i kommunen om hvordan pasientene skulle følges opp. I Vadsø kommune ble det ikke konstatert avvik.

Vi har gjennomført egeninitierte systemrevisjoner i 3 kommuner med tjenesten til mennesker med psykisk utviklingshemming. Tilsynstema var om kommunene sikret at det ikke ble brukt ulovlig tvang og at endringer i

grunnleggende behov utløste endringer i tjenestetilbud. Det ble påpekt avvik i alle kommunene. Gjennomgående konkluderer vi med at kommunene ikke har et system som sikrer at bruk av tvang og makt overfor personer med utviklingshemming utføres etter helse- og omsorgstjenestelovens kap. 9. Vi fant mangler både i forhold til planlegging, gjennomføring, evaluering og korrigerende av tjenesten.

82.3 Klager på helse- og omsorgstjenester etter pasient- og brukerrettighetsloven m.fl.

Klager etter pasient- og brukerrettighetsloven registreres i Nestor under følgende kategorier:

Syke transportsaker:

I 2015 behandlet Fylkesmannen i Finnmark 49 saker, der 98% av sakene ble behandlet innen tre måneder. Innenfor denne saks-kategorien har det vært en nedgang i både antall saker (79 saker i 2014) og i vår saksbehandlingstid (37% innen 3 mnd i 2014). Årsaken til saksnedgangen har vært drøftet i samarbeidsmøte med Helse Nord og pasientreisekontoret, uten at det ble funnet en sikker årsak til dette.

Nødvendig helsehjelp:

Innenfor denne kategorien har Fylkesmannen i Finnmark behandlet 7 saker i 2015, der 43% er behandlet innen 3 mnd. De fleste av de øvrige sakene er behandlet rett over denne saksbehandleingsfristen, men likevel ikke innenfor saksbehandleingskravet.

Helse/omsorg for øvrig:

Det er behandlet 27 saker innenfor denne kategorien, og 81% er behandlet innenfor 3 mnd. Dette er også en nedgang i saksbehandleings-tid fra 2014, da 46% av tilsvarende saker var behandlet innenfor 3 mnd.

82.9 Andre oppdrag

Fylkesmannen har behandlet 1471 meldinger om skadeavvergende tiltak i nødsituasjoner etter § 9-5, tredje ledd, bokstav a. Tvangstiltakene har vært rettet mot 18 personer, 12 menn og 6 kvinner fra 5 kommuner i Finnmark. Videre har vi behandlet 2 vedtak etter § 9-5, tredje ledd, bokstav b, planlagte skadeavvergende tiltak i nødsituasjoner og 4 vedtak etter bokstav c, tiltak for å dekke brukerens grunnleggende behov. c. Vi har gjennomført egeninitierte systemrevisjoner i 3 kommuner. Tilsynsystemet var om kommunene sikret at det ikke ble brukt ulovlig tvang og at endringer i grunnleggende behov utløste endringer i tjenestetilbud. Det ble påpekt avvik i alle kommunene. Vi har også gjennomført stedlige tilsyn med 5 tjenestetilbud som omfatter bruk av tvang og makt, det ble påpekt avvik i 4 av tilsynene.

Fylkesmannen vil også rapportere om et betydelig arbeid knyttet til oppfølging av tjenestetilbud der kommunene ikke klarer å fatte vedtak på grunn av at de ikke fyller kompetansekravet som følger av kap. 9, videre at de mangler kompetanse om utviklingshemming og annen diagnosespesifikk kompetanse. Vi har også en betydelig merbelastning med å føre stedlige tilsyn utenfor eget fylke i saker der Finnmarkskommuner kjøper tjenester utenfor eget fylke.

Vi har i samarbeid med habiliteringstjenestene i Finnmark gjennomført grunnkurs i saksbehandling etter khol. kap. 9, der 44 personer fra 16 kommuner deltok. Vi har også gjennomført en fagsamling for faglig ansvarlige etter khol. kap. 9. Kommuner uten kap. 9 tiltak ble også invitert. 40 personer fra 7 kommuner deltok. I denne fagsamlingen videreførte vi fokus på eksisterende praksis i gråsoner mellom tvang og frivillighet (påbegynt i 2014), videre satt vi fokus på dagaktivitet og arbeid for personer med utviklingshemming.

Resultatområde 83 Folkehelse

Se rapportering i punktene under.

83.2 Planlagt tilsyn

Folkehelseilsyn

Det ble gjennomført ett tilsyn i 2014 med en kommunes arbeid med løpende oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer. Vi påpekte avvik i tilsynet, som viste til at det ikke var etablert styringsstrukturer som sikrer at oppgavene med det løpende oversiktsarbeidet i kommunen ble planlagt, utført, kontrollert og eventuelt korrigert i henhold til folkehelseloven. Tilsynet ble avsluttet i juli 2015 etter at virksomheten kunne vise til en tilfredstillende plan for å bringe forholdene i samsvar med lov og forskrift. Som tiltak for å lukke avviket kan trekkes frem:

- Ressurser ble avsatt til arbeidet, i form av folkehelsekoordinator. Organisatorisk sentralt plassert i plan- og utviklingsavdelingen.
- Etablering av tverretattlig ressursgruppe for å bistå, koordinere og være pådriver for folkehelsearbeidet.
- Folkehelsekoordinator deltar i alle fagnettverk på enhetsledernivå.
- Folkehelse skal integreres i planverk på enhets- og overordnet nivå.

83.3 Klagesaker

Vi har ikke hatt klagesaker på området i år.

Utenriksdepartementet

Resultatområde 92 Oppdrag for Utenriksdepartementet

92.1 Apostiller

Det ble legalisert 509 dokumenter i 2015.

92.2 Forberedelse av saker om honorære konsuler

I 2015 er det ikke gitt uttalelse i saker vedrørende honorære konsuler.

Andre

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 0525	Fagdep.
Andre faglige oppg. på oppd. for statlige virk.	kr 757 501,13	kr 722 041,01
Andre faglige oppgaver for ikke-statlige virk.	kr 0,00	kr 0,00
Sum:	kr 757 501,00	kr 722 041,00